

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Smerek Mieczysław: Zakłady zastawnicze w Polsce w latach 1926-1928

Źródło:

Kwartalnik Statystyczny 1929 Tom6 zeszyt 3, strony 1193-1276

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

MIECZYSLAW SMEREK

Zakłady zastawnicze w Polsce w latach 1926—1928

Definicja zakładu zastawniczego. Rozwój historyczny zagranicą i w Polsce, str. 1193.—Stan obecny zakładów zastawniczych w Polsce, str. 1195.—Przepisy prawne i organizacja zakładów zastawniczych, str. 1198.—Metoda opracowania statystyki lombardów, str. 1200.—Fundusze obrotowe, str. 1201.—Czynności zakładów zastawniczych, str. 1209.—Działalność kredytowa zakładów zastawniczych, str. 1216.—Licytacje, str. 1235.—Odsetki i opłaty — Koszty własne, str. 1239.—Dochodowość i bilanse, str. 1253.—Wnioski ogólne, str. 1275.

Definicja zakładu zastawniczego. Rozwój historyczny zagranicą i w Polsce

Pod nazwą zakładów zastawniczych, inaczej nazywanych również lombardami, rozumiemy instytucje kredytowe, udzielające pożyczek za zabezpieczeniem przedmiotami ruchomymi, deponowanymi u zastawnika. Ta forma kredytu jest najstarszą. Jest ona znana jeszcze na stopniu niskiego rozwoju gospodarczego, np. we wczesnym średniowieczu. Polega ona na zabezpieczeniu pożyczki zastawem rzeczowym, przez co daje wierzycielowi możliwość łatwego zrealizowania swej wierzytelności. Miało to szczególne znaczenie w epoce średniowiecznej, gdy po upadku cesarstwa rzymskiego zanikło bezpieczeństwo i panowanie prawa. Stosunki wymienne zlokalizowały się do najbliższych okęgów miast rzemieślniczych, handel międzynarodowy stał się handlem międzymiastowym, względnie międzyprowincjonalnym i składał się głównie z operacji zamiennych lub gotówkowych. Kredyt osobisty w stosunkach handlowych był wówczas niemal nieznany. Jednak wzrastające tempo życia wymagało coraz bardziej uciekania się do pomocy pieniężnej bliźnich. I wówczas rodzą się pierwsze operacje kredytowe. Pożyczają królowie, książęta, zarządy miast, rzemieślnicy i kupcy, a w miejsce udzielanych dzisiaj w danych wypadkach gwarancji hipotecznych, wekslowych lub innych, na zabezpieczenie pożyczki składano w ręce wierzyciela przedmioty wartościowe, które tenże w razie niespłacenia pożyczki był w prawie spieniężyć lub sobie przywłaszczyć.

Operacjami tego rodzaju trudnili się przede wszystkim żydzi, którzy pobierając przytem lichwiarski procent od 20 do 80 w stosunku rocznym, osławili się w dziejach go-

spodarczych jako lichwiarze. Bezlitosna ręka tych bankierów ciążyła nad znaczną częścią społeczeństwa, sprowadzając dłużników nieraz do ostatecznej nędzy.

Do walki z lichwiarstwem i wyzyskiem wystąpił przede wszystkim Kościół, który opierając się na słowach Chrystusa, wypowiedzianych w kazaniu o miłości doskonałej: „Czyńcie dobrze i pożyczajcie, niczego się stąd nie spodziewając“¹ głosił teorię, że pożyczać należy bez zysków dla siebie. Stąd pochodzą zakazy wymawiania sobie procentów za udzielone pożyczki i wyklęcia z Kościoła katolickiego wszystkich trudniących się lichwą, pod które to miano podciągano wszelkie korzyści z pożyczek.

Jednak walka na słowa i wyklęcia nie osiągała pożądaných skutków. Klątwy Kościoła żydów lękiem nie przejmowały, a i chrześcijanie-bankierzy, znani w całej Europie jako lombardowie i kahorsinowie, niewiele sobie z nich robili. Zrozumiał to w końcu Kościół i za sprawą zakonu Franciszkanów, a przede wszystkim zakonników Barnabasa z Terni i Bartłomieja de Colde, począł zakładać własne banki, udzielające biednym pożyczki bez procentu, a jedynie za złożeniem odpowiedniego zastawu. Banki te nazywały się we Włoszech „Monte di Pieta“—to znaczy „Góra Pobożności“. Wyraz „góra“ miał oznaczać dużą sumę pieniędzy zebraną drogą dotacyj możliwych i ofiar wiernych, wyraz „pobożność“ wskazuje na pobożny cel tych banków.

Właściwą formę tych zakładów zastawniczych ustalił dopiero franciszkanin Bernard z Feltre, który pod koniec XV wieku założył w Padwie pierwszą instytucję, pożyczającą za niewielkim odsetkiem wynoszącym 5 do 7½ w stosunku rocznym. Celem banku

¹ Ewangelja w/g Św. Łukasza, rozdz. VI wiersz 35.

było wspomaganie pożyczkami biednych i uciśnionych przez lichwiarzy.

Fundusze tych zakładów składały się ze składek, ofiar i dotacyj pobożnych. Procenty pobierane były pod najrozmaitszymi postaciami, np. zwrotu zysków jaki posiadacz kapitału mógłby zeń czerpać, gdyby go sam zużył do celów produkcyjnych, lub zwrotu kosztów utrzymania zakładu i t. p.

Mimo to, zrazu instytucje te spotykały się z ostrą krytyką przeciwników pobierania korzyści z pożyczek. Dopiero uchwała Soboru Laterańskiego z r. 1515, zatwierdzając stan faktyczny, zezwoliła bankom pobożnym (tym mianem w Polsce instytucje tego rodzaju nazywano) pobierać nieznaczne procenty, mające służyć jedynie na pokrycie własnych kosztów i dała tem impuls do masowego tworzenia się „Monte di Pieta”.

W Polsce kredyt zastawniczy był znanym już u zarania naszych dziejów, pierwsze wiadomości o nim pochodzą z XII wieku. Przywileje nadawane żydom, jak np. kaliski Ks. Bolesława z r. 1264, przywileje Kazimierza Wielkiego, a mianowicie: statut małopolski z r. 1347 i przywileje kazimierskie z r. 1364 i 1367 poświęcają dużą część artykułów właśnie tym interesom bankierskim¹.

Inicjatorem i rzecznikiem zakładów zastawniczych publicznych, zwanych bankami pobożnymi, był ks. Piotr Skarga. Założył on jeden z pierwszych banków pobożnych przy Arcybractwie Miłosierdzia u Św. Barbary w Krakowie w r. 1584, który do dziś dnia jeszcze istnieje i kontynuuje swoją działalność na pierwotnych zasadach udzielania pożyczek bez procentu. Inny bank, o analogicznych celach wspomagania biednych, został założony w Zamościu przez Jana Zamoyskiego, a poza tem powstawały one niemal przy wszystkich katedrach, z których po dziś dzień zachował się, oprócz wspomnianego Banku Pobożnego w Krakowie, jedynie „Mons Pius” Ormian lwowskich przy katedrze ormiańskiej we Lwowie, działający od r. 1668.

Wszystkie polskie banki pobożne wzorowały się na instytucjach lombardzkich, zakładanych przez konkurujących z Żydami Włochów z Lombardji. Stąd więc pochodzi ich dzisiejsza pospolita nazwa „lombard”.

W założeniu banki pobożne zostały stworzone dla wspomagania biednych. Z czasem jednak zaczęły one oddawać usługi gospodarcze, zasilając kredytem zamożnych kupców

i rzemieślników, potrzebujących chwilowo gotówki. Pożyczki sięgały nieraz wysokich kwot, ale zawsze były udzielane za niskim procentem od 5 do 8 w stosunku rocznym².

Z czasem jednak działalność banków zastawniczych powróciła do swego pierwotnego zadania: wspomaganie biednych. Wraz z rozwojem stosunków gospodarczych rozwinęły się również inne, tańsze i dogodniejsze formy kredytu, np. kredyt osobisty, zabezpieczany wekslem lub prostym zobowiązaniem, lub kredyt rzeczowy hipoteczny, aż do ostatniej formy kredytu książkowego. Kredyt zastawniczy w dawnej formie pozostał jednak nadal do dyspozycji tych, którzy kredytu w innej formie uzyskać nie mogą. Stąd pochodzi więc jego charakter bardziej społeczny niż gospodarczy. Dziś nosi on cechę kredytu wybitnie konsumcyjnego, służącego nieraz na zaspokojenie najbardziej prymitywnych potrzeb najbiedniejszej ludności.

Z biegiem czasu, w miarę jak polityka społeczna z zakresu działania Kościoła przechodziła w zakres działania samorządów i państwa, przeszły również zakłady zastawnicze w ręce tych współczesnych czynników polityki społecznej. Już od XVII wieku datuje się zainteresowanie się władz miejskich zakładami zastawniczymi, które odtąd zaczynają się tworzyć pod egidą samorządów, a następnie i państwa. Komunalne i państwowe zakłady zastawnicze są więc narzędziem tej samej polityki społeczno-kredytowej wobec szerokich mas poszukujących kredytu, jaką niegdyś prowadził Kościół. Niemniej jednak obok zakładów zastawniczych tego typu społecznego, w założeniu swem nie obliczonych na zysk, przetrwały od wczesnego średniowiecza do dziś zakłady zastawnicze prywatne, kierujące się w swem działaniu jedynie interesem gospodarczym indywidualnym. Prywatne zakłady zastawnicze zajmują nawet pocześniejsze miejsce w życiu gospodarczym aniżeli zakłady zastawnicze, należące do związków prawa publicznego. Naprzykład w Niemczech po wojnie istnieje tylko 79 zakładów zastawniczych prawa publicznego, a prywatnych około 500³.

Podobnie w Polsce zakłady zastawnicze prywatne, jakkolwiek są mniej liczne, mają przewagę nad zakładami należącymi do związków prawa publicznego. Suma funduszy obrotowych i suma udzielanych pożyczek są wyższe w zakładach prywatnych.

¹ Obacz Dr. Schipper: *Studja nad stosunkami gospodarczymi żydów w Polsce podczas średniowiecza*, Lwów 1911.

² Obacz Bohdan Janusz: *Mons Pius Ormian lwowskich*, Lwów 1928.

³ *Handwörterbuch der Kommunal-Wissenschaften*, Ergänzungsband II, str. 962—964, Jena 1927.

Stan obecny zakładów zastawniczych w Polsce

W Polsce zakładów zastawniczych, należących do związków prawa publicznego, w końcu roku 1928 było czynnych 17, wtem 4 utrzymywane bezpośrednio przez zarządy miejskie, 10 funkcjonujących przy komunalnych kasach oszczędności, 2 kościelne i 1 fundacyjny o charakterze dobroczynnym pod zarządem miejskim. Zakładów zastawniczych prywatnych było 13, w tem 2 przy spółdzielniach

kredytowych, 1 przy banku akcyjnym, 2 jako spółki akcyjne samodzielne, 1 jako spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i 7 zakładów należących do osób fizycznych. Z pośród zakładów zastawniczych komunalnych jeden tylko posiada 2 kantory, wobec czego liczba kantorów lombardów należących do związków prawa publicznego sięga 18. Natomiast liczba kantorów zakładów zastawniczych prywatnych wynosi 16.

Tabl. 1. Rozmieszczenie terytorjalne zakładów zastawniczych
Répartition territoriale des établissements des prêts sur gages

Liczba kantorów — Nombre de comptoirs

1926—1928

1926—1928

Województwa Miasta Zakłady zastawnicze	Rok założe- nia <i>Année de fon- dation</i>	Liczba kantorów według stanu z dnia 31. XII <i>Nombre de com- ptoirs—situation au 31. XII</i>			Départements Villes Etablissements des prêts sur gages
		1926	1927	1928	
Polska ogółem		28	32	34	Pologne—total
Komunalne		5	5	5	Communaux
Komunalnych kas oszczędnościowych		9	9	10	Caisses d'épargne communales
Instytucyj dobroczynnych		3	3	3	Institutions charitables
Spółdzielcze		2	2	2	Sociétés coopératives des prêts sur gages
Banków akcyjnych		2	2	2	Banques par actions
Spółki akcyjne		4	4	4	Sociétés anonymes
Spółki z ogr. odp.		1	1	1	Sociétés à responsabilité limitée
Osób fizycznych		2	6	7	Firmes individuelles
Woj. centralne i wschodnie ogółem		9	11	11	Dép. du centre et de l'est—total
Komunalne		3	3	3	Communaux
Spółdzielcze		1	1	1	Sociétés coopératives des prêts sur gages
Spółki akcyjne		4	4	4	Sociétés anonymes
Spółki z ogr. odp.		1	1	1	Sociétés à responsabilité limitée
Osób fizycznych		—	2	2	Firmes individuelles
Warszawa					Varsovie
Warszawski Lombard miejski	1925	2	2	2	Mont-de-piété municipal
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości S. A. w War- szawie	1888	2	2	2	Société varsovienne anonyme des Prêts sur gage de biens meubles à Varsovie Société varsovienne-dantzigoise anony- me de commerce et de nantissement à Varsovie
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo- Zastawowe S. A. w Warszawie	1919	1	1	1	
Łódź					Łódź
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości S. A. w Warsza- wie, oddział w Łodzi	.	1	1	1	Société varsovienne anonyme des Prêts sur gage de biens meubles à Var- sovie, succursales à Łódź
Grodno					Grodno
Lombard miejski	1919	1	1	1	Mont-de-piété municipal
Wilno					Wilno
Wileńskie Tow. Handlowo-Zastawowe „Lombard“ sp. z ogr. odp. w Wilnie	.	1	1	1	Société anonyme de commerce et de nan- tissement „Lombard“ (à resp. limitée)
Wileński lombard „Kresowja“	1927	—	1	1	Lombard „Kresowia“
Częstochowa					Częstochowa
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. odp.	1925	1	1	1	Banque coop. populaire à respons. illimitée
Sosnowiec					Sosnowiec
Sosnowiecki Lombard Prywatny, właśc. Wolf Liberman	1927	—	1	1	Lombard privé de Sosnowiec; proprié- taire Wolf Libermann

(c. d.—suite)

Województwa Miasta Zakłady zastawnicze	Rok założe- nia <i>Année de fon- dation</i>	Liczba kantorów według stanu z dnia 31. XII <i>Nombre de com- ptoirs—situation au 31. XII</i>			Départements Villes Etablissements des prêts sur gages
		1926	1927	1928	
Woj. zachodnie ogółem		3	3	4	Dép. de l'ouest total
Komunalne		2	2	2	Etabl. communaux
Spółdzielcze		1	1	1	S-tés coopératives
Osób fizycznych		.	.	1	Firmes individuelles
Poznań					Poznań
Lombard miejski	1926	1	1	1	Mont-de-piété municipal
Giełda handlowa, Lombard właśc. W. Wojciechowski	.	.	.	1	Bourse commerciale Lombard, proprié- taire W. Wojciechowski
Grudziądz					Grudziądz
Bank Ludowy spółdzielnia z n. odp. . .	1890	1	1	1	Banque populaire; s-té coopérative à resp. illimitée
Królewska Huta					Królewska Huta
Lombard miejski	1906	1	1	1	Mont-de-piété municipal
Woj. południowe ogółem		16	18	19	Dép. du sud total
Komunalnych Kas Oszczędności		9	9	10	Caisses d'épargne communales
Instytucyj dobroczynnych		3	3	3	Institutions charitables
Banków akcyjnych		2	2	2	Banques par actions
Osób fizycznych		2	4	4	Firmes individuelles
Kraków					Cracovie
Połączony z Krakowską Kasą Oszczęd- ności Zakład Pożyczkowy na zastawy ruchome	1869	1	1	1	Etablissement des prêts sur gage de biens meubles auprès de la Cais- se d'épargne de Cracovie
Arcybractwo Miłos. i Banku Pobożnego	1587	1	1	1	Archiconfrérie de piété
Akcyjny Bank Hipoteczny S. A. we Lwowie, oddział w Krakowie	.	1	1	1	Banque hypothécaire anonyme à Lwów; succursale à Cracovie
Tarnów					Tarnów
Zakład Zastawniczy połączony z Kasą Oszczędności miasta Tarnowa	1883	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages réuni à la caisse d'épargne de la v. de Tarnów
Zakład Zastawniczy Funduszu Podu- padłych Mieszczan wyzn. rz-kat. w Tarnowie	1863	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages du fonds des citoyens appauvris, cathol.- romains à Tarnów
Rzeszów					Rzeszów
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie .	1908	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages conces- sionné de Hosias Schneeveiss à Rzeszów
Jasło					Jasło
Zakład Zastawniczy połączony z Kasą Oszczędności m. Jasła	1900	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages auprès de la caisse d'épargne de la v. de Jasło
Bochnia					Bochnia
Zakład Zastawniczy przy Miejskiej Ka- sie Oszczędności w Bochni	1875	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages auprès de la caisse d'épargne municip. de Bochnia
Lwów					Lwów
Miejski Zakład Zastawniczy Miejskiej Kasy Oszczędności we Lwowie	1914	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages munici- pal de la Caisse d'épargne municipale à Lwów
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ przy katedrze ormiań- skiej we Lwowie	1668	1	1	1	Bureau des prêts sur gages „Mons-Pius“ auprès de la Cathédrale Arménienne à Lwów
Akcyjny Bank Hipoteczny S. A. we Lwowie	1867	1	1	1	Banque hypothécaire par actions à Lwów
Przemyśl					Przemyśl
Połączony z Przemyską Kasą Oszczęd- ności Zakład Zastawniczy na zastawy ruchome	1870	1	1	1	Etablissement des prêts sur gages de biens meubles réuni à la Caisse d'épargne de Przemyśl

(dok.—fin)

Województwa Miasta Zakłady zastawnicze	Rok założe- nia <i>Année de fon- dation</i>	Liczba kantorów według stanu z dnia 31. XII <i>Nombre de com- ptoirs—situation au 31. XII</i>			Départements Villes Etablissements des prêts sur gages
		1926	1927	1928	
Jarosław Zakład Zastawniczy Eugenjusza Bojar- skiego w Jarosławiu	1927	—	1	1	Jarosław Etablissement des prêts sur gages d'Eugène Bojarski à Jarosław
Drohobycz Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	1910	1	1	1	Drohobycz Etablissement des prêts sur gages de Joseph Hulles à Drohobycz
Stanisławów Zakład Zastawniczy Kasy Oszczędności miasta Stanisławowa	1886	1	1	1	Stanisławów Etablissement des prêts sur gages de la Caisse d'épargne de la v. de Stanisławów
Kołomyja Oddział Zastawniczy Kasy Oszczędności miasta Kołomyji	1928	—	—	1	Kołomyja Section des prêts sur gages de la Caisse d'épargne de la v. de Kołomyja
Horodenka Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Tomasza Stefanowicza w Horodence	.	—	1	1	Horodenka Etablissement des prêts sur gages conces- sionné de Thomas Stefanowicz à Ho- rodenka
Tarnopol Zakład Zastawniczy przy Kasie Osz- zczędności miasta Tarnopola	1882	1	1	1	Tarnopol Etablissement des prêts sur gages auprès de la Caisse d'épargne de la v. de Tarnopol
Brzeżany Zakład Zastawniczy przy Komunalnej Kasie Oszczędności powiatu brzeżań- skiego	1913	1	1	1	Brzeżany Etablissement des prêts sur gages auprès de la Caisse d'épargne communale de l'arr. de Brzeżany

Co do rozmieszczenia terytorjalnego, najbogatsze w lombardy są województwa południowe, które posiadają aż 18 instytucji na 30 wogóle w Polsce istniejących. Wśród nich na czoło wysuwają się zakłady zastawnicze połączone z komunalnymi kasami oszczędności, a mianowicie 9 połączonych z miejskimi kasami oszczędności (w Krakowie, Tarnowie, Jasle, Bochni, Lwowie, Przemyślu, Stanisławowie, Kołomyji i Tarnopolu) i jeden z powiatową kasą oszczędności (w Brzeżanach).

W tych województwach działają również 3 instytucje dobroczynne, z których jedna pamięta złoty wiek pierwszej Rzeczypospolitej, a druga jest młodszą tylko o jedno niepełne stulecie. Pierwsza z nich, założona przy Arcybractwie Miłosierdzia u Św. Barbary w Krakowie w r. 1584, w 3 lata później została połączona z wówczas nowozałożonym Bankiem Pobożnym pod nazwą do dziś zachowaną „Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego“.

Druga instytucja dobroczynna jest również związana z Kościołem. Jest to Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“

przy związku kościołów ormiańskich we Lwowie założony w roku 1668. Instytucja ta w końcu XVIII wieku wchłonęła 3 inne zakłady zastawnicze, działające również przy katedrze ormiańskiej we Lwowie od czasów dawniejszych niż sam „Mons Pius“.

Trzecia instytucja dobroczynna działa w Tarnowie od roku 1863. Jest ona utworzoną przez fundusz podupadłych mieszczan wyznania rzymsko-katolickiego m. Tarnowa.

Poza tem w województwach południowych działają przy Akcyjnym Banku Hipotecznym 2 zakłady zastawnicze we Lwowie i Krakowie. Zakładów zastawniczych należących do osób fizycznych jest 4, z których 3 datują się z przed wojny, a mianowicie: Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneewejssa w Rzeszowie, założony w r. 1908; Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu, założony w roku 1910 i Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Tomasza Stefanowicza w Horodence, który czynności swe wznowił w r. 1927. Powojenną instytucją jest Zakład Zastawniczy Eugenjusza Bojarskiego w Jarosławiu, założony w r. 1927.

Województwa centralne i wschodnie liczą tylko 8 instytucji, które, jak to później zauważymy, zajmują pierwsze miejsce co do posiadanych funduszy obrotowych i udzielanych pożyczek. Z pośród 8-miu 2 należą do gmin miejskich, a mianowicie w Warszawie i Grodnie. Warszawski Lombard Miejski, który założony w końcu XVIII wieku, wznowił swą działalność w roku 1925 po paroletniej przerwie w okresie inflacji, posiada 2 kantory w Warszawie.

Poza tem w Warszawie istnieją dwie instytucje pod formą spółek akcyjnych. Pierwsza z nich to najpotężniejsza w Polsce instytucja lombardowa, istniejąca od r. 1888: „Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości S. A. w Warszawie”, która oprócz zakładu centralnego ma oddział w Warszawie i drugi w Łodzi, t. j. razem 3 kantory.

Drugi lombard pod firmą „Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe S. A. w Warszawie”, działa od r. 1919.

W Częstochowie jest czynnym zakład zastawniczy Spółdzielczego Banku Ludowego z n. o., kreowany w r. 1925.

W Sosnowcu działa od r. 1927 „Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana”, a w Wilnie istnieją 2 zakłady zastawnicze, a mianowicie: „Wileńskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe—Lombard” Sp. z o. o. i „Wileński Lombard—Kresowja”, działający od r. 1927.

W województwach zachodnich lombardy są najmniej liczne i zaliczają się do słabszych. Jest ich 4. Dwa należą do gmin miejskich, a mianowicie w Poznaniu i Królewskiej Hucie. Jedna instytucja należy do osoby fizycznej pod firmą „Giełda Handlowa—Lombard—właściciel W. Wojciechowski” w Poznaniu.

Poza tem Bank Ludowy—spółdzielnia z n. o. w Grudziądzu przy innych czynnościach kredytowych udziela również pożyczek na zastaw ruchomości.

Rzadkie rozmieszczenie zakładów zastawniczych w województwach zachodnich, prawdopodobnie jest wynikiem wysoko rozwiniętej spółdzielczości kredytowej. Natomiast rzadkie ich rozmieszczenie w województwach centralnych i wschodnich, nie posiadających zakładów zastawniczych publicznych nawet w ośrodkach wielkiego przemysłu, jak Łódź i Zagłębie Dąbrowskie, jest wynikiem raczej braku funduszy na uruchomienie i, być może, niedoceniań potrzeby zakładów zastawniczych.

Przepisy prawne i organizacja zakładów zastawniczych

Przepisy prawne, dotyczące zakładów zastawniczych, istnieją w prawie Polskiem jedynie w stosunku do zakładów zastawniczych prywatnych; odnośnie do zakładów zastawniczych, należących do związków prawa publicznego, w prawie polskiem brak ich zupełnie. Jedynie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13. IV 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności¹ w art. 7 wspomina, że kasy komunalne mogą otwierać oddziały zastawnicze na terenie swego związku poręczającego. Do nich więc stosować się będą przepisy dawnych państw zaborczych, dopóki nowa ustawa nie zostanie wydana.

Przepisy o zakładach zastawniczych prywatnych są zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów o przemyśle zastawniczym z dnia 21. XII 1927 r.² wydanem na podstawie art. 42 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowem oraz w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie bankowem z dnia 17. III 1928³.

Według artykułu 5 rozporządzenia o prawie bankowem zakładami zastawniczymi są przedsiębiorstwa bankowe, należące do osób fizycznych lub prawnych, lub też istniejące w formie spółki handlowej albo spółdzielni, uprawnione tylko do udzielania pożyczek pod zastaw ruchomości i przyjmowania ruchomości na przechowanie.

Przemysł zastawniczy należy do kategorii przemysłu, którego wykonywanie wymaga specjalnego zezwolenia. Wynika to z art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowem z dn. 7. VI 1927⁴, w którym przemysł zastawniczy jest wymieniony w punkcie 12 jako ten, który wolno prowadzić dopiero po uzyskaniu koncesji (podobnie art. 25 rozp. o prawie bankowem). Koncesji udziela Minister Skarbu po porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Analogiczne postanowienia są zawarte w ustawach wszystkich państw zaborczych anulowanych polskiem prawem bankowem z dn. 17. III 1928. Jest to wynikiem specjalnego charakteru tego przemysłu, który będąc w rękach czynników nieuczciwych, może narażać społeczeństwo na specjalne szkody. Z tego więc również powodu jest on poddany specjalnej kontroli i zachowane są co do niego specjalne sankcje. Przedewszystkiem zakład

1 Dz. U. R. P. r. 1927 № 38, poz. 339.

2 Dz. U. R. P. r. 1928 № 8, poz. 57.

3 Dz. U. R. P. r. 1928 № 34, poz. 321.

4 Dz. U. R. P. r. 1927 № 53, poz. 468.

zastawniczy prywatny przed rozpoczęciem swych czynności musi złożyć władzom skarbowym kaucję, która ma stanowić 10% kapitału zakładowego. Kaucja musi być złożoną w gotówce lub papierach pupilarnych i służy na zaspokojenie pretensyj mogących powstać z prowadzenia interesu (art. 42 rozp. o prawie przemysłowym oraz § 3 rozp. o przemyśle zastawniczym).

W rzeczywistości kaucję zdeponowaną w kasach skarbowych lub bankach państwowych posiadają jedynie zakłady zastawnicze prywatne założone po wojnie. Kaucje depozytowane przed wojną w kasach skarbowych państw zaborczych, prawdopodobnie z powodu dewaluacji w bilansach więcej nie figurują. Zakłady zastawnicze, które prawnie istniały w dniu 31. XII 1927 nie są obowiązane do składania lub podwyższania kaucyj, wobec czego będą one nadal działały bez kaucyj (art. 109 rozp. o prawie bankowym). Jedynie są one obowiązane uzupełnić swój kapitał zakładowy w terminie do 31. XII 1928. Kapitał ten dla zakładów zastawniczych ma wynosić 10% kapitału określonego dla instytucji bankowych, t. j. dla przedsiębiorstw lombardowych działających:

w Warszawie zł. 250 000
w Krakowie, Lwowie, Poznaniu i Łodzi zł. 150 000
w innych miejscowościach . zł. 100 000
(art. 18, ust. 1, rozp. o prawie bankowym).

Każdy oddział zakładu zastawniczego, znajdujący się w miejscowości poza siedzibą przedsiębiorstwa, musi posiadać dotację z kapitału zakładowego jak samoistne przedsiębiorstwo w danej miejscowości i oddzielnie musi składać kaucję (art. 18 ust. 2 oraz art. 21 ust. 2 rozp. o prawie bankowym i § 4 rozp. o przemyśle zastawniczym). Kaucja musi być uzupełniona w każdej chwili w razie dokonania z niej potrąceń na rzecz poszkodowanych.

Przemysłem zastawniczym można się trudnić przy wykonywaniu innego przemysłu, ale ze względu na szczególny jego charakter, niemal wszystkie przedsiębiorstwa tworzą osobne oddziały z oddzielną organizacją i księgowością. Z tym typem organizacji spotkamy się przy omawianiu zakładów zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności, bankami i t. p. Jedynie Bank Ludowy w Grudziądzu prowadzi operacje zastawnicze wraz z innymi operacjami bankowymi.

Co do zakładów zastawniczych należących do związków prawa publicznego, te nie mają nowych przepisów polskich, opierają swą działalność na statutach dawniej zatwierdzonych, najczęściej przedwojennych. Przepisy państw zaborczych podciągały lombardy, należące do związków prawa publicznego, pod działanie tych samych ustaw co lombardy prywatne. Jedynie ustawa pruska robi wyjątek dla lombardów państwowych, których zresztą na terenie Rzeczypospolitej nie posiadamy, a dla komunalnych zawiera tylko niektóre specjalne postanowienia.

Wobec tego wszystkie działające w Polsce lombardy należące do związków prawa publicznego nadal podlegają bądź rosyjskiej „najwyżej zatwierdzonej opinii rady państwa z dn. 24. IV 1879 r. o trybie otwierania i prowadzenia kas pożyczkowych, ogłoszonych jako ukaz senatu z dn. 18. V 1879 r.“, bądź pruskiemu prawu dotyczącemu przemysłu zastawniczego z dn. 17. III 1881 r., bądź austriackiej ustawie z dn. 23. III 1885 r., zawierającej niektóre postanowienia dotyczące przemysłu zastawniczego oraz rozporządzeniu austriackich ministrów handlu, spraw wewnętrznych, skarbu i sprawiedliwości z dnia 24. IV 1885 r., dotyczącego się prowadzenia przemysłu zastawniczego.

Przepisy te zostały anulowane artykułem 122 rozporządzenia o prawie bankowym z dn. 17. III 1928 r., jednak odnosi się to tylko w stosunku do lombardów prywatnych, bo lombardy, organizowane przez Państwo, związki komunalne i komunalne kasy oszczędności, są wyjęte artykułem 90 z pod działania rozporządzenia o prawie bankowym (analogicznie stanowi § 6 rozp. Rady Ministrów o przemyśle zastawniczym z dn. 21. XII 1927 r.).

Faktycznie anulowane przepisy państw zaborczych zachowują swoją moc obowiązującą nie tylko w stosunku do zakładów zastawniczych należących do związków prawa publicznego, ale nawet prywatnych, a to, na zasadzie § 7 wyżej powołanego rozporządzenia o przemyśle zastawniczym, który stanowi, że dotychczasowe przepisy co do zawierania umów zastawniczych, obowiązków i praw, sposobu prowadzenia ksiąg i wykazów, pozostają tymczasowo w mocy. Właśnie anulowane ustawy i rozporządzenia państw zaborczych niemal wyłącznie mówią o tych szczegółach, które w polskim prawie mają być omówione oddzielnym rozporządzeniem jeszcze nie wydanym. Szczegółowe przepisy dziś obowiązujące będą omawiane kolejno przy omawianiu poszczególnych czynności zakładów zastawniczych.

W b. zaborach rosyjskim i pruskim związki komunalne tworzą zakłady zastawnicze jako przedsiębiorstwa komunalne użyteczności publicznej pod swą bezpośrednią kontrolą. Władze lombardów miejskich są mianowane bezpośrednio przez magistraty, a rady miejskie delegują swych członków tylko w celu wykonywania kontroli lub wprost do zarządu lombardu, jak to ma miejsce w Poznaniu i Królewskiej Hucie.

W Małopolsce lombardy komunalne są tworzone przy komunalnych kasach oszczędności. Tutaj magistraty i rady miejskie wykonywują swe czynności nadzorcze jedynie w stosunku do kasy oszczędności jako całości, a więc również i oddziałów zastawniczych tych kas.

Odrębny typ przedstawia zakład zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie, którym zarządza Komisja Ubogich, wybierana przez Radę m. Tarnowa, funkcje nadzorcze spełnia Rada m. Tarnowa.

Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius” we Lwowie pozostaje pod naczelnem kierownictwem arcybiskupa ormiańskiego we Lwowie, który sam mianuje zarząd i radę nadzorczą. Zakład Zastawniczy Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie jest zarządzany przez Radę Arcybractwa wybieraną przez ogólne zgromadzenie Arcybractwa.

Metoda opracowania statystyki lombardów

Przystępując do statystycznego ujęcia działalności zakładów zastawniczych w Polsce, Główny Urząd Statystyczny posiłkował się przede wszystkim zestawieniem działających w Polsce lombardów, sporządzonem przez Ministerstwo Skarbu, a następnie nawiązał bezpośredni kontakt z powyższymi zakładami. Nawiązanie tego kontaktu odbyło się za pomocą ankiety, zawierającej 32 pytania, do których załączonych było 8 tablic. Pytania postawione w ankiecie miały na celu wykrycie formy prawnej zakładów, organizację zakładów i władz nadzorczych, ilości oddziałów i zatrudnionych pracowników, daty powstania, wysokości kapitałów zakładowych i zapasowych, oraz sumy zobowiązań z tytułu kapitałów pożyczonych do celów obrotowych. Następnie ankietę zapytywała o wysokość stopy procentowej, według której zakłady opłacają odsetki od zobowiązań, oraz wysokość stopy procentowej stosowanej wobec zastawców i wysokość kosztów administracyjnych i innych dodatkowych. Następne

pytania miały na celu wykrycie stosunku udzielonych pożyczek do wartości szacunkowej zastawionych przedmiotów, przede wszystkim co do 4-ch zasadniczych rodzajów zastawów, a mianowicie:

- 1) co do złota, srebra, klejnotów i przedmiotów z metali szlachetnych,
- 2) co do futer i wyrobów kuśnierskich,
- 3) co do innych przedmiotów użytkowych, jak np. ubrań, rowerów, aparatów i t. p.
- 4) co do papierów wartościowych i rodzaju przyjmowanych papierów.

Następnie zapytywano w ankiecie o granice najniższe i najwyższe, w ramach których pożyczki mogą być udzielane lub są udzielane, o terminy okresów na jakie pożyczki mogą być lub bywają udzielane; o warunki prolongat i spłat; o terminy licytacji i ich koszt; o postanowienia statutowe co do przedawnienia niepodjętych nadwyżek z licytacji; o sumy na jakie zakłady są ubezpieczone; o sposoby zużytkowania zysków bilansowych i pokrywania strat.

Cztery pierwsze z pośród 8 tablic, dołączonych do ankiety, składały się z dwóch części, z których pierwsza odnosiła się do ilości pożyczek, druga do ich wartości nominalnej. A więc pierwsza część służyła do wypełnienia liczbami odnośnie do ilości pożyczek, udzielonych w ciągu poszczególnych lat 1926, 1927 i 1928, ilości pożyczek spłaconych całkowicie oraz częściowo, ilości pożyczek zlicytowanych, oraz ilości pożyczek pozostałych z końcem każdego z poszczególnych lat. Druga część zawierała analogiczne rubryki z tą tylko zmianą, że odnosiła się do kwot, na które pożyczki globalnie opiewały. Pierwsza tablica była przeznaczona na pożyczki udzielone na zastaw złota, srebra i klejnotów, druga na zastaw futer, trzecia na zastaw innych przedmiotów, a czwarta na zastaw papierów wartościowych.

Tablica piąta miała służyć do zestawienia pożyczek według ich wysokości. Szósta miała na celu wykrycie wyników licytacji niewykupionych zastawów. Siódma i ósma służyły na zestawienie bilansów oraz strat i zysków.

Ankietę rozesłano nietylko do 30 działających w Polsce zakładów zastawniczych, ale również do kilkunastu instytucji, które bądź posiadały z dawnych lat koncesje na wykonywanie przemysłu zastawniczego, którego obecnie nie wykonywują, bądź co do których przypuszczano, że przemysł zastaw-

niczy wykonywują wraz z interesem domów składowych lub z interesami bankowymi.

Odpowiedzi nadesłano z 26 instytucji. Nie nadesłano jedynie z trzech zakładów należących do osób fizycznych, oraz jednego zakładu działającego pod formą spółki z ogr. dop., które należą do mniejszych i mniej znaczących instytucji. Nadesłane odpowiedzi zakładów zastawniczych należących do związków prawa publicznego, są zadawalające mniej więcej od 60 do 100%. Mniej zadawalające odpowiedzi nadesłały zakłady zastawnicze prywatne, które zadowolili Główny Urząd Statystyczny co do 30 do 70% pytań.

Biorąc pod uwagę dzisiejsze częste zasy-pywanie przedsiębiorstw wszelkiego rodzaju ankietami i przeciążanie tą, zdawałoby się nieprodukcyjną dla nich pracą, można uważać, że wyniki ankiety są naogół zadawalające i pozwalają na wyciąganie na ich podstawie odpowiednich wniosków, jakkolwiek pracy niniejszej daleko jest do doskonałości. W tak szerokim zakresie jak niniejszy zakłady zastawnicze są traktowane po raz pierwszy, i to nie tylko w Polsce, nic więc dziwnego, że mogły się trafić pewne drobne niejasności w pytaniach ankiety i sposobie szukania wartości finansowej i społecznej zakładów zastawniczych. Wobec tego, zostanie pominięta może niejedna ciekawa strona ich działalności. Braki ankiety dały się odczuć w ciągu zestawiania wyników, tak, że celem ich uzupełnienia przynajmniej w pewnym stopniu, Główny Urząd Statystyczny widział się zmuszonym rozesłać ankietę dodatkową, zawierającą bardziej szczegółowe pytania dotyczące się pobieranych odsetków i należności ubocznych, warstw społecznych korzystających z usług zakładu i t. p.

Naczelnym zadaniem statystyki lombardów jest ujęcie ich roli wobec warstwy społeczeństwa, dla której uzyskanie kredytu w innej formie jest niemal niemożliwym. Celem więc tej statystyki winno być nie tylko wykazanie sumy udzielonych pożyczek, ale również ujęcie takiego zestawienia cyfrowego, któreby pozwalało domyślać się, jakie warstwy spo-

łeczne z tych instytucji najczęściej korzystają i z jakich powodów, na jakie cele pożyczki zużywają, oraz jakie to wywołuje skutki gospodarcze. Niniejsza praca na te naczelnne zadania z powodu wyżej omówionych braków odpowie tylko w pewnym stopniu. Bardziej zadawalające wyniki praca niniejsza wykaże pod względem zasilania społeczeństwa kredytami konsumcyjnymi.

Fundusze obrotowe

Przedwojenne kapitały zakładów zastawniczych zostały w ciągu wojny i inflacji pieniądza niemal całkowicie zniszczone, wobec czego po wojnie musiały być na nowo gromadzone. W okresie wojny, a jeszcze bardziej inflacji, wszystkie zakłady były bądź nieczynne, bądź wykonywały swe czynności w zakresie minimalnym.

Po wojnie fundusze obrotowe zakładów zastawniczych wzrastają w tempie bardzo szybkim. W roku 1926 wynosiły one u wszystkich, t. j. 26 ujętych statystyką lombardów niewiele ponad 13 600 000 zł.; w roku 1927, wynoszą już 19 250 000 zł. czyli, że wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 41,5%. W roku 1928 fundusze te wynoszą prawie 23 500 000 zł. czyli, że wzrosły o 21,8% w stosunku do r. 1927.

Zakłady zastawnicze operują funduszami własnymi tylko w nieznacznym stopniu, co w odsetkach dla lat poszczególnych 1926, 1927 i 1928 wynosi 14,7%, 15,2%, 13,3%. Reszta zaś składa się z dotacji instytucji patronalnych, a więc magistratów, o ile zakłady zastawnicze są miejskie, komunalnych kas oszczędności, o ile są one z niemi połączone, z kas banków, o ile są tworzone przez banki i t. p. Udział tych funduszy w operacjach zastawniczych wynosił dla lat poszczególnych 25,6%, 23,4% i 36,6% ogółu funduszy obrotowych objętych statystyką zakładów zastawniczych. Poza tem największa część funduszy obrotowych pochodzi z pożyczek od postronnych osób fizycznych lub prawnych. Te zobowiązania w latach poszczególnych wynosiły 59,7%, 61,4% i 50,1% ogółu funduszy obrotowych.

Tabl. 2. Fundusze obrotowe zakładów zastawniczych—Fonds de roulement des établissements des prêts sur gages

Tysiące złotych — Milliers de zlotys

1926—1928

Wyszczególnienie Spécification	Rok Année	Licz- ba kan- to- rów Nom- bre de com- ptoirs	Ogółem Mon- tant total	Kapitały własne Fonds propres				Dotacje insty- tucyj patro- nal- nych Dotati- ons des institu- tions de patro- nage	Zobowiązania Engagements			Liczby względne Proportions				
				ogó- łem total	zakła- dowy capital de fon- dation	rezer- wow fonds de ré- serve	re- zer- wy spe- cjal- ne ré- ser- ves spé- cia- les		ogółem total	wobec insty- tucyj kre- dyto- wych envers des in- stitu- tions de crédit	z in- nych źródeł d'autres sources	1/100 do ogól- nej sumy fund. obrot. % sur le mon- tant total des fonds de rou- lement	% do fund. obrotowego % fonds de roulement			
													fun- dusze obro- towe fonds de roule- ment	kapi- tały włas- ne fonds propres	dota- cje dota- tions	zobo- wia- zania enga- ge- ments
Ogółem—Total .	1926	27	13610,8	1997,3	1886,8	67,0	43,5	3487,0	8126,5	83,5	8043,0	100,0	100,0	14,7	25,6	59,7
	1927	29	19254,6	2926,1	2665,4	180,6	80,1	4514,2	11814,3	108,4	11705,9	100,0	100,0	15,2	23,4	61,4
	1928	30	23453,4	3126,4	2736,5	295,7	94,2	8576,5	11750,5	60,2	11690,3	100,0	100,0	13,3	36,6	50,1
A. Zakłady zastawni- cze komunalne (miejskie)	1926/27	5	1 156,9	605,9	562,0	32,6	11,3	551,0	—	—	—	8,7	100,0	52,4	47,6	—
	1927/28	5	1 804,3	1 035,2	906,7	105,4	23,1	769,1	—	—	—	9,4	100,0	57,4	42,6	—
A. Etablissements des prêts sur gages com- munaux (municipaux)	1928/29	5	2 738,4	1 055,2	906,2	118,1	30,9	1 683,2	—	—	—	11,7	100,0	58,5	61,5	—
Lombard miejski	1926	2	792,3	530,2	512,1	6,8	11,3	262,1	—	—	—	5,8	100,0	66,9	33,1	—
w Warszawie	1927/28	21	272,9	935,0	842,0	69,9	23,1	337,9	—	—	—	6,6	100,0	73,5	26,5	—
	1928/29	21	818,6	943,6	842,0	70,7	30,9	875,0	—	—	—	7,8	100,0	51,9	48,1	—
Lombard miejski	1926	1	250,0	—	—	—	—	250,0	—	—	—	1,8	100,0	—	100,0	—
w Poznaniu .	1927/28	1	359,2	6,2	—	6,2	—	353,0	—	—	—	1,9	100,0	1,7	98,3	—
	1928/29	1	552,9	6,3	—	6,3	—	546,6	—	—	—	2,4	100,0	1,1	98,9	—
Lombard miejski	1926/27	1	78,7	75,7	49,9	25,8	—	3,0	—	—	—	0,8	100,0	96,2	3,8	—
w Król. Hucie	1927/28	1	116,9	94,0	64,7	29,3	—	22,9	—	—	—	0,6	100,0	80,5	19,5	—
	1928/29	1	306,3	105,3	64,2	41,1	—	201,0	—	—	—	1,3	100,0	34,4	65,6	—
Lombard miejski	1926	1	35,9	—	—	—	—	35,9	—	—	—	0,3	100,0	—	100,0	—
w Grodnie . .	1927	1	55,3	—	—	—	—	55,3	—	—	—	0,3	100,0	—	100,0	—
	1928	1	60,6	—	—	—	—	60,6	—	—	—	0,2	100,0	—	100,0	—
B. Zakłady zastawni- cze Komunalnych Kas Oszczędności	1926	9	1 787,8	4,8	—	4,8	—	1 783,0	—	—	—	13,1	100,0	0,3	99,7	—
	1927	9	2 433,5	10,9	—	10,9	—	2 422,6	—	—	—	13,6	100,0	0,4	99,6	—
B. Etablissements des prêts sur gages a u- près des caisses d'épargne commun.	1928	10	3 511,2	38,3	—	38,3	—	3 472,9	—	—	—	15,0	100,0	1,1	98,9	—
Miejska Kasa	1926	1	683,9	2,6	—	2,6	—	681,3	—	—	—	5,0	100,0	0,4	99,6	—
Oszczędności	1927	1	924,5	6,5	—	6,5	—	918,0	—	—	—	4,8	100,0	0,7	99,3	—
we Lwowie .	1928	11	593,9	32,6	—	32,6	—	1561,3	—	—	—	6,8	100,0	2,0	98,0	—
Miejska Kasa	1926	1	630,1	—	—	—	—	630,1	—	—	—	4,6	100,0	—	100,0	—
Oszczędności	1927	1	928,6	—	—	—	—	928,6	—	—	—	4,8	100,0	—	100,0	—
w Krakowie .	1928	11	134,0	—	—	—	—	1134,0	—	—	—	4,8	100,0	—	100,0	—
Miejska Kasa	1926	1	133,3	1,0	—	1,0	—	132,3	—	—	—	1,0	100,0	0,7	99,3	—
Oszczędności w	1927	1	202,4	1,8	—	1,8	—	200,6	—	—	—	1,1	100,0	0,9	99,1	—
Stanisławowie	1928	1	292,2	2,6	—	2,6	—	289,6	—	—	—	1,2	100,0	0,9	99,1	—
Miejska Kasa	1926	1	82,5	0,1	—	0,1	—	82,4	—	—	—	0,6	100,0	0,1	99,9	—
Oszczędności	1927	1	97,8	0,1	—	0,1	—	97,7	—	—	—	0,5	100,0	0,1	99,9	—
w Tarnopolu .	1928	1	149,6	0,1	—	0,1	—	149,5	—	—	—	0,6	100,0	0,1	99,9	—
Miejska Kasa	1926	1	95,5	—	—	—	—	95,5	—	—	—	0,7	100,0	—	100,0	—
Oszczędności	1927	1	112,3	—	—	—	—	112,3	—	—	—	0,6	100,0	—	100,0	—
w Tarnowie .	1928	1	133,3	—	—	—	—	133,3	—	—	—	0,6	100,0	—	100,0	—
Miejska Kasa	1926	1	122,3	—	—	—	—	122,3	—	—	—	0,9	100,0	—	100,0	—
Oszczędności	1927	1	119,5	—	—	—	—	119,5	—	—	—	0,6	100,0	—	100,0	—
w Przemyśle .	1928	1	127,5	—	—	—	—	127,5	—	—	—	0,6	100,0	—	100,0	—

(c. d.—suite)

Wyszczególnienie Spécification	Rok Année	Licz- ba kan- to- rów Nom- bre de com- ptoirs	Ogółem Mon- tant total	Kapitały własne Fonds propres				Dotacje instytucyj patronal- nych Dotations des institutions de patro- nage	Zobowiązania Engagements			Liczby względne Proportions				
				ogó- łem total	zakła- dowy capital de fon- dation	rezer- wow fonds de ré- serve	re- zer- wy spe- cjal- ne ré- ser- ves spé- cia- les		ogółem total	wobec instytucyj kredyto- wych envers des in- stitu- tions de crédit	z in- nych źródeł d'autres sources	% do ogól- nej sumy fund. obrot. % sur le mon- tant total des fonds de rou- lement	% do fund. obrotowego % fonds de roulement			
													fun- dusze obroto- we fonds de rou- lement	kapi- tały włas- ne fonds pro- pres	dota- cje dota- tions	zobo- wią- zania en- ga- ge- ments
Miejska Kasa Oszczędności w Jasle . . .	1926 1927 1928	1 1 1	30,6 33,6 34,9	0,1 0,6 1,0	— — —	0,1 0,6 1,0	— — —	30,5 33,0 33,9	— — —	— — —	— — —	0,2 0,2 0,2	100,0 100,0 100,0	0,5 1,6 2,8	99,5 98,4 97,2	— — —
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926 1927 1928	1 1 1	4,0 7,0 11,9	1,0 1,9 2,0	— — —	1,0 1,9 2,0	— — —	3,0 5,1 9,9	— — —	— — —	— — —	0,0 0,0 0,1	100,0 100,0 100,0	24,0 27,1 17,1	76,0 72,9 82,9	— — —
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni . .	1926 1927 1928	1 1 1	5,6 7,8 7,7	— — —	— — —	— — —	— — —	5,6 7,8 7,7	— — —	— — —	— — —	0,1 0,0 0,0	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —
Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyji .	1926 1927 1928	— — 1	— — 26,2	— — —	— — —	— — —	— — —	— — 26,2	— — —	— — —	— — —	— — 0,1	100,0 100,0 100,0	— — —	— — 100,0	— — —
C. Zakłady zastawni- cze instytucyj do- broczynnych . .	1926 1927 1928	3 3 3	233,2 279,6 271,7	7,1 23,9 37,9	7,1 12,7 22,9	0,0 0,1 1,3	— 11,1 13,7	7,0 6,5 5,8	219,1 249,2 228,0	63,5 51,3 33,4	155,6 197,9 194,6	1,7 1,5 1,1	100,0 100,0 100,0	3,1 8,6 14,0	3,0 2,3 2,1	93,9 89,1 83,9
C. Etablissements des prêts sur gages des in- stitutions charitables																
Uprzywilejowany Urząd Zastawni- czy „Mons Pius“ we Lwowie . .	1926 1927 1928	1 1 1	187,3 214,0 194,2	0,4 7,2 14,7	0,4 1,2 7,2	0,0 0,1 1,3	— 5,9 6,2	— — —	186,9 206,8 179,5	63,5 51,3 33,4	123,4 155,5 146,1	1,4 1,1 0,8	100,0 100,0 100,0	0,2 3,4 7,6	— — —	99,8 96,6 92,4
Zakład Zastawni- czy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie . .	1926 1927 1928	1 1 1	39,1 56,3 65,3	6,7 13,7 16,5	6,7 8,5 9,0	— — —	— 5,2 7,5	0,2 0,2 0,3	32,2 42,4 48,5	— — —	32,2 42,4 48,5	0,3 0,3 0,3	100,0 100,0 100,0	17,2 24,3 25,2	0,6 0,4 0,5	82,2 75,3 74,3
Arcybractwo Mi- łosierdzia i Ban- ku Pobożnego w Krakowie . .	1926 1927 1928	1 1 1	6,8 9,3 12,2	— 3,0 6,7	— 3,0 6,7	— — —	— — —	6,8 6,3 5,5	— — —	— — —	— — —	0,0 0,1 0,0	100,0 100,0 100,0	— 32,3 55,1	100,0 67,7 44,9	— — —
D. Zakłady zastawni- cze przy spółdziel- niach kredytowych	1926 1927 1928	2 2 2	149,6 163,6 203,9	— — —	— — —	— — —	— — —	149,6 163,6 203,9	— — —	— — —	— — —	1,1 0,8 0,9	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —
D. Etablissements des prêts sur gages auprès des coopéra- tives de crédit																
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	1926 1927 1928	1 1 1	110,8 114,9 159,9	— — —	— — —	— — —	— — —	110,8 114,9 159,9	— — —	— — —	— — —	0,8 0,6 0,7	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —
Bank Ludowy Spółdz. z n. o. w Grudziądzu .	1926 1927 1928	1 1 1	38,8 48,7 44,0	— — —	— — —	— — —	— — —	38,8 48,7 44,0	— — —	— — —	— — —	0,3 0,2 0,2	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —
E. Zakłady zastawni- cze przy bankach akcyjnych . . .	1926 1927 1928	2 2 2	996,4 1 152,4 1 345,0	— — —	— — —	— — —	— — —	996,4 1 152,4 1 345,0	— — —	— — —	— — —	7,3 6,0 5,7	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —
E. Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions																
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie . .	1926 1927 1928	1 1 1	771,9 1 070,8 1 240,7	— — —	— — —	— — —	— — —	771,9 1 070,8 1 240,7	— — —	— — —	— — —	5,7 5,6 5,3	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —

(dok. — fin)

Wyszczególnienie Spécification	Rok Année	Licz- ba kan- to- rów Nom- bre de comp- toirs	Ogółem kwota Mon- tant total	Kapitały własne Fonds propres				Dotacje instytu- cyj patronal- nych Dotati- ons des institu- tions de patro- nage	Zobowiązania Engagements			Liczby względne Proportions				
				ogó- łem total	zakła- dowy capital de fon- dation	rezer- wow fonds de ré- serve	re- zer- wy spe- cjale ré- ser- ves spé- cia- les		ogółem total	wobec instytu- cyj kre- dyto- wych envers des in- stitu- tions de crédit	z in- nych źródeł d'autres sources	% do ogól- nej sumy fund. obrot. % sur le mon- tant total des fonds de rou- lement	% do fund. obrotowego % fonds de roulement			
													fun- dusze obro- towe fonds de rou- lement	kapi- tały włas- ne fonds pro- pres	dota- cje dota- tions	zobo- wią- zania en- ga- ge- ments
Akcyjny Bank Hipoteczny odz. w Krakowie . .	1926 1927 1928	1 1 1	224,5 81,6 104,3	— — —	— — —	— — —	— — —	224,5 81,6 104,3	— — —	— — —	— — —	1,6 0,4 0,4	100,0 100,0 100,0	— — —	100,0 100,0 100,0	— — —
F. Zakłady zastawni- cze akcyjne . .	1926 1927 1928	4 4 4	9 207,2 12 703,4 14 483,9	1 311,8 1 610,1 1 687,6	1 250,0 1 500,0 1 500,0	29,6 64,2 138,0	32,2 45,9 49,6	— — 1 865,7	7 895,4 11 093,3 10 930,6	20,0 — —	7 875,4 11 093,3 10 930,6	67,5 66,0 61,8	100,0 100,0 100,0	14,2 12,7 11,7	— — 12,8	85,8 87,3 75,5
F. Etablissements des prêts sur gages, sociétés par actions																
Warszawskie Akc. Tow. Pożycz. na Zastaw Ruch. w Warszawie .	1926 1927 1928	3 3 3	6929,4 9504,5 12618,2	788,3 1086,7 1687,6	750,0 1000,0 1500,0	16,1 50,8 138,0	22,2 35,9 49,6	— — —	6141,1 8417,8 10930,6	20,0 — —	6121,1 8417,8 10930,6	50,8 49,4 53,8	100,0 100,0 100,0	11,4 11,4 13,4	— — —	88,6 88,6 86,6
Warszawsko- Gdańskie Tow. Handl. Zastaw. w Warszawie .	1926 1927 1928	1 1 1	2 277,8 3 198,9 1 865,7	523,5 523,4 —	500,0 500,0 —	13,5 13,4 —	10,0 10,0 —	— — 1865,7	1754,3 2675,5 —	— — —	1754,3 2675,5 —	16,7 16,6 8,0	100,0 100,0 100,0	23,0 16,4 —	— — 100,0	77,0 83,6 —
G. Zakłady zastawni- cze osób fizyczn.	1926	2	79,7	67,7	67,7	—	—	—	12,0	—	12,0	0,6	100,0	84,9	—	15,1
G. Etablissements des prêts sur gages, firmes individuelles	1927 1928	4 4	717,8 899,3	246,0 307,4	246,0 307,4	— —	— —	— —	471,8 591,9	57,1 26,8	414,7 565,1	3,7 3,8	100,0 100,0	34,3 34,2	— —	65,7 65,8
Koncesj. Zakład Zastawn.Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie .	1926 1927 1928	1 1 1	42,0 190,0 206,0	30,0 100,0 110,0	30,0 100,0 110,0	— — —	— — —	— — —	12,0 90,0 96,0	— — —	12,0 90,0 96,0	0,3 1,0 0,9	100,0 100,0 100,0	71,4 52,6 53,4	— — —	28,6 47,4 46,6
Zakład Zastawn. Józefa Hullea w Drohobyczu	1926 1927 1928	1 1 1	37,7 92,2 123,5	37,7 50,0 50,0	37,7 50,0 50,0	— — —	— — —	— — —	— 42,2 73,5	— 42,2 25,0	— — 48,5	0,3 0,5 0,5	100,0 100,0 100,0	100,0 54,2 40,5	— — —	— 45,8 59,5
Wileński Lom- bard „Kresowja“ w Wilnie . . .	1926 1927 1928	— 1 1	— 354,9 475,0	— 71,0 71,1	— 71,0 71,1	— — —	— — —	— — —	— 283,9 403,9	— — —	— 283,9 403,9	— 1,8 2,0	— 100,0 100,0	— 20,0 15,0	— — —	— 80,0 85,0
Sosnowiecki Lombard Pry- watny Wolfa Libermana w Sosnowcu .	1926 1927 1928	— 1 1	— 80,7 94,8	— 25,0 76,3	— 25,0 76,3	— — —	— — —	— — —	— 55,7 18,5	— 14,9 1,8	— 40,8 16,7	— 0,4 0,4	— 100,0 100,0	— 31,0 80,5	— — —	— 69,0 19,5

Tabl. 3. Zmiany w funduszach obrotowych — *Changements relatifs au montant des fonds de roulement*
w stosunku do roku poprzedniego — *par rapport à l'année précédente*

1926—1928

Zakład zastawniczy	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Kapitały własne <i>Fonds propres</i>	Dotacje instytucyj patronal- nych <i>Dotations des institu- tions de patronage</i>	Zobowią- zania <i>Engage- ments</i>	Etablissements des prêts sur gages
Ogółem	1926 1927 1928	 +41,5 +21,8	 +44,6 + 6,8	 +29,5 +90,0	 +45,4 — 0,5	Total
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie)	1926 1927/28 1928/29	 + 60,7 + 51,8	 + 63,9 + 1,9	 + 39,6 +118,9	 — —	A. Établissements des prêts sur gages communaux (municipaux)
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926 1927/28 1928/29	 +60,7 +42,9	 +76,3 + 0,9	 + 28,9 158,9	 — —	Mont. de-piété municipal à Varsovie

(c. d.—suite)

Zakład zastawniczy	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Kapitały własne <i>Fonds propres</i>	Dotacje instytucyj patronal- nych <i>Dotations des institu- tions de patronage</i>	Zobowią- zania <i>Engage- ments</i>	Etablissements des prêts sur gages
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	—	—	—	—	Mont-de-piété municipal à Poznań
	1927/28	+43,7	—	+41,2	—	
	1928/29	+53,9	+ 1,6	+54,8	—	
Lombard Miejski w Król. Hucie	1926/27	—	—	—	—	Mont-de-piété municipal à Król.-Huta
	1927/28	+ 11,8	— 7,4	+661,5	—	
	1928/29	+162,0	+12,0	+779,8	—	
Lombard Miejski w Grodnie	1926	—	—	—	—	Mont-de-piété municipal à Grodno
	1927	+53,7	—	+53,7	—	
	1928	+ 9,5	—	+ 9,5	—	
B. Zakłady zastawnicze komunal- nych Kas Oszczędności	1926	—	—	—	—	B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales
	1927	+ 36,1	+127,4	+ 35,9	—	
	1928	+ 44,3	+253,7	+ 43,4	—	
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Lwów
	1927	+35,2	+149,2	+34,7	—	
	1928	+72,4	+400,1	+70,1	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Cracovie
	1927	+47,4	—	+47,4	—	
	1928	+22,1	—	+22,1	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Stanisławowie	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Stanisławów
	1927	+51,8	+87,7	+51,5	—	
	1928	+44,4	+46,3	+44,4	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Tarnopol
	1927	+18,5	0,0	+18,5	—	
	1928	+53,0	0,0	+53,0	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Tarnów
	1927	+17,6	—	+17,6	—	
	1928	+18,7	—	+18,7	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Przemyślu	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Przemyśl
	1927	— 2,3	—	— 2,3	—	
	1928	+ 6,7	—	+ 6,7	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Jasle	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Jasło
	1927	+ 9,7	+230,4	+ 8,6	—	
	1928	+ 3,9	+ 87,5	+ 2,6	—	
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne d'arrodis- sement à Brzeżany
	1927	+75,3	+98,2	+68,0	—	
	1928	+70,8	+ 7,7	+94,3	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	—	—	—	—	Caisse d'épargne municipale à Bochnia
	1927	+40,2	—	+40,2	—	
	1928	— 2,5	—	— 2,5	—	
Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyji	1926	—	nieczynny	—	—	Caisse d'épargne municipale à Kołomyja
	1927	—	nieczynny	—	—	
	1928	—	—	—	—	
C. Zakłady zastawnicze Instytucyj dobroczynnych	1926	—	—	—	—	C. Etablissements des prêts sur ga- ges des institutions charitables
	1927	+ 19,9	+236,1	— 6,9	+ 13,7	
	1928	— 2,9	+ 58,0	—12,5	— 8,5	
Uprzywilejowany Urząd Za- stawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	—	—	—	—	Bureau privilégié des prêts sur gages „Mons-Pius“ à Lwów
	1927	+14,3	+1704,2	—	+10,6	
	1928	— 9,3	+103,5	—	—14,0	

(dok. — fin)

Zakład zastawniczy	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Kapitały własne <i>Fonds propres</i>	Dotacje instytucyj patronal- nych <i>Dotations des institu- tions de patronage</i>	Zobowią- zania <i>Engage- ments</i>	Etablissements des prêts sur gages
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan wyzn. rz.-kat. w Tarnowie .	1926 1927 1928	. +43,9 +15,6	. +103,6 + 19,3	. 0,0 +50,0	. +31,4 +14,5	Etablissement des prêts sur gages du Fonds des Bour- geois cath.-rom. appauvris à Tarnów
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Kra- kowie	1926 1927 1928	. +37,1 +31,3	— — +124,3	. — 7,2 —13,0	— — —	Archiconfrérie de la Piété et de la Banque Pie à Cracovie
D. Zakłady zastawnicze przy spół- dzielniach kredytowych . . .	1926 1927 1928	. + 9,3 + 24,4	— — —	. + 9,3 + 24,4	— . —	D. Etablissement des prêts sur ga- ges auprès des coopératives de crédit
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o w Częstochowie . . .	1926 1927 1928	. + 3,7 +39,2	— — —	. + 3,7 +39,2	— — —	Banque Coopérative Populaire (à resp. illimit.) à Często- chowa
Bank Ludowy Spółdz. z nieogr. odp. w Grudziądzu	1926 1927 1928	. +25,4 — 9,6	— — —	. +25,4 — 9,6	— — —	Banque Populaire S-té à resp. illim. à Grudziądz
E. Zakłady zastawnicze przy ban- kach akcyjnych	1926 1927 1928	. + 15,7 + 16,7	— — —	. + 15,7 + 16,7	— — —	E. Etablissements des prêts sur gages auprès des Banques par actions
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926 1927 1928	— +38,7 +15,9	— — —	— +38,7 +15,9	— — —	Banque hypothécaire à Lwów
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926 1927 1928	. —63,6 +27,8	— — —	. —63,6 +27,8	— — —	Banque hypothécaire, suc- cursale à Cracovie
F. Zakłady zastawnicze akcyjne	1926 1927 1928	. + 37,0 + 14,0	. + 22,7 + 4,8	— — —	. + 40,5 — 1,5	F. Etablissements des prêts sur gages anonymes
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczek na Zastaw Ruch. w Warszawie	1926 1927 1928	. +37,2 +32,8	. +37,8 +55,3	— — —	. +37,1 +29,9	Société Varsovienne anonyme des Prêts sur biens meubles à Varsovie
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zast. w Warszawie	1926 1927 1928	. +40,4 —41,7	. 0,0 —	— — —41,7	. +52,5 —	Société Varsovienne-Dantzi- goise de commerce et de nantissement à Varsovie
G. Zakłady zastawnicze osób fi- zycznych	1926 1927 1928	. +800,5 + 25,3	. +263,4 + 24,9	— — —	. + 3831,5 + 25,5	G. Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles
Koncesjonowany Zakład Za- stawniczy Ozjasza Schne- eweissa w Rzeszowie . . .	1926 1927 1928	— +352,4 + 8,4	— +33,3 +10,0	— — —	— +650,0 + 25,5	Lombard concédé de Hosias Schneeweiss à Rzeszow
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu . .	1926 1927 1928	— +144,5 + 33,9	— +32,6 0,0	— — —	— — + 74,1	Lombard de Joseph Hulles à Drohobycz
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926 1927 1928	— — +33,6	nieczynny — —	— — —	— — + 42,3	Lombard privé „Kresovia“ à Wilno
Sosnowiecki Lombard Pry- watny Wolfa Libermana w Sosnowcu	1926 1927 1928	— — +17,6	nieczynny — +205,2	— — —	— — — 66,7	Lombard privé de Wolf Li- berman à Sosnowiec

Wśród 26 instytucyj ujętych niniejszą statystyką, jedna posiada połowę funduszków zaangażowanych w interesach lombardowych w Polsce. Jest to „Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości S.-A.” w Warszawie, którego fundusze obrotowe w r. 1926 wynosiły prawie 7 mil., w roku 1927 niewiele ponad 9,5 mil. a w r. 1928 ponad 12,6 mil. Udział więc tego towarzystwa w sumie funduszków obrotowych polskich zakładów zastawniczych wynosił w latach poszczególnych 1926—1928 50,8%, 49,4% i 53,8%, czyli ostatnio więcej niż połowę.

Wzrost funduszków obrotowych w ciągu trzech lat niemal wszędzie daje się zaobserwować, z tą tylko różnicą, że u jednych wzrost ten jest mniejszy, u drugich większy. Cztery zakłady komunalne miejskie powiększały swoje fundusze obrotowe w stopniu większym niż inne. W roku 1926 ich udział w sumie funduszków obrotowych polskich zakładów zastawniczych wynosił 8,7%, w 1927 9,4% a w roku 1928 11,7%, czyli że w r. 1927 w stosunku do r. 1926 wzrósł o 60,7%, a w r. 1928 w stosunku do 1927 r. o 51,8%. W cyfrach absolutnych wynosi to dla r. 1926 zł. 1 156 900, dla r. 1927 zł. 1 804 300, dla 1928 zł. 2 738 400.

Fundusze te składają się z kapitałów własnych, t. j. z kapitałów zakładowych utworzonych przez odnośne magistraty z kapitałów rezerwowych, powstałych z zysków bilansowych i niepodjętych nadwyżek licytacyjnych zastawów w swoim czasie niewykupionych, oraz z rezerw specjalnych jako to funduszków amortyzacyjnych i t. p. Poza tem lombardy miejskie korzystają z dotacyj magistratów w postaci zwrotnych pożyczek oprocentowanych od 8 do 12% (w Grodnie 4%). Pożyczki magistratów wzrastają z roku na rok w tempie szybkim, tak że ich udział w funduszach obrotowych miejskich zakładów zastawniczych, który w r. 1926 wynosił 47,6%, w r. 1928 wynosi 61,5%, jakkolwiek kapitały własne również wzrastają, ale w tempie powolniejszym. Pośród 4 lombardów miejskich, największymi funduszami rozporządza lombard warszawski. Jego udział w ogólnej sumie funduszków obrotowych objętych statystyką zakładów zastawniczych w poszczególnych latach 1926—1928 wynosił 5,8%, 6,6% i 7,8%. Drugie miejsce zajmuje lombard miejski w Poznaniu z udziałem w ogólnych funduszach obrotowych wynoszącym 1,8%, 1,9% i 2,4%. Trzecie zajmuje lombard w Królewskiej Hucie, a ostatnie lombard

miejski w Grodnie z minimalnymi funduszami wynoszącymi w poszczególnych latach zł. 35 900, zł. 55 300 i zł. 60 600 t. j. 0,3%, 0,3% i 0,2% ogółu funduszków obrotowych polskich zakładów zastawniczych.

Zakłady zastawnicze połączone z komunalnymi kasami oszczędności, które spotykamy wyłącznie tylko w województwach południowych, kapitałów zakładowych nie posiadają, a własne kapitały tworzą jedynie pod postacią funduszków rezerwowych, pochodzących z zysków bilansowych i z niepodjętych nadwyżek licytacyjnych. W niektórych zakładach zastawniczych tego typu, jak w Krakowie, Przemyślu i Bochni, zyski bilansowe i niepodjęte nadwyżki licytacyjne dolicza się do zysków kasy oszczędności, wobec czego one własnych funduszków wogóle nie posiadają. Na 10 zakładów zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności, 5 tylko posiada już wytworzone małe fundusze rezerwowe, które w roku 1926 w ogólnej sumie wynosiły zł. 4 800, w r. 1927 10 900 a w roku 1928—38 300, czyli wzrosły w roku 1927 w stosunku do roku 1926 o 127,4% a w roku 1928 w stosunku do r. 1927 o 253,7%.

Jest możliwem, że z czasem fundusze rezerwowe wzrosną do poważnych sum, jak to miało miejsce przed wojną. Dziś jednak zakłady zastawnicze tego typu muszą korzystać z zaliczek odnośnych kas oszczędności, przeważnie oprocentowanych od 8 do 12% w stosunku rocznym. Udział tych zaliczek w funduszach obrotowych zakładów zastawniczych, połączonych z komunalnymi kasami oszczędności, wynosił w poszczególnych latach 99,7%, 99,6% i 98,9% ogólnej sumy funduszków obrotowych, która w r. 1926 wynosiła zł. 1 787 800, w r. 1927—zł. 2 433 500 i w roku 1928—zł. 3 511 200. Udział ich w ogólnej sumie funduszków obrotowych 26 ujętych statystyką zakładów zastawniczych dla poszczególnych lat 1926—1928 wynosi 13,1%, 12,6% i 15%.

Najpoważniejszą instytucją w tej grupie jest Miejski Zakład Zastawniczy we Lwowie, którego udział w ogólnej sumie funduszków obrotowych ujętych statystyką zakładów zastawniczych wynosił w poszczególnych latach 5%, 4,8% i 6,8%. Po nim następuje Krakowski Zakład Zastawniczy z funduszami niewiele mniejszymi od zakładu lwowskiego. Pozostałe 8 zakładów dysponują funduszami znacznie mniejszymi, wynoszącymi nieraz ledwie parę tysięcy złotych, jak to ma miejsce np. w Bochni, w Brzeżanach i Kołomyji.

Z pośród zakładów zastawniczych, należących do związków prawa publicznego, do najsłabszych zaliczają się 3 lombardy instytucyj kościelnych względnie dobroczynnych. Ich fundusze obrotowe w poszczególnych latach wynosiły razem zł. 233 200, zł. 279 600 i zł. 271 700, czyli że w roku 1927 wzrosły o 19,9%, a w roku 1928 zmalały o 2,9% w stosunku do lat poprzednich. Ich udział w sumie funduszy obrotowych ujętych statystyką zakładów zastawniczych wynosił w poszczególnych latach 1,7%, 1,5% i 1,1%. Najpoważniejszą wśród nich instytucją jest „Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy — Mons Pius” we Lwowie; następne miejsce zajmuje Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie. Najsłabszym jest Zakład Zastawniczy Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie, którego fundusze wynoszą ledwie parę tysięcy (w roku 1928 zł. 12 200). Fundusze dwu pierwszych instytucyj składają się przeważnie z zobowiązań w stosunku do osób postronnych. i tak zakład „Mons Pius” we Lwowie winien był w poszczególnych latach instytucjom kredytowym zł. 63 500, zł. 51 300 i zł. 33 400, a osobom prywatnym zł. 123 400, zł. 155 500 i zł. 146 100. Od tych zobowiązań opłaca on procenty w wysokości 9 do 12% rocznie.

Fundusz Podupadłych Mieszczan w Tarnowie oprócz udzielania pożyczek pod zastaw ruchomości zajmuje się przyjmowaniem wkładek oszczędnościowych oprocentowanych w stosunku 10% rocznie, które w roku 1926 wynosiły zł. 32 200, w roku 1927 — zł. 42 400, a w roku 1928 — zł. 48 500. Wkładki te są użyte następnie na udzielanie pożyczek.

Zakłady zastawnicze następnej grupy, t. j. działające przy spółdzielniach kredytowych, dysponują wyłącznie funduszami spółdzielni. Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie na ten cel przeznaczzał w latach 1926 — 1928 do dyspozycji swego oddziału zastawniczego zł. 110 800, zł. 114 900 i zł. 159 900. Natomiast Bank Ludowy w Grudziądzu, który swych interesów zastawniczych nie wyodrębnia w ramy osobnego oddziału, na pożyczki pod zastaw ruchomości przeznaczył w roku 1926 zł. 38 800, w r. 1927 zł. 48 700 i w r. 1928 zł. 44 000. Ich udział w sumie funduszy obrotowych ujętych statystyką zakładów zastawniczych waha się około 1%.

Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych, istniejące we Lwowie przy Akcyjnym Banku Hipotecznym i przy filji tegoż Banku

w Krakowie, dysponowały łącznie w r. 1926 sumą zł. 996 400, w r. 1927 zł. 1 152 400 i w r. 1928 — zł. 1 345 000, czyli, że wzrosły w roku 1927 o 15,7%, a w r. 1928 o 16,7%. W ogólnej sumie funduszy obrotowych ujętych statystyką zakładów zastawniczych zajmowały one czwarte miejsce z udziałem wynoszącym w poszczególnych latach 7,3%, 6% i 5,7%. Od sum dotowanych oddziały zastawnicze swoim instytucjom patronalnym odsetków nie opłacają, lecz przekazują im całe zyski.

Zkolei wypada omówić zakłady istniejące pod formą spółek akcyjnych. O pierwszej z tych instytucyj — „Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości”, ze względu na to, że jest to największa instytucja w Polsce, zajmująca więcej jak połowę funduszy obrotowych polskich zakładów zastawniczych, mówiliśmy we wstępie niniejszego rozdziału. W tem miejscu nadmienimy tylko, że instytucja ta operuje własnymi kapitałami tylko w nieznacznej wysokości, wynoszącej w roku 1926 i 1927 11,4%, a w r. 1928 13,4% ogółu funduszy przez to towarzystwo posiadanych. Resztę zaś stanowią zobowiązania, przeważnie wobec osób fizycznych, od których zakład opłaca 12% w stosunku rocznym.

Druga spółka akcyjna działająca pod firmą: „Warszawsko-Gdańskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe” również zalicza się do największych. Fundusze obrotowe lombardu tej instytucji w r. 1928 wynosiły zł. 1 865 700. W latach poprzednich 1926 i 1927 według tablicy 2 fundusze obrotowe tej instytucji wynosiły większe kwoty, a mianowicie zł. 2 277 800 i zł. 3 198 900. Należy jednak wziąć pod uwagę, że instytucja ta obok interesów lombardowych prowadziła interesy handlowe, które angażowały 1/3 część jej kapitałów. Dopiero w roku operacyjnym 1928 interesy zastawnicze zostały wyodrębnione w ramy osobnego oddziału zastawniczego, wobec czego kwota podana w tablicy dla r. 1928 odpowiada już całkowicie sumie przeznaczonej przez to przedsiębiorstwo na interesy lombardowe. W ogólnej sumie funduszy obrotowych ujętych statystyką zakładów zastawniczych udział tego towarzystwa dla r. 1928 wynosi 8%.

Zakłady zastawnicze należące do osób fizycznych, z których 4 ujęte są statystyką na 7 istniejących w Polsce, ważnej roli nie odgrywają. Powyższe 4 zakłady w ogólnej sumie funduszy obrotowych zajmowały w

poszczególnych latach 0,6%, 3,7% i 3,8%. Znaczny wzrost w roku 1927 tłumaczy się tem, że w r. 1926 działały tylko 2 instytucje, a w r. 1927 i 1928 cztery. Ich fundusze obrotowe składały się z kapitałów własnych, które w r. 1926 wynosiły 84,9%, w r. 1927 — 34,3% i w r. 1928 — 34,2%. Zobowiązania tych instytucyj wynosiły w r. 1926 — 15,1%, w r. 1927 — 65,7% i w r. 1928 — 65,8%. Wśród nich największe fundusze posiada „Wileński Lombard — Kresowja” w Wilnie, który zresztą operuje kapitałami obcemi, dochodzącymi do 80 i 85% funduszy obrotowych. Drugie miejsce zajmuje koncesjonowany zakład zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie; po nim idą: Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu i Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu.

Trzy zakłady zastawnicze należące do osób fizycznych i jeden działający pod formą spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie nadesłały odpowiedzi, względnie nadesłały odpowiedzi nie zadawające, jak już wyżej nadmieniliśmy, zaliczają się do mniejszych instytucyj, wobec czego ich pominięcie nie stanowi poważnego braku niniejszego zestawienia.

Jeżeli chodzi o rozkład terytorjalny funduszy obrotowych, to najbogatsze w nie są województwa centralne dzięki Warszawskiemu Akc. Tow. Pożyczkowemu na Zastaw Ruchomości. Razem województwa centralne i wschodnie posiadają w poszczególnych latach 1926 — 1928 74,4%, 76% i 72,9% ogółu funduszy obrotowych ujętych statystyką zakładów zastawniczych.

Drugie miejsce zajmują województwa południowe, które posiadają 22,7%, 21,7% i 23,2% ogółu funduszy obrotowych. Natomiast województwa zachodnie posiadają tylko mały udział, wynoszący w poszczególnych latach 2,9%, 2,3% i 3,9%.

Czynności zakładów zastawniczych

Według artykułu 5 rozporządzenia o prawie bankowym z dnia 17 marca 1928, do czynności zakładów zastawniczych należy jedynie udzielanie pożyczek na zastaw ruchomości i przyjmowanie ruchomości na przechowanie. Jednak 2-gi ustęp tego samego artykułu dodaje, że zakłady zastawnicze za osobnem zezwoleniem Ministra Skarbu mogą się trudnić ponadto komisową sprzedażą ruchomości.

W praktyce tylko nieliczne zakłady zastawnicze, i to w małym zakresie, zajmują

się ponadto interesami innemi, aniżeli udzielanie pożyczek na zastaw ruchomości. Z pośród zakładów należących do związków prawa publicznego, jedynie lombardy miejskie w Warszawie i Grodnie trudnią się przechowywaniem ruchomości, sprzedażą komisową i szacowaniem, oraz miejski zakład zastawniczy przy Miejskiej Kasie Oszczędności we Lwowie, który zajmuje się przechowywaniem kosztowności i to tylko w miesiącach letnich. Poza tem zakład zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie zajmuje się przyjmowaniem wkładek oszczędnościowych, które to wkładki następnie są używane jako fundusz obrotowy.

Pomiędzy zakładami zastawniczymi prywatnemi, Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości zajmuje się interesami pobocznymi, oraz przyjmuje towary na przechowanie i do sprzedaży komisowej.

Charakter nieco odmienny ma Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe, które równorzędnie z interesami lombardowymi zajmuje się interesami handlowymi, prowadzi domy składowe i publiczną salę licytacyjną. Począwszy jednak od r. 1928 interesy lombardowe zostały wyodrębnione w ramy oddziału zastawniczego, oddzielnie prowadzącego księgowość i oddzielnie sporządzającego bilanse, wobec czego zakład zastawniczy tego towarzystwa nabrał odtąd charakteru instytucji wyłącznie pożyczkowej. Również „Wileński Lombard — Kresowja” w Wilnie zajmuje się przechowywaniem ruchomości.

Jak więc z powyższego widzimy, interesami ubocznymi zajmują się niemal wyłącznie zakłady zastawnicze w woj. centralnych i wschodnich, gdyż z wyjątkiem lwowskiego zakładu zastawniczego, żaden z pozostałych lombardów nie trudni się niczem więcej, jak udzielaniem pożyczek pod zastaw ruchomości, ani w statutach takich czynności nie przewiduje.

Czynności o charakterze wyłącznie lombardowym będziemy rozpatrywali w trzech stadjach, a mianowicie:

- a) przyjęcie zastawu,
- b) wydanie pożyczki,
- c) spłnienie pożyczki i zwrot zastawu.

a) Z wyżej powołanego art. 5 ustęp 1 rozporządzenia o prawie bankowym wynika, że zakłady zastawnicze mogą się trudnić udzielaniem pożyczek jedynie na zastaw ruchomości. Z pod pojęcia ruchomości są wyłączone papiery wartościowe (art. 5 ustęp 3

rozp. o prawie bankowym). Przepisy państw zaborczych nie przewidywały tego ograniczenia, wobec czego niektóre lombardy w województwach południowych przyjmują na zastaw pożyczek papiery wartościowe, a mianowicie zakłady zastawnicze połączone z komunalnymi kasami oszczędności w Tarnopolu, Tarnowie, Jasle i Brzeżanach. Natomiast niektóre instytucje wręcz wykluczają przyjmowanie papierów wartościowych na zastaw pożyczek, jak np. lombardy miejskie w Warszawie, Grodnie, Poznaniu i Królewskiej Hucie oraz zakłady zastawnicze połączone z miejskimi kasami oszczędności we Lwowie, Krakowie i Przemyśle. Inne instytucje należące do związków prawa publicznego sprawę udzielania pożyczek na zastaw papierów wartościowych bądź pomijają milczeniem, bądź nie wykonywują pomimo, że regulaminy im na to zezwalają.

Pośród zakładów zastawniczych prywatnych pożyczek na zastaw papierów wartościowych udziela jedynie Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu i Bank Ludowy w Grudziądzu, który zresztą, nie wyodrębniając interesów zastawniczych od interesów bankowych, może je przyjmować jako instytucja bankowa. Pozostałe zakłady zastawnicze prywatne najczęściej wykluczają z zakresu swego działania wszelkie operacje papierami wartościowymi (np. Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości i Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe).

Najchętniej jako zastawy są przyjmowane złoto, srebro, klejnoty i wyroby z metali szlachetnych, które w szeregu instytucyj wyłącznie są przyjmowane z pominięciem innych przedmiotów, mimo że regulaminy zawsze na przyjmowanie innych przedmiotów pozwalają. Wypadki te mają miejsce w zakładach zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności we Lwowie, Tarnowie, Tarnopolu, Bochni, Stanisławowie i Brzeżanach, a również w Zakładzie Zastawniczym Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie i „Mons Pius” we Lwowie. Z pośród zakładów zastawniczych prywatnych nie przyjmują zupełnie innych zastawów jak z metali szlachetnych i klejnotów, oddziały Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie i Krakowie, oraz Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Schneeweissa w Rzeszowie.

Na przedmioty użytku domowego np. odzież, bieliznę, naczynia i t. p. oraz maszyny, narzędzia pracy, udzielają pożyczek lombardy miejskie w Warszawie, Grodnie, Poznaniu

i Królewskiej Hucie, oraz zakłady zastawnicze połączone z komunalnymi kasami oszczędności w Krakowie i Przemyśle, Bank Pobożny w Krakowie, a z pośród zakładów prywatnych Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe, Wileński Lombard — „Kresowja” i Sosnowiecki Lombard Prywatny Libermana.

Szczególne rodzaje zastawów stanowią futra i wyroby kuśnierskie, które ze względu na możliwość łatwego niszczenia się w magazynach, często bywają wykluczane z operacyj zakładów zastawniczych. Na zastaw futer udzielają pożyczek 4 lombardy miejskie, oba zakłady zastawnicze akcyjne, a więc Warsz. Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości i Warsz.-Gdańsk. Tow. Handlowo-Zastawowe, ponadto Lombard Wileński — „Kresowja”, oraz Sosnowiecki Lombard Prywatny. Natomiast wręcz są wykluczone zastawy tego rodzaju przez regulaminy zakładów zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności we Lwowie, Krakowie, Jasle, Przemyśle, Kołomyji, Brzeżanach, Tarnopolu i Stanisławowie, oraz „Mons Pius” we Lwowie, w obu zakładach zastawniczych Akc. Banku Hipotecznego i w zakładzie zastawniczym Hullesa w Drohobyczu.

Ponadto w statutach wszystkich zakładów zastawniczych województw południowych i zachodnich są wymienione jako nie mogące być przyjmowane na zastaw pożyczek przedmioty ulegające zepsuciu, zajmujące zbyt wielką przestrzeń, przedmioty należące do skarbu państwa, jak np. mundury wojskowe i broń, oraz przedmioty kościelne i t. p.

Zastawiać może każdy osobnik i zakład zastawniczy nie odpowiada za przyjęcie zastawu nieprawnie posiadanego przez zastawcę, chyba, że była nim osoba nieletnia lub, że zachodziło co do niej uzasadnione podejrzenie, że nie jest zdolna do działań prawnych, albo że jest nieprawym posiadaczem przedmiotu.

Dowody złożenia zastawu są wystawiane bądź imiennie, bądź na okaziciela. Kredyt zastawniczy, między różnego rodzaju formami kredytu, ma to szczególne zadanie, że ma służyć niekiedy za „deskę ratunku” dla wstydzących się pożyczać. Stąd pochodzi zasada przyjęta w niektórych lombardach, że przy wydawaniu ani przy spłacaniu pożyczki nie żąda się podawania nazwiska pożyczającego. W miejskim zakładzie zastawniczym paryskim, oraz w niektórych zakładach niemieckich, zastawca winien się podpisać peł-

nem nazwiskiem dopiero przy potwierdzaniu odbioru zastawu.

W Polsce jedynie imienne zaświadczenia wydają lombardy miejskie w Poznaniu i Królewskiej Hucie, Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie, Bank Pobożny w Krakowie, Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie, Bank Ludowy w Grudziądzu, zakłady zastawnicze Hullesa w Drohobyczu i Schneeweissa w Rzeszowie.

Dowody jedynie na okaziciela wystawiają zakłady zastawnicze połączone z komunalnymi kasami oszczędności w Krakowie, Tarnowie, Przemyślu, Bochni, Stanisławowie, Brzeżanach, oraz „Mons Pius” we Lwowie i oba zakłady zastawnicze Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie i Krakowie. W pozostałych wydaje się dowody zarówno na okaziciela, jak i imienne zależnie od życzenia zastawcy.

Zakłady zastawnicze w żadnym wypadku nie są odpowiedzialne za przyjęcie zastawu nieprawnie przez zastawcę posiadanego i w razie gdy prawy właściciel zechce wejść w posiadanie zastawionego przedmiotu, musi wpierw uregulować wszelkie należności zakładu zastawniczego.

b) Wysokość pożyczki jest uzależniona od wartości zastawu i norm statutowych, względnie regulaminowych, określających granice w jakich pożyczki mogą być udzielane.

Dla określenia wartości zastawu zakłady zastawnicze posługują się zaprzysiężonymi ocenicielami, którzy określają sumę, jaką zakład w razie niezapłacenia należności w terminie z łatwością może uzyskać drogą licytacji na pokrycie swego długu wraz z zaległymi odsetkami i kosztami ubocznymi, które się gromadzą nie tylko za okres, na który pożyczka została wydana, ale również za okres od daty płatności do faktycznego uregulowania długu przez licytację, który wynosi nieraz kilka miesięcy.

Mniejsze zakłady zastawnicze, nie mogąc utrzymać własnego oceniciela, często same przeprowadzają ocenę zastawów przez rutynowanych urzędników, a tylko w wyjątkowych wypadkach, np. co do kosztowności lub przedmiotów o większej wartości, korzystają z usług ocenicieli prywatnych, z którymi zakład jest związany pewną umową. Oceniciele odpowiadają w zasadzie za całą stratę, jaką zakład poniesie w razie zlicytowania pożyczki po cenie niższej szacunku. Na zabezpieczenie pretensyj, jaką zakład zastawniczy mógłby mieć w stosunku do swego

oceniciela, tenże składa kaucję, z której potrąca się straty, gdy oceniciel tego dobrowolnie nie uczyni. Kaucje pieniężne spotykamy w Lombardzie Miejskim w Warszawie, w Miejskiej Kasie Oszczędności w Stanisławowie, oraz w zakładzie zastawniczym Józefa Hullesa w Drohobyczu. Natomiast w zakładach zastawniczych miejskich kas oszczędności w Przemyślu i Kołomyży zamiast pieniężnej kaucji oceniciele składają kaucyjne weksle. W większości zakładów oceniciele są związani tylko umową, dającą zakładowi gwarancję, że straty zostaną pokryte. Lombard Miejski w Królewskiej Hucie, oraz Warszawskie Akc. Tow. Poż. na Zastaw Ruchomości ponadto mają w umowach zastrzeżone, że w razie braku nabywcy na licytacji zastaw bierze na własność oceniciel i pokrywa całą należność zakładu zastawniczego. Natomiast niektóre zakłady zastawnicze zupełnie ocenicieli nie pociągają do odpowiedzialności, a to w celu niepobudzania ich do umyślnego, niskiego, zupełnie nie dającego ryzyka szacowania zastawów, co wyszłoby na szkodę zastawiających. Z tym stanem spotykamy się w Lombardzie Miejskim w Grodnie, gdzie za otaksowanie przedmiotu w myśl statutu jest odpowiedzialny kierownik lombardu, oraz w Lombardzie Miejskim w Królewskiej Hucie.

Szacunek oceniciela jest podstawą do obliczenia wysokości pożyczki, jaką zakład może na dany zastaw udzielić. Ocena ta winna odpowiadać cenie rynkowej przedmiotu, w rzeczywistości jednak jest ona od niej niższą, co zresztą wynikać będzie z omawianego poniżej zestawienia wyników licytacji kilku instytucyj, które wykazują dość poważne nadwyżki do dyspozycji zastawców. Nadwyżki te z jednej strony mogą świadczyć o zabiegliwości zakładów co do korzystnego spieniężenia zastawów, a z drugiej strony świadczą wymownie, że zastawy są oceniane z wielką ostrożnością, t. zn. zbyt nisko. Ostrożność ta ze względu na chwiejność cen, z jaką spotykamy się po wojnie, jest zresztą nieraz konieczną.

W zależności od rodzaju zastawu, pożyczki są udzielane od 30 do 75% wartości przedmiotu zastawianego. Stosunek ten jest zasadniczo unormowany przez statuty względnie regulaminy zakładów zastawniczych, i tak lombardy miejskie w Poznaniu, Królewskiej Hucie, oraz większość zakładów zastawniczych, połączonych z komunalnymi kasami oszczędności, przewidują, że pożyczki na zastaw złota i srebra mogą sięgać do $\frac{3}{4}$ lub

nawet $\frac{4}{5}$ wartości szacunkowej zastawu. Co do przedmiotów ze złota i srebra, jak zegarki, pierścionki i t. p., norma pożyczki jest zazwyczaj niższą i waha się od połowy do $\frac{2}{3}$ wartości. Najniższa norma pożyczki, bo wynosząca $\frac{1}{3}$ wartości zastawu odnosi się do przedmiotów łatwo ulegających zepsuciu, jak np. futra, wyroby wełniane, odzież, bielizna i t. p. o ile zastawy te są wogóle przyjmowane.

Odrębny charakter sposobu oceniania mają oba zakłady zastawnicze akcyjne, a mianowicie Warsz. Akc. Tow. Poż. na Zastaw

Ruchomości i Warsz.—Gdań. Tow. Handlowo-Zastawowe, z których pierwszy udziela pożyczek do 90% wartości szacunkowej zastawu, a drugi do wysokości 50%, bez względu na rodzaj zastawu. Jasnym jest, że w tym wypadku zastawy ulegające łatwiej zepsuciu są stosunkowo niżej oceniane, aniżeli zastawy z metali szlachetnych.

W rzeczywistości pożyczki są udzielane mniej więcej do wysokości około $\frac{2}{3}$ wartości zastawu, jak to zresztą wynika z tablicy 4-tej, zestawionej na podstawie odpowiedzi z 17 instytucji.

Tabl. 4. Stosunek pożyczek do wartości szacunkowej zastawów

Proportion des prêts par rapport à la valeur estimative des gages

W złotych—*En zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze	1926			1927			1928			Etablissements des prêts sur gages
	Suma udzielo- nych pożyczek <i>Montant des prêts accordés</i>	Wartość zastawów <i>Valeur des gages</i>	%	Suma udzielonych pożyczek <i>Montant des prêts accordés</i>	Wartość zastawów <i>Valeur des gages</i>	%	Suma udzielonych pożyczek <i>Montant des prêts accordés</i>	Wartość zastawów <i>Valeur des gages</i>	%	
a. Na zastaw różnych przedmiotów — <i>Contre gage d'objets divers</i>										
Ogółem . . .	8 506 836	12 822 770	66,3	11 037 484	16 351 469	67,5	16 158 102	24 122 017	67,0	Total
1 Warszawski Lom- bard Miejski w Warszawie .	2 299 983	3 548 456	64,8	3 505 165	5 701 247	61,5	4 053 989	6 441 072	62,9	Mont-de-piété municipal à Var- sovie
2 Lombard Miejski w Król. Hucie .	278 529	557 058	50,0	268 501	537 002	50,0	629 432	1 258 864	50,0	Mont-de-piété municipal à Król. Huta
3 Lombard Miejski w Grodnie . .	114 272	222 286	51,4	129 403	240 708	63,2	109 830	204 647	53,7	Mont-de-piété municipal à Grodno
4 Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	2 373 442	2 895 599	82,0	2 844 443	3 201 466	88,8	3 908 413	4 768 272	82,0	Caisse d'épargne municipale à Lwów
5 Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie . . .	1 377 483	2 194 012	62,8	1 855 130	2 872 812	64,6	2 065 832	3 204 380	64,5	Caisse d'épargne municipale à Cracovie
a Nazastaw złota, srebra i klej- notów	1 276 092	1 989 232	64,1	1 700 832	2 564 206	66,3	1 890 789	2 854 275	66,2	Contre dépôt d'or, d'argent et de bijoux
b Na zastaw in- nych przedmio- tów	101 391	204 780	49,5	154 298	308 606	50,0	175 043	350 105	50,0	Contre dépôt d'autres objets
6 Miejska Kasa Oszczędności w Stanisławowie	230 383	345 870	66,6	273 286	409 050	66,8	380 241	569 060	66,8	Caisse d'épargne municipale à Stanisławów
7 Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu . . .	81 928	115 436	70,0	99 400	146 675	67,8	131 265	204 845	64,1	Caisse d'épargne municipale à Tarnopol
8 Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie . . .	190 842	460 848	41,4	207 200	464 851	44,6	250 928	541 909	46,3	Caisse d'épargne municipale à Tarnów
9 Miejska Kasa Oszczędności w Przemyślu . .	585 366	1 170 825	49,9	469 951	939 910	50,0	443 425	886 860	50,0	Caisse d'épargne municipale à Przemyśl
10 Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach . .	11 289	16 933	66,7	12 037	18 055	66,7	24 601	36 900	66,7	Caisse d'épargne d'arrond. à Brze- żany
11 Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	8 565	6 201	57,5	9 275	15 797	58,7	4 516	8 943	50,5	Caisse d'épargne municipale à Bochnia

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze	1926			1927			1928			Etablissements des prêts sur gages
	Suma udzielo- nych pożyczek	Wartość zastawów	%	Suma udzielonych pożyczek	Wartość zastawów	%	Suma udzielonych pożyczek	Wartość zastawów	%	
	Montant des prêts accordés	Valeur des gages		Montant des prêts accordés	Valeur des gages		Montant des prêts accordés	Valeur des gages		
¹² Zakład Zastawni- czy Funduszu Podupadł. Miesz- czan w Tarnowie	109 088	165 000	66,7	141 307	221 000	63,9	145 732	230 000	63,4	Mont-de-piété du Fonds des bour- geois cath. rom. à Tarnów
¹³ Bank Ludowy, spółdzielnia w Grudziądzu . .	80 930	88 027	91,9	80 426	82 550	97,4	58 573	64 433	90,9	Banque Populaire s-té coopérati- ve à Grudziądz
¹⁴ Akcyjny Bank Hi- poteczny we Lwowie	—	—	—	—	—	—	2 861 751	4 293 214	66,7	Banque Hypothé- caire à Lwów
¹⁵ Akcyjny Bank Hi- poteczny oddział w Krakowie .	641 024	859 699	74,6	740 639	987 518	75,0	861 014	1 148 618	75,0	Banque Hypothé- caire succursale à Cracovie
¹⁶ Koncesjonowany Zakład Zastaw- niczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie . .	68 207	95 520	71,4	246 821	332 828	74,2	.	.	.	Lombard concé- dé de Hosias Schneeweiss à Rzeszów
¹⁷ Zakład Zastawni- czy Józefa Hul- lesa w Droho- byczu	60 505	81 000	74,7	154 500	180 000	85,8	228 560	260 000	87,9	Lombard privé de Joseph Hul- les à Drohobycz

b. Na zastaw papierów wartościowych — Contre gage d'effets

Ogółem . . .	23 661	47 065	50,3	44 781	114 286	39,2	82 670	166 345	49,7	Total
¹ Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu . .	3 816	5 220	73,1	3 453	4 760	72,5	15 610	34 553	45,2	Caisse d'épargne municipale à Tarnopol
² Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie . . .	11 750	29 645	39,6	26 410	83 068	31,8	43 328	90 155	48,1	Caisse d'épargne municipale à Tarnów
³ Bank Ludowy, spółdzielnia w Grudziądzu . .	8 095	12 200	66,4	14 918	26 458	56,4	23 732	41 637	57,0	Banque Populaire s-té coopérative à Grudziądz

Co do papierów wartościowych, to według statutów względnie regulaminów pożyczki mogą być udzielane do wysokości $\frac{3}{4}$ wartości obiegowej t. j. kursu giełdowego. Ta wysoka norma dla papierów wartościowych tłumaczy się tem, że regulaminy datują się z przed wojny, kiedy papiery wartościowe dawały duże bezpieczeństwo wierzytelności. Po wojnie jednak, nawet w okresie ostatnich 3 lat, jako tako ustabilizowanych, fluktuacje w kursach papierów wartościowych trafiały się tak znaczne, że udzielanie pożyczek do wysokości $\frac{3}{4}$ kursu giełdowego byłoby ryzykownem. To też w praktyce pożyczano na zastaw papierów wartościowych nie więcej jak 50% ich wartości. Normę $\frac{2}{3}$ w stosunku do papierów wartościowych przestrzegał jedynie zakład zastawniczy połączony z Miejską Kasą Oszczędności w Tarnopolu w ciągu

lat 1926 i 1927, jednak już w roku 1928 normę tę obniżył do 45,2%.

Granice pożyczek są zależne, jak już wyżej zaznaczono, nie tylko od wartości zastawów ale również od postanowień statutowych względnie regulaminowych. Ponieważ przepisy te datują się jeszcze z przed wojny, przeto ich postanowienia przeważnie przestały być aktualne. W praktyce obecnej, o ile chodzi o dolne granice pożyczek, to w 4 zakładach zastawniczych jest ona ustalona na 1 złoty jako najniższa kwota pożyczki, a mianowicie w zakładach zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności w Tarnowie, Przemyślu i Stanisławowie, a ponadto w zakładzie zastawniczym Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie. Kwota 2 zł. jako minimum pożyczki jest przyjęta w zakładach zastawniczych komunalnych kas oszczędności

we Lwowie, Kołomyji i Brzeżanach, a ponadto w Spółdzielczym Banku Ludowym w Częstochowie. Lombardy miejskie w Warszawie i Grodnie oraz Zakład Zastawniczy „Mons Pius” we Lwowie udzielają pożyczek od 3 złotych wzwyż. Pięćdziesięciotowa granica jest przyjęta w lombardach miejskich w Poznaniu i Królewskiej Hucie, w zakładach zastawniczych miejskich kas oszczędności w Krakowie i Jaśle, w Banku Ludowym w Grudziądzu, Sosnowieckim Lombardzie Prywatnym i zakładzie zastawniczym Józefa Hullesa w Drohobyczu. Dziesięćdziesięciotowa granica jest przyjęta w Warsz. Akc. Tow. Pożyczkowym na Zastaw Ruchomości. Zakład zastawniczy Akc. Banku Hipotecznego we Lwowie udziela pożyczek w dolarach od \$ 2 wzwyż. Poza tem cały szereg instytucyj nie posiada norm co do najniższej kwoty pożyczki, a mianowicie zakłady zastawnicze miejskich kas oszczędności w Tarnopolu i Bochni, Bank Pobożny w Krakowie i zakłady zastawnicze prywatne Schneeweissa w Rzeszowie i „Kresowja” w Wilnie.

O ile chodzi o górną granicę pożyczek, to tutaj brak przepisów regulaminowych spotykamy znacznie częściej, a mianowicie brak ich w lombardach miejskich w Warszawie i Królewskiej Hucie, w zakładach połączonych z komunalnymi kasami oszczędności we Lwowie, Krakowie, Tarnowie, Przemyślu, Kołomyji, Brzeżanach, Tarnopolu, Stanisławowie i Bochni, w Akc. Banku Hipotecznym we Lwowie i Krakowie, w Warsz. Akc. Tow. Pożyczk. na Zastaw Ruchomości, Warsz. Gdańsk. Tow. Handlowo-Zastawowem, w zakładach zastawniczych Schneeweissa w Rzeszowie i „Kresowji” w Wilnie. Najniższą granicę górną stosuje Zakład Zastawniczy Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie, który nie udziela pożyczek powyżej 50 zł. Następnie niską granicę, bo wynoszącą zł. 200, stosuje Lombard Miejski w Poznaniu. Lombard Miejski w Grodnie udziela pożyczek do zł. 500. W Kołomyji najwyższa pożyczka w roku 1928 wynosiła zł. 650, w Brzeżanach zł. 800, w Tarnopolu zł. 1400, w zakładzie zastawniczym Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie zł. 1000, w zakładzie zastawniczym „Mons Pius” we Lwowie zł. 1500, w Sosnowieckim Lombardzie Prywatnym zł. 2000 i t. d. aż do kwot bardzo wysokich, jak np. w Warsz. Akc. Tow. Pożyczk. na Zastaw Ruchomości, gdzie jedna pożyczka sięgała 60 000 zł.

c) Terminy pożyczek podobnie jak i granice, w jakich pożyczki mogą być udzielane

są określane regulaminami zakładów zastawniczych. Termin płatności zazwyczaj jest określany zgóry przy wydawaniu pożyczki na czas od jednego do sześciu miesięcy. Dłużnik może spłacić pożyczkę każdej chwili choćby następnego dnia po jej otrzymaniu. Określony termin płatności oznacza jedynie, że do tego czasu może się z płaceniem nie kwapić.

W Warszawskim Lombardzie Miejskim zasadniczo pożyczki są udzielane na termin od jednego do 3 miesięcy, zależnie od umowy z zastawcą. W Grodnie termin ten wynosi od 1 do 2 miesięcy, w Król. Hucie 6 miesięcy, w Poznaniu 2 miesiące. W zakładach zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności terminy pożyczek są zazwyczaj zróżniczkowane zależnie od rodzaju zastawu. Na kosztowności np., a więc wyroby ze złota i srebra i klejnoty, termin pożyczek zasadniczo opiewa na 6 miesięcy; na wszelkie inne przedmioty pożyczki wydaje się tylko na 3 miesiące, a niekiedy na 1 miesiąc. Na papiery wartościowe, tam gdzie zastawy te są przyjmowane, pożyczki nie mogą opiewać na termin dłuższy niż 3 miesiące.

W statutach zakładów zastawniczych dobroczynnych, a więc w statucie Uprzywilejowanego Urzędu Zastawniczego „Mons Pius” we Lwowie i Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie, terminy najdłuższe opiewają na 1 rok i 6 tygodni, zaś w statucie Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie termin zasadniczy dla pożyczek na zastawy sukienne wynosi 1 rok, zaś na zastawy srebrne, złote i klejnotowe—2 lata. W praktyce płatność jest oznaczana na terminy znacznie krótsze.

W statutach prywatnych zakładów zastawniczych określanie terminu pożyczki spotykamy jedynie w zakładach województw południowych i opiewają one na 1 do 3 miesięcy. Natomiast prywatne zakłady zastawnicze województw centralnych i wschodnich w swych statutach postanowień odnośnych nie mają. W praktyce terminy te są określane na podstawie umowy z zastawcą jak np. w Warszawskim Akcyjnym Towarzystwie Pożyczkowym na Zastaw Ruchomości na 2 miesiące, w Warszawsko-Gdańskim Towarzystwie Handlowo-Zastawowem najczęściej na 1 miesiąc, w Spółdzielczym Banku Ludowym w Częstochowie na 1 miesiąc, w Sosnowieckim Lombardzie Prywatnym na 3 miesiące, w Wileńskim Lombardzie „Kresowja” terminy są określane od 2 tygodni. W Akcyjnym Banku Hipotecznym we Lwo-

wie i Krakowie, gdzie regulaminy również o terminach nie wspominają, pożyczki opiewają na 6 miesięcy.

W rzeczywistości jednak pożyczki trwają dłuższe okresy, gdyż po terminie płatności zastawcy przysługuje prawo prolongaty. Prawo to jest nieraz zastrzeżone zgóry przy zastawianiu, najczęściej jednak prawo to przysługuje na zasadzie zwyczaju. Forma prolongaty może być dwojakiego rodzaju: albo jako adnotacja na dawnym dowodzie zastawu, albo jako konwersja na nową pożyczkę. Pierwszy system jest stosowany w zakładach zastawniczych województw centralnych i wschodnich, natomiast drugi system jest stosowany we wszystkich zakładach zastawniczych województw południowych, a to z powodu treści § 9 rozporządzenia tyczącego się przemysłu zastawniczego z dnia 24 kwietnia 1885 r., który stanowi, że „przy przedłużaniu umowy zastawnej postąpić należy w taki sam sposób, jak gdyby chodziło o zawarcie nowej umowy zastawnej”. Co do województw zachodnich, brak w ustawie pruskiej odnośnych przepisów, jednak w praktyce prolongatę dokonywuje się przez konwersję.

Terminy, na jakie pożyczka może być prolongowana, różnią się między poszczególnymi zakładami, podobnie jak terminy, na jakie pożyczka może opiewać przy pierwszej umowie. Naprzykład w Warszawskim Lombardzie Miejskim jednomiesięczna prolongata przysługuje każdemu zastawcy, a ponadto zarząd zakładu jest władny udzielić prolongaty na 2 miesiące ponad termin pierwotnie umówiony. Magistratowi warszawskiemu, jako władzy patronalnej lombardu, przysługuje prawo prolongaty do 12 miesięcy. Przez pierwsze 2 miesiące udziela się prolongaty bez spłaty pożyczki, a po tym terminie jedynie za częściową spłatą pierwotnie udzielonej pożyczki. Lombard grodzieński prolonguje na termin 3-miesięczny. Lombardy miejskie w Poznaniu i Królewskiej Hucie prolongują na 2 miesiące z tem, że pierwszy z nich dopuszcza do wielokrotnego prolongowania, podczas gdy drugi po dwu miesiącach domaga się zapłaty całej pożyczki. Obostrzenie to jest tem wytłumaczone, że już zasadniczy termin pożyczki w Lombardzie królewsko-huckim opiewa na okres bardzo długi, bo wynoszący 6 miesięcy.

Co do zakładów zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności, to termin prolongaty opiewa u nich jednolicie na 3 miesiące i wszystkie dopuszczają do wielokrotnego prolongowania, zazwyczaj za częściową spłatą. Naprzykład Zakład Zastaw-

niczy Miejskiej Kasy Oszczędności we Lwowie przedłuża umowę zastawną jedynie za upłatą 10% sumy pierwotnie udzielonej pożyczki.

W zakładach zastawniczych prywatnych terminy prolongat oraz ich wielokrotność zależne są wyłącznie od umowy zakładu z zastawcą. Jedynie w regulaminach lombardów prywatnych województw południowych znajdujemy odnośne postanowienia co do terminu prolongat.

O ile jednak okaże się, że zastaw z biegiem czasu traci na wartości, wówczas prolongaty można dokonać jedynie za opłatą części pożyczki, która to opłata odpowiadałaby utracie wartości. Przy częściowych spłatach zastawcy przysługuje prawo wycofania części zastawu, o ile zastaw, jako całość, przez wydanie części nie straci na swej wartości.

W razie, gdy zastawca nie uiści długu w oznaczonym terminie i zaniedba dokonania prolongaty, zakład zastawniczy ma prawo zastaw spieniężyć drogą licytacji. Coprawda rygor ten nie jest stosowany bezzwłocznie, lecz dopiero po upływie pewnego terminu ulgowego. Minimalne terminy ulgowe są określone przez odnośne przepisy państw zaborczych. Według przepisów rosyjskich o kasach pożyczkowych z dnia 24 kwietnia 1879 r. zastaw nie może być wystawiony na licytację przed upływem 2 miesięcy po płatności. Ustawa austriacka z dnia 25 marca 1885 r., zawierająca niektóre postanowienia tyczące się przemysłu zastawniczego, termin ten określa na 6 tygodni, zaś prawo pruskie o przemyśle zastawniczym z dnia 17 marca 1881 r. na 4 tygodnie.

W praktyce terminy ulgowe są znacznie dłuższe, bądź na mocy zwyczaju, bądź dzięki przepisom regulaminowym poszczególnych instytucyj, które nie pozwalają na wystawianie zastawu na sprzedaż przed upływem kilku miesięcy, np. w lombardzie królewsko-huckim przed upływem 6 miesięcy, a w zakładzie zastawniczym Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie przed upływem 1 roku i 6 tygodni. Termin ten wynosi 3—4 miesiące w lombardach miejskich w Warszawie, Grodnie i Poznaniu; terminy od 3 do 6 miesięcy spotyka się w zakładach zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności.

W zakładach zastawniczych prywatnych terminy ulgowe są zazwyczaj krótsze, szczególnie w tych instytucjach, które często odbywają licytacje. I tak: dwumiesięczny ter-

min ulgowy spotykamy w Warszawskim Akcyjnym Towarzystwie Pożyczkowym na Zastaw Ruchomości, w wileńskim lombardzie „Kresowja“ i w zakładzie zastawniczym Schneeweissa w Rzeszowie; trzymiesięczne terminy spotykamy w Warszawsko-Gdańskim Towarzystwie Handlowo-Zastawowym, w Spółdzielczym Banku Ludowym w Częstochowie i w zakładzie zastawniczym Hullea w Drohobyczu. Dłuższe terminy, wynoszące 6 miesięcy lub więcej, są stosowane przez zakłady zastawnicze Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie i Krakowie.

Działalność kredytowa zakładów zastawniczych

Dane cyfrowe odnośnie do udzielonych przez zakłady zastawnicze pożyczek, Główny Urząd Statystyczny czerpał z ankiety omó-

wionej w rozdziale IV. Zestawienia obrotów pożyczkami, zamieszczone w niniejszym rozdziale, odnoszą się do 27 instytucyj, t. j. obejmują o jedną więcej aniżeli zestawienia poprzednie, w których instytucja ta musiała być pominięta z powodu niekompletnych danych.

W zestawieniu pożyczek udzielonych Główny Urząd Statystyczny trzymał się strony formalnej, t. j. uwzględnił wszystkie udzielone pożyczki według kwalifikacji odnośnych zakładów zastawniczych. Są więc w tem zestawieniu również pożyczki prolongowane przez konwersję, ponieważ niema żadnego kryterjum na podstawie którego możnaby te pożyczki wydzielić, gdyż przez odnośne zakłady zastawnicze są one traktowane jako nowe pożyczki.

Tabl. 5. Udzielone pożyczki w poszczególnych latach — *Prêts accordés au cours des années successives*

A. Liczby bezwzględne — *Chiffres absolus*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1926			1927			1928		
	Liczba <i>Nombre</i>	Kwota tys. zł. <i>Montant total, mil- liers de zł.</i>	Średnia wysokość <i>Mon- tant moyen</i>	Liczba <i>Nombre</i>	Kwota tys. zł. <i>Montant total, mil- liers de zł.</i>	Średnia wysokość <i>Mon- tant moyen</i>	Liczba <i>Nombre</i>	Kwota tys. zł. <i>Montant total, mil- liers de zł.</i>	Średnia wysokość <i>Mon- tant moyen</i>
Ogółem — Total	329 100	26 053,7	79,17	439 163	37 440,0	85,25	438 711	43 619,9	99,43
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie)	63 883	3 172,6	49,66	105 486	5 213,3	49,42	103 051	6 069,7	58,90
<i>A. Etablissements des prêts sur gages com- munaux (municipaux)</i>									
Lombard Miejski w Warszawie	26 433	2 300,0	87,01	47 938	3 505,2	73,12	47 976	4 054,1	84,50
„ „ w Poznaniu	12 312	479,8	38,97	33 224	1 310,2	39,44	28 701	1 276,4	44,47
„ „ w Król. Hucie	20 219	278,5	13,78	18 965	268,5	14,16	22 593	629,4	27,86
„ „ w Grodnie	4 919	114,3	23,23	5 359	129,4	24,15	3 781	109,8	29,05
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności	78 484	4 785,6	60,98	78 651	5 743,3	73,02	77 728	7 227,0	92,98
<i>B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>									
Miejska Kasa Oszczędn. we Lwowie	36 032	2 373,4	65,87	34 258	2 844,5	83,03	34 757	3 908,4	112,45
„ „ „ w Krakowie	25 386	1 377,5	54,26	28 098	1 855,1	66,02	26 370	2 065,8	78,34
„ „ „ w Stani- sławowie	2 434	230,4	94,65	3 346	273,3	81,68	3 527	380,2	107,81
Miejska Kasa Oszczędn. w Tarnopolu	1 830	85,7	46,85	1 663	102,9	61,85	2 081	146,9	70,58
„ „ „ w Tarnowie	4 628	202,6	43,78	4 120	233,6	56,70	4 415	294,3	66,65
„ „ „ w Przemyślu	7 481	445,8	59,59	6 389	339,6	53,15	5 640	317,1	56,22
„ „ „ w Jaśle	508	55,3	108,80	530	73,0	137,82	377	56,4	149,54
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	119	11,3	94,87	102	12,0	118,01	175	24,6	140,58
Miejska Kasa Oszczędn. w Bochni	66	3,6	54,02	145	9,3	63,97	106	4,5	42,60
„ „ „ w Kołomyji	—	—	—	—	—	—	280	28,8	102,87
C. Zakłady zastawnicze Instytucyj do- broczynnych	14 290	827,7	57,92	18 409	959,4	52,12	16 667	832,5	49,95
<i>C. Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables</i>									
Uprzywilejowany Urząd Zastaw- niczy „Mons Pius“ we Lwowie	10 702	706,1	65,98	12 850	799,9	62,25	11 352	667,0	58,76
Zakład zastawniczy Funduszu Pod- upadłych Mieszczan wyzn. rzym.- kat. w Tarnowie	2 980	109,1	36,61	4 553	141,3	31,04	4 170	145,7	34,95
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	608	12,5	20,54	1 006	18,2	18,14	1 145	19,8	17,24

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1926			1927			1928		
	Liczba <i>Nombre</i>	Kwota tys. zł. <i>Montant total, milliers de zł.</i>	Średnia wysokość <i>Montant moyen</i>	Liczba <i>Nombre</i>	Kwota tys. zł. <i>Montant total, milliers de zł.</i>	Średnia wysokość <i>Montant moyen</i>	Liczba <i>Nombre</i>	Kwota tys. zł. <i>Montant total, milliers de zł.</i>	Średnia wysokość <i>Montant moyen</i>
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>D. Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	13 018	365,1	28,04	13 952	470,1	33,69	12 183	448,9	36,85
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	11 719	281,3	24,00	12 606	374,7	29,72	11 210	366,6	32,70
Bank Ludowy, spółdz. z nieogr. odp. w Grudziądzu	1 299	83,8	64,50	1 346	95,4	70,89	973	82,3	84,59
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych <i>E. Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	11 947	2 335,3	195,47	16 329	3 169,7	194,12	16 009	3 654,7	228,27
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	9 832	1 846,5	187,80	14 176	2 653,7	187,20	13 876	2 861,8	206,24
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	2 115	488,8	231,11	2 153	516,0	239,65	2 133	792,9	371,73
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>F. Etablissements des prêts sur gages s-lés anonymes</i>	146 555	14 438,7	98,52	181 579	20 340,7	112,02	182 162	23 490,0	128,95
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości . .	135 040	11 853,9	87,78	164 672	16 296,3	98,96	172 055	20 119,9	123,21
Warszawa Plac Napoleona 2. . .	61 392	7 239,2	117,92	72 619	9 156,8	126,09	76 721	10 723,2	139,77
" Przejazd 1.	49 941	3 364,4	67,37	61 955	5 347,3	86,31	62 100	6 991,0	112,58
Lódź Zachodnia 31.	23 707	1 250,3	52,74	30 098	1 792,2	59,55	33 234	2 405,7	72,39
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl.-Zastaw. w Warszawie	11 515	2 584,8	224,48	16 907	4 044,4	239,22	10 107	3 370,1	333,44
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>G. Etablissements des prêts sur gages, firmes individuelles</i>	923	128,7	139,45	24 757	1 543,5	62,35	30 911	1 897,1	61,37
Koncesj. Zakł. Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie . . .	580	68,2	117,60	3 031	246,8	81,43	3 934	248,2	63,10
Zakład Zastawniczy Józefa Hullea w Drohobyczu	343	60,5	176,40	988	154,5	156,38	1 394	228,6	163,96
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	—	—	—	17 988	898,7	49,96	21 199	1 072,8	50,61
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu .	—	—	—	894	82,3	92,04	2 318	150,2	64,79
Zakład Zastawniczy Eug. Bojarskiego w Jarosławiu	—	—	—	1 856	161,2	86,86	2 066	197,3	95,52

B. Liczby względne — Proportions

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	% liczby udzielonych pożyczek <i>% du nombre des prêts accordés</i>			% sumy udzielonych pożyczek <i>% du montant des prêts accordés</i>			Wskaźnik—rok poprzedni=100 <i>Indice années précédentes=100</i>			
							Liczba—Nombre		Kwota—Montant	
	1926	1927	1928	1926	1927	1928	1927	1928	1927	1928
Ogółem — Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	133,4	99,9	143,7	116,5
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>A. Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	19,4	24,0	23,5	12,2	13,9	13,9	165,1	97,7	164,3	116,4
Lombard Miejski w Warszawie	8,0	10,9	10,9	8,8	9,4	9,3	181,4	100,1	152,4	115,7
" " w Poznaniu	3,7	7,6	6,6	1,9	3,5	2,9	269,9	86,4	273,1	97,4
" " w Królewskiej Hucie	6,2	4,3	5,1	1,1	0,7	1,4	93,8	111,7	96,4	234,4
" " w Grodnie	1,5	1,2	0,9	0,4	0,3	0,3	108,9	70,6	113,2	84,9

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	% liczby udzielonych pożyczek <i>% du nombre des prêts accordés</i>			% sumy udzielonych pożyczek <i>% du montant des prêts accordés</i>			Wskaźnik—rok poprzedni=100 <i>Indice année précédente = 100</i>			
	1926	1927	1928	1926	1927	1928	Liczba—Nombre		Kwota—Montant	
							1927	1928	1927	1928
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	23,9	17,9	17,7	18,3	15,3	16,6	100,2	98,8	120,0	125,8
Miejska Kasa Oszczęd. we Lwowie . . .	11,0	7,8	7,9	9,1	7,6	9,0	95,1	101,5	119,8	137,4
„ „ „ w Krakowie . . .	7,7	6,4	6,0	5,3	5,0	4,7	110,7	93,9	134,7	111,4
„ „ „ w Stanisławowie . . .	0,7	0,8	0,8	0,9	0,7	0,9	137,5	105,4	118,6	139,1
„ „ „ w Tarnopolu . . .	0,6	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	90,9	125,1	120,0	142,8
„ „ „ w Tarnowie . . .	1,4	0,9	1,0	0,8	0,6	0,7	89,0	107,2	115,3	126,0
„ „ „ w Przemyślu . . .	2,3	1,5	1,3	1,7	0,9	0,7	85,4	88,3	76,2	93,4
„ „ „ w Jasle . . .	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	104,3	71,1	132,2	77,2
Powiatowa Kasa Oszczęd. w Brzeżanach	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	85,7	171,6	106,6	204,4
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni .	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	219,7	73,1	260,2	48,7
„ „ „ w Kołomyji .	—	—	0,1	—	—	0,1	—	—	—	—
C. Zakłady zastawnicze instyt. dobroczynnych <i>C. Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables</i>	4,3	4,2	3,8	3,2	2,6	1,9	128,8	90,5	115,9	86,8
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie . . .	3,2	2,9	2,6	2,7	2,1	1,5	120,1	88,3	113,3	83,4
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan wyzn. rzym.-kat. w Tarnowie . . .	0,9	1,1	0,9	0,4	0,4	0,3	152,8	91,6	129,5	103,1
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie . . .	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	165,5	113,8	146,1	108,1
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>D. Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	4,0	3,2	2,8	1,4	1,3	1,0	107,2	87,3	128,8	95,5
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie . . .	3,6	2,9	2,6	1,1	1,0	0,8	107,6	88,9	133,2	97,8
Bank Ludowy, spółdz. z nieogr. odp. w Grudziądzu . . .	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	103,6	72,3	113,9	86,3
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych <i>E. Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	3,6	3,7	3,7	9,0	8,5	8,4	136,7	93,9	135,7	115,3
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie .	3,0	3,2	3,2	7,1	7,1	6,6	144,2	97,9	143,7	107,8
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie . . .	0,6	0,5	0,5	1,9	1,4	1,8	101,8	99,1	105,6	153,7
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>F. Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	44,5	41,4	41,5	55,4	54,3	53,8	123,9	100,3	140,9	115,5
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości . . .	41,0	37,5	39,2	45,5	43,5	46,1	121,9	104,5	137,5	123,5
„ „ „ Warszawa, Plac Napoleona 2. . .	18,6	16,5	17,5	27,8	24,4	24,6	118,3	105,6	126,5	117,1
„ „ „ Przejazd 1. . .	15,2	14,1	14,1	12,9	14,3	16,0	124,1	100,2	158,9	130,7
„ „ „ Łódź, Zachodnia 31. . .	7,2	6,9	7,6	4,8	4,8	5,5	130,7	110,4	143,3	134,2
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zast. w Warszawie . . .	3,5	3,9	2,3	9,9	10,8	7,7	146,8	59,8	156,5	83,3
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>G. Etablissements des prêts sur gages, firmes individuelles</i>	0,3	5,6	7,0	0,5	4,1	4,4	2 682,2	124,9	1 199,2	122,9
Koncesj. zakład zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie . . .	0,2	0,7	0,9	0,3	0,7	0,6	522,6	129,8	361,9	100,6
Zakład zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu . . .	0,1	0,2	0,3	0,2	0,4	0,5	288,0	141,1	255,4	147,9
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	—	4,1	4,8	—	2,4	2,5	—	117,9	—	119,4
Sosnowiecki lombard prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu . . .	—	0,2	0,5	—	0,2	0,3	—	259,3	—	182,5
Zakład zastawniczy Eug. Bojarskiego w Jarosławiu . . .	—	0,4	0,5	—	0,4	0,5	—	111,3	—	122,4

Voir le texte français tabl. 3. à la page 1204.

Ogółem kredyt zastawniczy w Polsce wyraża się skromnymi sumami, które w roku 1926 wynosiły zł. 26 milionów, w 1927 r. — 37,4 milionów, a w roku 1928 — 43,6 milionów. Kwoty te odpowiadają 329 tys. pożyczek udzielonych w roku 1926, 439 tys. pożyczek udzielonych w roku 1927 i 438,7 tys. pożyczek udzielonych w roku 1928.

Jak z powyższego widzimy, działalność kredytowa polskich zakładów zastawniczych stale wzrastała i tak: w roku 1927 w stosunku do roku 1926 wzrosła o 43,7%, a w r. 1928 w stosunku do 1927 o 16,5%. Zaś co do ilości pożyczek wzrost jest znacznym w roku 1927, który wynosi 33,4% w stosunku do roku 1926, natomiast w roku 1928 ilość pożyczek nieco zmalała w stosunku do roku 1927. Jest to wynikiem podniesienia średniej wysokości pożyczek.

W zaspakajaniu rynku pieniężnego kredytem zastawniczym na pierwszy plan wysuwa się Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, które w swych trzech oddziałach w Warszawie i Łodzi udzieliło w poszczególnych latach 1926—1928 41,0%, 37,5% i 39,2% ogółu pożyczek udzielonych przez zakłady objęte statystyką. Jeżeli weźmiemy pod uwagę kwoty udzielonych pożyczek, to udział tego towarzystwa w sumie ogólnej kredytu zastawniczego będzie jeszcze większym, niż przy porównaniu ilości pożyczek. W liczbach względnych wyraża się ten udział w poszczególnych latach jako 45,5%, 43,5% i 46,1%.

Drugie miejsce, o ile chodzi o ilość pożyczek, zajmują 4 lombardy miejskie z odsetkiem wynoszącym w latach 1927 i 1928 24,0% i 23,5%, w r. 1926 na to miejsce wysuwają się zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności (23,9%), które co do sumy udzielonych pożyczek również są drugimi z rzędu, na trzecim miejscu natomiast znajdują się zakłady zastawnicze miejskie. Następne miejsca zajmują Warszawsko-Gdańskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe i Akcyjne Bank Hipoteczny ze swoimi dwoma kantorami we Lwowie i Krakowie.

Wyżej wzmiankowany znaczny rozwój działalności kredytowej zakładów zastawniczych jest wynikiem nie tylko rozwoju poszczególnych instytucji, ale i powstania nowych zakładów zastawniczych. Rażąco znaczny wzrost wykazują tylko niektóre instytucje, przede wszystkim nowozałożone, które w pierwszym roku operacyjnym nie zdołały swych interesów należycie rozwinąć. Najwyż-

szy wzrost w roku 1927 w stosunku do 1926 wykazują zakłady zastawnicze należące do osób fizycznych, a mianowicie zakłady zastawnicze Schneeweissa i Hullea w Drohobyczu, naturalnie z powodów wyżej wzmiankowanych. Podobnie ma się rzecz z pozostałymi zakładami zastawniczymi osób fizycznych w roku 1928 w stosunku do roku 1927, który był ich pierwszym rokiem operacyjnym. To samo obserwujemy w Lombardzie Miejskim w Poznaniu, który, będąc założony dopiero w połowie roku 1926, wykazuje w roku 1927 wzrost o 173,1%. Prawdziwy znaczny wzrost działalności kredytowej wykazuje Lombard Miejski w Królewskiej Hucie w roku 1928, 134,4%. Godnem uwagi jest to, że ze wzrostem kwot udzielonych pożyczek nie powiększyła się tak znacznie ilość pożyczek, co świadczy, że Lombard Miejski w Królewskiej Hucie chętniej zaczął udzielać pożyczek większych co zresztą jest regułą u wszystkich niemal lombardów, z małymi tylko wyjątkami, że stale podwyższają średnią wysokość pożyczek.

O społecznej roli kredytów zastawniczych wspomniano już niejednokrotnie w poprzednich rozdziałach. Obecnie zaś na poparcie tego twierdzenia mogą służyć obliczenia średnich wysokości pożyczek, które otrzymuje się przez podzielenie kwoty udzielonych pożyczek przez ilość udzielonych pożyczek.

Średnie te, obliczone na podstawie danych z 27 zakładów zastawniczych (31 kantorów) wynosiły zł. 79,17 w roku 1926, zł. 85,25 w r. 1927 i zł. 99,43 w r. 1928. Jak widzimy więc kredyt zastawniczy jest kredytem na zaspokojenie małych potrzeb, a więc małych ludzi. To wskazuje na jego społeczną rolę. Bo któż z wielkich świata przemysłu i handlu może o taki kredyt zabiegać. Wśród klienteli zakładów zastawniczych mogą się znajdować robotnicy, rzemieślnicy, urzędnicy, których zmusza do pożyczania bądź potrzeba inwestowania większej kwoty na kupno odzieży, opału na zimę, bądź na wyjazd na urlop, bądź niemniej często zmusza ich do tego choroba i nieszczęście rodzinne. Poza tem o kredyt ten zabiegają chciwie drobni kupcy, którym zaświta nagle możność zarobienia kilkunastu złotych na kupnie — sprzedaży, a którym fundusze własne nie dopisują. Ponadto czasem się trafi ktoś z zawodów wolnych, lub dama, która za cenę klejnotów radaby ukryć przed światem przeciwności losu, zmuszające ją do pożyczania kilkuset, albo nawet kilkudziesięciu złotych.

Co do społecznej roli poszczególnych instytucyj, to na czoło wśród nich wysuwają się zakłady dobroczynne i komunalne. Na przykład w zakładzie zastawniczym Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie, który wogóle nie udziela pożyczek powyżej 50 zł., średnie wysokości wynosiły w poszczególnych latach 1926—1928 zł. 20,54, zł. 18,14 i zł. 17,24. Następnie w Lombardzie Miejskim w Królewskiej Hucie, średnio pożyczki wynosiły zł. 13,78, zł. 14,16 i zł. 27,86. Razem średnie wysokości pożyczek w trzech zakładach zastawniczych, należących do instytucyj dobroczynnych, wynosiły w poszczególnych latach zł. 57,92, zł. 52,12, zł. 49,95, zaś w czterech lombardach miejskich zł. 49,66, zł. 49,42 i zł. 58,90. Podobnie małe pożyczki udzielają zakłady zastawnicze spółdzielni kredytowych, a w szczególności Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie.

Wyższe średnie wysokości pożyczek wykazują zakłady zastawnicze, połączone z komunalnymi kasami oszczędności, które będąc rozmieszczone po miastach o licznych elementach drobnego kupiectwa żydowskiego, głównie z tej warstwy czerpią swą klientelę. Tutaj średnie wysokości w poszczególnych latach wynosiły: zł. 60,98, zł. 73,02 i zł. 92,98. Jeszcze większych pożyczek udzielają zakłady zastawnicze Akcyjnego Banku Hipotecznego, a szczególnie jego oddział krakowski, gdzie średnie wysokości pożyczek sięgają najwyższych w Polsce kwot, które wynoszą w poszczególnych latach zł. 231,11, zł. 239,65 i zł. 371,73. Niemal równie wysokich pożyczek udziela Warszawsko-Gdańskie Towa-

rzystwo Handlowo-Zastawowe. Natomiast zakłady zastawnicze należące do osób fizycznych mają średnie wysokości pożyczek niemal takie, jak zakłady komunalnych kas oszczędności, co świadczy do pewnego stopnia, że obsługują jednakową klientelę t. j. drobnych kupców.

O klienteli zakładów zastawniczych świadczyć mogą również rodzaje zastawianych przedmiotów. Warstwa najuboższa, a więc robotnicy nie posiadają przedmiotów wartościowych, względnie posiadają je w stopniu minimalnym, jako pierścionki, obrączki ślubne, czasem jakaś broszka, kolczyki lub rzadziej—zegarek srebrny lub złoty, wobec czego korzystanie z kredytu zastawniczego jest dla nich bądź zamknięte, bądź dostępne tylko w małym stopniu. Ponieważ większość zakładów zastawniczych nie przyjmuje jako zastawów przedmiotów użytku codziennego, przeto wnioskować należy, że robotnicy z kredytu tych lombardów licznie nie korzystają. Chcąc uchwycić ilość pożyczek, udzielonych na zastaw przedmiotów użytku codziennego, Główny Urząd Statystyczny w swojej ankiecie specjalnie zwrócił na to uwagę, jednak szczegółowe odpowiedzi uzyskał jedynie z trzech instytucyj na jedenaście zastawów tego rodzaju przyjmujących. Coprawda wśród tych trzech mieszczą się dane z najpoważniejszej instytucji Warszawskiego Akcyjnego Towarzystwa Pożyczkowego na Zastaw Ruchomości, wobec czego zestawienie pożyczek, udzielonych na zastawy inne niż kosztowności, nabiera pewnego znaczenia.

Tabl. 6. Pożyczki udzielone na zastawy inne niż kosztowności

Prêts accordés contre dépôt de gages autres que bijoux

1926—1928

Zakłady zastawnicze	Rok <i>Année</i>	Pożyczki udzielone <i>Prêts accordés</i>		% pożyczek udzielonych na inne zastawy <i>% des prêts accordés contre gages autres que bijoux</i>	Pożyczki udzielone <i>Prêts accordés</i>		% kwoty pożyczek udzielonych na inne zastawy <i>% des prêts accordés contre gages autres que bijoux</i>	Średnia wysokość w złotych <i>Montant moyen en zlotys</i>	Etablissements des prêts sur gages
		ogółem z kosztownościami <i>avec bijoux</i>	bez kosztowności <i>sans bijoux</i>		ogółem z kosztownościami <i>avec bijoux</i>	bez kosztowności <i>sans bijoux</i>			
		Liczba pożyczek <i>Nombre des prêts</i>			Kwoty pożyczek w tys. zł. <i>Montants d. prêts en milliers de zl.</i>				
a) na zastaw ubrań, futer i t. p. — <i>contre dépôt de vêtements, fourrures, etc.</i>									
Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie . .	1926	25 386	1 024	4,0	1 377,5	103,9	7,5	101,50	Caisse d'épargne municipale à Cracovie
	1927	28 098	1 251	4,5	1 855,1	154,3	8,3	123,34	
	1928	26 370	1 192	4,5	2 065,8	175,0	8,5	146,85	
Miejska Kasa Oszczędności w Przemyślu .	1926	7 481	4	0,1	445,8	0,5	0,1	115,50	Caisse d'épargne municipale à Przemyśl
	1927	6 389	5	0,1	339,6	0,4	0,1	82,00	
	1928	5 640	9	0,2	317,1	1,4	0,4	150,56	

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze	Rok <i>Année</i>	Pożyczki udzielone <i>Prêts accordés</i>		% pożyczek udzielonych na inne zastawy <i>% des prêts accordés contre gages autres que joyaux</i>	Pożyczki udzielone <i>Prêts accordés</i>		% kwoty pożyczek na inne zastawy <i>% des prêts accordés contre gages autres que joyaux</i>	Średnia wysokość w złotych <i>Montant moyen en zlotys</i>	Etablissements des prêts sur gages
		ogółem z kosztownościami <i>avec joyaux</i>	bez kosztowności <i>sans joyaux</i>		ogółem z kosztownościami <i>avec joyaux</i>	bez kosztowności <i>sans joyaux</i>			
Liczba pożyczek <i>Nombre des prêts</i>		Kwoty pożyczek w tys. zł. <i>Montants d. prêts en milliers de zl.</i>							
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczek na Zastaw Ruchomości Warszawa	1926	135 040	27 850	20,6	11 853,9	1 415,7	11,9	50,83	Société anonyme varsovienne des prêts sur biens meubles à Varsovie
	1927	164 672	42 225	25,6	16 296,3	2 579,3	15,8	61,08	
	1928	172 055	47 383	27,5	20 119,9	4 075,0	20,3	86,00	
Oddział Główny	1926	61 392	6 931	11,3	7 239,2	537,2	7,4	77,50	Centrale
	1927	72 619	11 263	15,5	9 156,8	913,7	10,0	81,12	
	1928	76 721	15 458	20,1	10 723,2	1 572,9	14,7	101,75	
Oddział Miejski	1926	49 941	11 888	23,8	3 364,4	620,4	18,4	52,19	Succursale urbaine
	1927	61 955	17 587	28,4	5 347,3	1 239,4	23,2	70,47	
	1928	62 100	16 327	26,3	6 991,0	1 966,2	28,1	120,43	
Oddział w Łodzi	1926	23 707	9 031	38,1	1 250,3	258,1	20,6	28,58	Succursale à Łódź
	1927	30 098	13 375	44,4	1 792,2	426,2	23,8	31,87	
	1928	33 234	15 598	46,9	2 405,7	535,9	22,3	34,36	
b) na zastaw papierów wartościowych — <i>contre dépôt d'effets</i>									
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu . .	1926	1 830	17	0,9	85,7	3,8	4,5	224,47	Caisse d'épargne municipale à Tarnopol
	1927	1 663	36	2,2	102,9	3,5	3,4	95,92	
	1928	2 081	141	6,8	146,9	15,6	10,6	110,71	
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie . .	1926	4 628	8	0,2	202,6	11,8	5,8	1 468,75	Caisse d'épargne municipale à Tarnów
	1927	4 120	19	0,5	333,6	26,4	7,9	1 390,00	
	1928	4 415	80	1,8	294,3	43,3	14,7	541,60	
Bank Ludowy Spółdzielczy w Grudziądzu . .	1926	1 299	120	9,2	83,8	2,9	3,4	23,78	Banque Coopérative Populaire à Grudziądz
	1927	1 346	164	12,2	95,4	15,0	15,7	91,34	
	1928	973	57	5,9	82,3	23,7	28,8	416,35	

Jak z tablicy 6 widzimy, zakłady zastawnicze przy miejskich kasach oszczędności w Krakowie i Przemyśle jakkolwiek przyjmują inne zastawy niż kosztowności, to jednak tylko w nieznacznym stosunku do ogółu pożyczek udzielanych. Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości mniej więcej $\frac{1}{4}$ ilości ogólnej pożyczek udziela na zastaw tych przedmiotów, angażując w nich swój kapitał obrotowy w jeszcze mniejszym stosunku. Najwięcej pożyczek tego rodzaju ma oddział łódzki tego towarzystwa, który jak z cyfr tych wnioskować należy, obsługuje dość znacznie warstwę robotniczą. Za tezę tą przemawia również wypośredkowanie wysokości pożyczek udzielonych na zastaw tego rodzaju przedmiotów, które w poszczególnych latach 1926—1928 wynosiły zł. 28,58, zł. 31,87 i zł. 34,36.

Co do pożyczek na zastaw papierów wartościowych, to dane zostały nadesłane z trzech instytucji na sześć udzielających w Polsce kredytu na zastaw papierów wartościowych. Jak widzimy w tablicy 6, pożyczki

na zastaw papierów wartościowych również nie stanowią dużego procentu do ogółu udzielonych pożyczek. W większym stosunku angażują one fundusze obrotowe danych zakładów zastawniczych, gdyż pożyczki na zastaw papierów wartościowych są z reguły znacznie wyższe, niż na zastaw kosztowności i innych przedmiotów. Naprzykład w zakładzie zastawniczym Miejskiej Kasy Oszczędności w Tarnowie średnia wysokość pożyczki, udzielonej na zastaw papierów wartościowych, wynosiła w r. 1926 aż zł. 1 468,75, w r. 1927—zł. 1 390, w r. 1928—zł. 541,60, podczas gdy średnia wysokość ogółu udzielonych w tym zakładzie pożyczek wynosiła w poszczególnych latach zł. 43,78, zł. 56,70 i zł. 66,65.

Lepszym wskaźnikiem klienteli zakładów zastawniczych jest zestawienie udzielonych pożyczek według wysokości kwoty pożyczkowej. Odnośne dane udało się zebrać Głównemu Urzędowi Statystycznemu z dwudziestu jeden instytucji, wśród których figurują najważniejsze.

Tabl. 7. Udzielone pożyczki według wysokości kwoty pożyczkowej — *Prêts accordés d'après le montant du prêt*

1928

Zakłady zastawnicze <i>Établissements des prêts sur gages</i>	Liczba pożyczek udzielonych <i>Nombres des prêts accordés</i>	Z ł o t e Z ł o t y s							
		do 10 jusqu'à 10	11—20	21—50	51—100	101—300	301—600	601— 1200	ponad 1200 <i>au-dessus de 1200</i>
a. Liczby bezwzględne — <i>Chiffres absolus</i>									
Lombard Miejski w Warszawie . .	47 976	4 621	29 591	6 805	4 926	1 263	770		
„ „ w Poznaniu . . .	28 647	5 424	8 720	7 904	4 353	2 246	—	—	—
„ „ w Król. Hucie . .	22 593	12 095	7 064	2 197	497	510	103	72	55
„ „ w Grodnie . . .	3 781	1 042	1 262	1 036	313	125	3	—	—
Miejska Kasa Oszczędn. we Lwowie	34 757	3 128	7 299	11 122	7 647	3 823	695	591	452
„ „ „ w Krakowie	26 370	1 356	5 720	9 608	5 436	3 480	552	122	96
„ „ „ w Stani- sławowie	2 896	420	423	1 349	503	147	35	19	
Miejska Kasa Oszczędn. w Tarnowie	4 415	630	1 006	1 210	1 101	375	70	10	13
„ „ „ w Przemyślu	8 117	1 079	1 739	2 795	1 737	664	67	26	10
„ „ „ w Jasle	674	86	74	234	150	123	2	3	2
„ „ „ w Bochni	106	9	26	42	21	8	—	—	—
„ „ „ w Kołomyji	220	12	32	54	56	48	15	3	—
Uprzywilejowany Urząd Zastawni- czy „Mons Pius“ we Lwowie . .	11 352	4 028	3 130	2 180	932	639	352	57	34
Zakład Zastawniczy Funduszu Pod- upadłych Mieszczan wyzn. rzym.- kat. w Tarnowie	4 170	1 401	1 059	1 055	441	199	12	3	—
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	1 145	306	544	295	—	—	—	—	—
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	11 210	3 427	6 417	861	341	135	21	8	
Bank Ludowy Spółdz. z nieogr. odp. w Grudziądzu	973	163	255	222	196	92	34	11	—
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	3 614	126	1 022	910	625	415	220	163	133
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości. Warszawa ^a									
Oddział Centralny w Warszawie .	5 973		3 433	1 124	1 121 ^b		295 ^c		
Oddział Miejski w Warszawie . .	5 313		3 107			2 206			
Oddział Miejski w Łodzi	2 693		2 007			686			
Zakład Zastawniczy Józefa Hullea w Drohobyczu	1 394	244	128	165	235	528	55	39	—
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu .	2 318	330	525	768	376	260	36	22	1

b. Liczby względne — *Proportions p. c.*

Lombard Miejski w Warszawie . .	100,0	9,6	61,7	14,2	10,3	2,6	1,6		
" " w Poznaniu . . .	100,0	18,9	30,4	27,6	15,2	7,9	—	—	—
" " w Król. Hucie . .	100,0	53,5	31,3	9,7	2,2	2,3	0,5	0,3	0,2
" " w Grodnie . . .	100,0	27,6	33,1	27,5	8,4	3,3	0,1	—	—
Miejska Kasa Oszczędn. we Lwowie	100,0	9,0	21,0	32,0	22,0	11,0	2,0	1,7	1,3
" " " w Krakowie	100,0	5,1	21,7	36,4	20,6	13,2	2,1	0,5	0,4
" " " w Stani- sławowie	100,0	14,5	14,6	46,5	17,4	5,1	1,2	0,7	
Miejska Kasa Oszczędn. w Tarnowie	100,0	14,3	22,8	27,4	24,9	8,5	1,6	0,2	0,3
" " " w Przemyślu	100,0	13,3	21,4	34,5	21,4	8,2	0,8	0,3	0,1
" " " w Jasle	100,0	12,8	11,0	34,7	22,3	18,2	0,3	0,4	0,3
" " " w Bochni	100,0	8,5	24,6	39,6	19,8	7,5	—	—	—
" " " w Kołomyji	100,0	5,5	14,5	24,5	25,5	21,8	6,8	1,4	—
Uprzywilejowany Urząd Zastawni- czy „Mons Pius“ we Lwowie . .	100,0	35,5	27,6	19,2	8,2	5,6	3,1	0,5	0,3

^a Dane tej instytucji odnoszą się tylko do miesiąca grudnia 1928 r.^b Dane te odnoszą się do pożyczek od 100—500 zł.^c Dane te odnoszą się do pożyczek od zł. 500 w wyż.^a Les chiffres ne se rapportent qu'au mois de décembre 1928.^b Les chiffres se rapportent aux prêts de 100 à 500 zł.^c Les chiffres se rapportent aux prêts de 500 zł. et plus.

(dok. — fin)

Zakłady zastawnicze <i>Établissements des prêts sur gages</i>	Liczba pożyczek udzielonych <i>Nombre des prêts accordés</i>	Z ł o t e — Z ł o t y s							
		do 10 jusqu'à 10	11—20	21—50	51—100	101—300	301—600	601— 1200	ponad 1200 <i>au-dessus de 1200</i>
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan wyzn. rzym.-kat. w Tarnowie	100,0	33,6	25,4	25,3	10,6	4,8	0,3	0,0	—
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	100,0	26,7	47,5	25,8	—	—	—	—	—
Spółdzielczy Bank Ludowy z. n. o. w Częstochowie	100,0	30,5	57,2	—	7,7	3,1	1,2	0,2	0,1
Bank Ludowy, spółdz. z nieogr. odp. w Grudziądzu	100,0	16,8	26,2	22,8	20,1	9,5	3,5	1,1	—
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	100,0	3,5	28,3	25,2	17,3	11,5	6,1	4,5	3,6
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości. Warszawa ^a									
Oddział centralny w Warszawie	100,0		57,5		18,8	18,8 ^b		4,9 ^c	
Oddział Miejski w Warszawie	100,0		58,5				41,5		
Oddział Miejski w Łodzi	100,0		74,5				25,5		
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	100,0	17,5	9,2	11,8	16,9	37,9	3,9	2,8	—
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu	100,0	14,2	22,6	33,2	16,3	11,2	1,6	0,9	—

^a Dane tej instytucji odnoszą się tylko do miesiąca grudnia 1928 r.^b Dane te odnoszą się do pożyczek od 100—500 zł.^c Dane te odnoszą się do pożyczek od zł. 500 i wyż.^a Les chiffres ne se rapportent qu'au mois de décembre 1928.^b Les chiffres se rapportent aux prêts de 100 à 500 zł.^c Les chiffres se rapportent aux prêts de 500 zł. et plus.

Voir le texte français tabl. 3, page 1204

Powyższa tablica wskazuje, że najbiedniejszą ludność obsługuje Lombard Miejski w Królewskiej Hucie, który pożyczek do wysokości 10 zł. udzielił aż 12 095 co stanowi 53,5% ogółu udzielonych przez ten zakład pożyczek w r. 1928. Również w następnej skali od 10—20 zł. ilość udzielonych przez ten zakład pożyczek jest bardzo wielka i wynosi 31,3%. Ilość pożyczek w następnych skalach jest już znacznie mniejsza. Również lombardy miejskie w Grodnie i Poznaniu najwięcej pożyczek udzielają do 20 zł. Pod tym względem przewagę nad nimi mają jedynie lombardy, należące do instytucji dobroczynnych a więc Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius” we Lwowie, Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie i Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie. Z wyjątkiem zakładu zastawniczego Miejskiej Kasy Oszczędności w Kołomyży i zakładu Józefa Hullesa w Drohobyczu, wszystkie instytucje więcej jak połowę pożyczek udzielają do wysokości zł. 50. W najwyższej skali pożyczek ponad 1200 zł. na pierwszy plan wysuwa się Akcyjny Bank Hipoteczny w

Krakowie, który tego rodzaju pożyczek udzielił aż 3,6%; drugie miejsce zajmuje zakład zastawniczy połączony z Miejską Kasą Oszczędności we Lwowie z odsetkiem wynoszącym 1,3.

Z zestawienia powyższego jasno wynika, że najczęstszym klientem zakładów zastawniczych jest ludność uboga, choćby nawet pochodziła ona ze sfery drobnych kupców.

O celach, na jakie pożyczki są zaciągane, mówi nam do pewnego stopnia zespół klientów poszczególnych zakładów i wysokość pożyczek. Pożyczki kilku lub kilkunastu złotych z pewnością nie służą do celów handlowych nawet drobnych kupców. Są to zatem pożyczki zaciągane na zaspokojenie nieraz najbardziej prymitywnych potrzeb. Poza tem o przeznaczeniu pożyczek mówi nam zestawienie pożyczek wydanych według miesięcy. Odnośne dane zawarte w tablicy 8 pochodzą z czternastu instytucji, wśród których niestety brak największych t. j. obu zakładów działających pod formą spółek akcyjnych. Liczby te odnoszą się wyłącznie do r. 1928.

Tabl. 8. Pożyczki wydane według miesięcy — *Prêts accordés d'après les mois*

1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1928	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
% liczby pożyczek — % du nombre des prêts													
Średnio miesięcznie — <i>Moyenne mensuelle</i> . . .	100	8,7	7,9	8,8	8,5	9,1	9,2	8,2	6,8	8,2	9,1	8,1	7,4
Lombard Miejski w Warszawie	100	8,5	8,2	8,7	9,2	10,0	9,1	8,3	7,7	7,0	8,7	7,4	7,2
„ „ w Poznaniu	100	8,2	8,0	9,7	6,1	8,2	10,1	7,2	7,9	8,9	9,6	8,0	8,1
„ „ w Królewskiej Hucie	100	7,5	6,4	7,1	8,1	10,2	10,3	10,1	9,4	7,7	8,4	8,3	6,5
„ „ w Grodnie	100	15,7	14,8	14,5	12,7	5,6	7,0	4,7	4,1	3,2	5,2	6,1	6,4
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie . . .	100	9,5	7,5	9,2	9,4	8,9	7,1	8,1	7,7	7,1	9,5	9,2	6,8
„ „ „ w Krakowie	100	8,6	8,2	8,9	8,3	9,5	9,9	7,8	0,4	11,2	10,1	8,7	8,4
„ „ „ w Stanisławowie	100	8,5	7,1	8,2	7,9	8,6	9,0	8,9	7,3	8,4	10,4	8,6	7,1
„ „ „ w Tarnopolu	100	7,9	8,5	7,1	7,4	9,4	8,4	8,7	9,6	7,8	7,6	8,6	9,0
„ „ „ w Tarnowie	100	9,0	7,7	8,3	8,6	8,8	9,2	8,1	6,6	7,6	9,8	7,8	8,5
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	100	5,7	5,7	2,3	4,0	4,6	7,4	5,7	9,2	5,7	12,6	24,0	13,1
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	100	13,2	10,4	3,8	7,5	8,5	11,3	12,3	8,5	4,7	10,4	6,6	2,8
„Mons Pius“ we Lwowie	100	8,7	8,7	9,4	8,7	9,6	8,8	7,5	7,2	10,6	7,6	6,1	7,1
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	100	10,9	8,1	4,0	9,4	6,9	10,9	9,6	7,8	7,5	9,0	7,6	8,3
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	100	8,2	7,6	8,8	9,7	7,9	8,3	8,4	7,7	7,9	10,1	7,6	7,8
% kwoty pożyczek — % du montant total des prêts													
Średnio miesięcznie — <i>Moyenne mensuelle</i> . . .	100	7,9	7,1	8,9	8,5	8,1	8,6	8,7	6,5	8,7	10,5	8,8	7,7
Lombard Miejski w Warszawie	100	8,1	7,7	9,2	7,9	8,4	9,4	9,0	7,5	7,4	9,4	7,9	8,1
„ „ w Poznaniu	100	7,6	7,1	10,1	4,8	7,0	11,6	7,5	7,1	9,7	10,9	8,1	8,5
„ „ w Królewskiej Hucie	100	4,7	4,0	5,7	5,9	6,4	7,6	7,0	7,1	14,7	23,7	6,8	6,4
„ „ w Grodnie	100	12,2	13,2	12,5	9,9	5,8	6,9	6,1	5,1	5,2	6,7	8,7	7,7
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie . . .	100	7,7	6,2	8,3	8,8	8,8	6,6	9,4	7,7	8,1	9,9	11,0	7,5
„ „ „ w Krakowie	100	8,3	7,5	8,7	8,7	9,1	9,6	8,0	0,5	10,6	10,4	9,9	8,7
„ „ „ w Stanisławowie	100	16,0	5,0	8,4	8,2	7,7	9,3	8,8	7,0	7,5	10,6	6,4	5,1
„ „ „ w Tarnopolu	100	6,8	9,2	6,6	7,4	7,8	8,9	9,3	10,4	8,1	8,3	8,4	8,8
„ „ „ w Tarnowie	100	7,4	7,1	7,0	8,2	8,3	9,9	8,0	5,5	8,0	12,4	11,4	6,8
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	100	4,0	6,7	3,4	6,9	2,7	6,5	4,4	9,6	4,3	14,3	25,4	11,8
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	100	16,3	10,8	3,1	11,2	7,0	10,1	14,1	8,3	5,0	9,5	3,5	1,1
„Mons Pius“ we Lwowie	100	8,0	8,2	10,4	8,9	9,0	8,9	7,2	7,2	10,9	8,8	5,5	7,0
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	100	10,4	8,0	4,4	10,6	5,8	11,3	10,4	6,4	7,1	9,2	8,1	8,3
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	100	7,3	7,5	9,8	10,9	6,8	8,2	9,0	7,3	7,9	10,6	7,5	7,2

Voir le texte français tabl. 3, à la page 1204.

Z tablicy powyższej wynika, że najwięcej pożyczek jest udzielonych w miesiącach maju, czerwcu i lipcu, zaś co do kwot pożyczek, najwięcej jest wypłaconych w miesiącu październiku. Ze względu na różnorodność klientów poszczególnych zakładów zastawniczych unikanie wyciągania ogólnych wniosków na podstawie zestawienia pożyczek według miesięcy jest szczególnie wskazane, tembardziej, że dane te odnoszą się tylko do jednego roku. Lombardy miejskie w Warszawie, Poznaniu i Królewskiej Hucie, które mają charakter najbardziej społeczny ze względu na obsługiwane w znacznej mierze proletariatu robotniczego i urzędniczego, najwięcej pożyczek wydają w miesiącach letnich: w maju,

czerwcu i lipcu, z czego wnioskować należy, że pożyczki te służą często na pokrycie kosztów spędzenia urlopu wakacyjnego. W lombardzie miejskim w Grodnie, który ma charakter również społeczny jak trzy poprzednie, najwięcej pożyczek udziela się w miesiącach zimowych—od stycznia do kwietnia, z czego można wnioskować, że pożyczki są obracane na pokrycie nadzwyczajnych wydatków zimowych, szczególnie na przedwiośniu, gdy zapasy opału z jesieni zostaną wyczerpane. Zakłady zastawnicze miejskich kas oszczędności we Lwowie i Krakowie najwięcej pożyczek udzielają w jesieni, od września do listopada, co tłumaczy się tem, że ich klientela w tym czasie zaopatruje się

w opał względnie odzież na zimę. Podobnie w Akcyjnym Banku Hipotecznym we Lwowie największy odsetek wydanych pożyczek wypada na październik. Trudne do wytłumaczenia są rażące zwyczajki liczby wydanych pożyczek, jak to ma miejsce w Powiatowej Kasie Oszczędności w Brzeżanach, która w jednym miesiącu listopadzie udzieliła $\frac{1}{4}$ ogółu udzielonych w roku pożyczek. Przypuszczać należy, że zwyczajka ta miała miejsce dzięki napływowi kapitału w tym okresie, który Powiatowej Kasie Oszczędności pozwolił na wydanie od razu większej ilości pożyczek. Rynek pieniężny w Polsce jest dalekim od możliwości całkowitego zaspokojenia potrzeb kredytowych, to też gdy zaobserwujemy nie raz nagły wzrost lub spadek liczby i kwot udzielonych pożyczek, należy je kłaść na karb odpływu względnie przyływu kapitałów. Racjonalne wnioski możnaby wyciągnąć, gdyby się udało zestawić tablicę 8 za okres paru lat. Jednak pod tym względem ankietę Głównego Urzędu Statystycznego nie była odpowiednio nastawiona, co zresztą gdyby nawet miało miejsce, nie dałoby pożądaných wyników, wobec czego będzie ją można zestawić dopiero w następnych opracowaniach.

Typową cechą kredytu zastawniczego jest jego krótkoterminowość. Już w poprzednim rozdziale zwróciliśmy uwagę na to, że jakkolwiek pożyczki opiewają na okresy od jednego do trzech miesięcy, a tylko gdzieś sześć miesięcy, to faktycznie pożyczki trwają znacznie dłużej dzięki prologatom i okresowi ulgowemu od dnia płatności do licytacji. Chcąc obliczyć prawdopodobny faktyczny przeciętny czas trwania jednej pożyczki, Główny Urząd Statystyczny wypośredkował kapitał faktycznie zaangażowany do interesów pożyczkowych, biorąc średnią arytmetyczną ze stanów bilansowych pożyczek z początku i końca każdego okresu rachunkowego. Uzyskana w ten sposób średnia arytmetyczna w przybliżeniu zgadza się z sumą funduszy obrotowych danego zakładu. Przez powyższą średnią arytmetyczną podzielono sumę udzielonych w ciągu roku

pożyczek przez dany zakład. Otrzymany iloraz mówił nam o wielokrotności dokonanego obrotu kapitałem zaangażowanym w pożyczkach. Następnie przez ten iloraz podzielono ilość dni okresu rachunkowego odpowiadającego sumie udzielonych pożyczek. Dla większości zakładów był to okres roczny a więc 365 dni, a tylko dla niektórych zakładów był to okres dłuższy, bo wynoszący pięć kwartałów, a mianowicie w Lombardzie Miejskim w Warszawie za rok 1927, w Lombardzie Miejskim w Poznaniu za rok 1927 oraz w Lombardzie Miejskim w Królewskiej Hucie za rok 1926, które w tych latach przeszły z roku rachunkowego odpowiadającego kalendarzowemu na rok łamany, zgadzający się z rokiem budżetowym państwa i gmin miejskich. Pozatem trafiały się krótsze okresy rachunkowe, a mianowicie w nowootwartych zakładach zastawniczych, a mianowicie: w Lombardzie Miejskim w Poznaniu, który rozpoczął swe czynności dopiero 15 czerwca 1926 r., w Miejskiej Kasie Oszczędności w Kołomyży za rok 1928 i Sosnowieckim Lombardzie Prywatnym za rok 1927. Dla innych lombardów nowopowstałych w latach ujętych statystyką, których ilość dni czynnych była nieznana Głównemu Urzędowi Statystycznemu, przyjęto pełny okres 365 dni. Wyniki w ten sposób uzyskane mają charakter szacunkowy t. zn. mogą nieco odbiegać od rzeczywistości, szczególnie gdy zachodziły w ciągu roku zmiany w kapitale zaangażowanym w pożyczkach, które mogły nie wpłynąć na stany bilansowe pożyczek. Z powodu różnych długości okresów rachunkowych nie obliczono średniego terminu pożyczki dla grupy A, t. j. zakładów zastawniczych komunalnych za lata 1926—1927, a tem samem nie obliczono średnich ogólnych. O ile obliczenie średniej arytmetycznej nie było możliwem z powodu zerowego stanu na początku okresu rachunkowego, co miało miejsce przy zakładach nowopowstałych, wówczas kwotę udzielonych w roku pożyczek dzielono przez saldo końcowe. Odpowiednią poprawkę zastosowano również przy obliczaniu średniej arytmetycznej ogólnej za rok 1928.

Tabl. 9. Średni termin pożyczki — *Terme moyen de l'échéance du prêt*W tysiącach złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

	1926			1927			1928		
	Suma udzielonych pożyczek	Średnia arytm. w/g stanu pożyczek z początku i końca roku	Średni termin pożyczki (liczba dni)	Suma udzielonych pożyczek	Średnia arytm. w/g stanu pożyczek z początku i końca roku	Średni termin pożyczki (liczba dni)	Suma udzielonych pożyczek	Średnia arytm. w/g stanu pożyczek z początku i końca roku	Średni termin pożyczki (liczba dni)
Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Montant total des prêts accordés	Moyenne arithmétique d'après l'état des prêts au début et à la fin de l'année	Terme moyen de l'échéance du prêt (nombre de jours)	Montant total des prêts accordés	Moyenne arithmétique d'après l'état des prêts au début et à la fin de l'année	Terme moyen de l'échéance du prêt (nombre de jours)	Montant total des prêts accordés	Moyenne arithmétique d'après l'état des prêts au début et à la fin de l'année	Terme moyen de l'échéance du prêt (nombre de jours)
Ogółem — Total	.	.	.	.	.	.	43 422,6	20 156,1	169
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miej-skie)	.	.	.	.	.	.	6 069,7	2 067,5	124
<i>A. Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>									
Warszawski Lombard Miejski	2 300,0	767,8	122	3 505,2	964,4	126	4 054,1	1 398,9	126
Lombard Miejski w Poznaniu	479,8	224,6	92	1 310,2	274,6	96	1 276,4	396,0	113
„ „ w Królewskiej Hucie	278,5	74,3	122	268,5	109,0	186	629,4	216,0	125
„ „ w Grodnie	114,3	28,5	91	129,4	45,5	128	109,8	56,6	188
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności	4 785,6	1 488,1	114	5 743,3	2 094,4	133	7 227,0	3 391,6	171
<i>B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne municipales</i>									
Miejska Kasa Oszczęd. we Lwowie	2 373,4	599,2	92	2 844,5	830,4	107	3 908,4	1 722,8	161
„ „ „ w Krakowie	1 377,5	490,7	130	1 855,1	756,4	149	2 065,8	998,4	176
„ „ „ w Stanisławowie	230,4	118,8	188	273,3	164,0	219	380,2	241,1	231
Miejska Kasa Oszczęd. w Tarnopolu	85,7	26,2	112	102,9	74,9	266	146,9	107,2	266
„ „ „ w Tarnowie	202,6	83,8	151	233,6	99,2	155	294,3	118,7	147
„ „ „ w Przemyślu	445,8	134,9	111	339,6	128,2	138	317,1	129,7	149
„ „ „ w Jasle	55,3	26,2	173	73,0	29,7	148	56,4	31,5	204
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	11,3	5,0	163	12,0	5,6	171	24,6	8,9	132
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	3,6	3,3	342	9,3	6,0	234	4,5	7,2	584
„ „ „ w Kołomyji	—	—	—	—	—	—	28,8	26,1	139
C. Zakłady zastawnicze Instytucyj dobroczynnych	827,7	220,6	97	959,4	223,0	85	832,5	229,5	101
<i>C. Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables</i>									
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	706,1	186,8	97	799,9	169,4	77	667,0	164,2	89
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan wyzn. rzym.-kat. w Tarnowie	109,1	80,7	108	141,8	46,1	119	145,7	54,5	187
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	12,5	8,1	90	18,2	7,5	151	19,8	10,8	200
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych	365,1	130,3	130	470,1	168,6	131	448,9	210,1	171
<i>D. Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>									
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. odp. w Częstochowie	281,3	92,9	120	374,7	124,8	122	366,6	163,7	163
Bank Ludowy, spółdzielnia z nieogr. odp. w Grudziądzu	83,8	37,4	163	95,4	43,8	168	82,3	46,4	205
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych	2 335,3	996,2	156	3 169,7	1 147,1	132	3 654,7	1 368,5	137
<i>E. Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>									
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1 846,5	809,6	160	2 653,7	1 000,7	138	2 861,8	1 289,4	165
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	488,8	186,6	139	516,0	146,4	104	792,9	79,1	87

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1926			1927			1928		
	Suma udzielonych pożyczek <i>Montant total des prêts accordés</i>	Średnia arytm. w/g stanu pożyczek z początku i końca roku <i>Moyenne arithmétique d'après l'état des prêts au début et à la fin de l'année</i>	Średni termin pożyczki (liczba dni) <i>Terme moyen de l'échéance du prêt (nombre de jours)</i>	Suma udzielonych pożyczek <i>Montant total des prêts accordés</i>	Średnia arytm. w/g stanu pożyczek z początku i końca roku <i>Moyenne arithmétique d'après l'état des prêts au début et à la fin de l'année</i>	Średni termin pożyczki (liczba dni) <i>Terme moyen de l'échéance du prêt (nombre de jours)</i>	Suma udzielonych pożyczek <i>Montant total des prêts accordés</i>	Średnia arytm. w/g stanu pożyczek z początku i końca roku <i>Moyenne arithmétique d'après l'état des prêts au début et à la fin de l'année</i>	Średni termin pożyczki (liczba dni) <i>Terme moyen de l'échéance du prêt (nombre de jours)</i>
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>F. Etablissements des prêts sur gages anonymes</i>	14 438,7	5 694,1	144	20 340,7	8 775,0	157	23 490,0	12 128,8	183
Warszawskie Akcyjne Tow. Poż. na Zastaw Ruchomości w Warszawie	11 853,9	4 959,9	153	16 296,3	7 380,3	165	20 119,9	10 302,8	187
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zastawnicze w Warszawie . . .	2 584,8	734,2	104	4 044,4	1 394,7	126	3 370,1	1 826,0	198
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>G. Etablissements des prêts sur gages, firmes individuelles</i>	128,7	63,7	181	1 382,3	560,0	129	1 699,8	760,1	163
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Szneeweissa w Rzeszowie	68,2	26,0	139	246,8	101,0	149	248,2	184,4	271
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	60,5	37,7	227	154,5	65,0	153	228,6	107,8	172
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	—	—	—	898,7	329,8	134	1 072,8	394,6	134
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu .	—	—	—	82,3	64,2	129	150,2	73,3	178

Średni termin pożyczki w r. 1928 wynosił 169 dni. Najdłuższe terminy spotykamy w zakładach zastawniczych akcyjnych, gdzie średni termin pożyczki wynosi 183 dni. Dłuższe terminy spotykamy w poszczególnych zakładach, a mianowicie: w Miejskich Kasach Oszczędności w Tarnopolu i Stanisławowie, w Banku Pobożnym w Krakowie, w Banku Ludowym w Grudziądzu i u Schnee-weissa w Rzeszowie.

Nieprawdopodobnie długi termin wypadł z obliczenia dla Miejskiej Kasy Oszczędności w Bochni. Pochodzi to stąd, że dość znaczna część pożyczek pozostałych z roku 1927 nie została w ciągu roku 1928 spłacona. Odwrotnie, nieprawdopodobnie krótki termin wypadł z obliczenia dla Akcyjnego Banku Hipotecznego w Krakowie, przypuszczać należy, że jest to wynikiem częstego konwertowania pożyczek i zmian znacznych w funduszu obrotowym tego zakładu w ciągu r. 1928.

Pożyczki wygasają najczęściej przez spłatę, co można nazwać ich śmiercią naturalną, lub przez umorzenie drogą sprzedaży zastawu.

Pozatem istnieją jeszcze dwie formy pośrednie. Pierwsza z nich jest to prolongata pożyczki, która może być dokonana na mocy tego samego dowodu, co właściwie nie jest jej śmiercią, lecz przedłużeniem jej życia, bądź przez konwersję, czyli zamianę na nową pożyczkę, co jest śmiercią dawnej i narodzeniem nowej pożyczki. Drugą formą pośrednią jest częściowa spłata pożyczki i przedłużenie jej życia na mocy tego samego dowodu, ale o mniejszej kwocie długu. Forma prolongat i spłat częściowych na mocy tego samego dowodu jest praktykowana w województwach centralnych i wschodnich, natomiast konwersja jest praktykowana w województwach południowych i zachodnich. W zestawieniu pożyczek spłaconych, Główny Urząd Statystyczny trzymał się strony formalnej, to jest wliczył do spłaconych wszystkie pożyczki zakwalifikowane jako spłacone przez odnośne zakłady zastawnicze, choćby to były prolongaty drogą konwersji. Tablica 10 obejmuje jedynie pożyczki wygasłe śmiercią naturalną z pominięciem pożyczek umorzonych przez sprzedaż zastawów.

Tabl. 10. Pożyczki spłacone — *Prêts remboursés*

1926—1928

Wyszczególnienie — <i>Spécification</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki spłacone <i>Prêts remboursés</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre des transactions</i>			% pożyczek spłaconych do obrotu % des prêts <i>rembour- sés sur le chiffre de tran- sactions</i>
			Razem <i>Total</i>	Stan pożyczek na początku roku <i>Etat des prêts au début de l'année</i>	Udzielone pożyczki <i>Prêts accordés</i>	
a) Liczba pożyczek — <i>Nombre des prêts</i>						
Ogółem — Total	1926	267 074	414 764	85 664	329 100	64,4
	1927	386 460	576 181	137 018	439 163	67,1
	1928	393 485	616 801	178 090	438 711	63,8
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (muni- cipaux)</i>	1926/27	46 839	74 038	10 125	63 883	63,3
	1927/28	98 521	128 745	23 259	105 486	76,5
	1928/29	92 656	130 547	27 496	103 051	71,0
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	20 760	31 674	5 241	26 433	65,5
	1927/28	44 443	58 431	10 493	47 938	76,1
	1928/29	43 076	60 716	12 740	47 976	70,9
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	6 096	12 312	—	12 312	49,5
	1927/28	32 711	39 440	6 216	33 224	82,9
	1928/29	25 882	35 430	6 729	28 701	73,9
„ „ w Królewskiej Hucie	1926/27	16 014	24 416	4 197	20 219	65,6
	1927/28	16 792	24 048	5 083	18 965	69,8
	1928/29	19 784	28 498	5 905	22 593	69,4
„ „ w Grodnie	1926	3 969	5 606	687	4 919	70,8
	1927	4 575	6 826	1 467	5 359	67,0
	1928	3 914	5 903	2 122	3 781	66,3
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	70 692	100 426	21 942	78 484	70,4
	1927	74 457	107 851	29 200	78 651	69,0
	1928	72 950	110 217	32 489	77 728	66,2
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	33 213	43 821	7 789	36 032	75,8
	1927	33 472	44 667	10 409	34 258	74,9
	1928	32 504	45 375	10 618	34 757	72,5
„ „ „ w Krakowie	1926	21 379	32 512	7 126	25 386	65,8
	1927	25 528	39 050	10 952	28 098	65,4
	1928	25 295	39 678	13 308	26 370	63,8
„ „ „ w Stanisławowie	1926	1 927	3 686	1 252	2 434	52,3
	1927	2 805	5 067	1 721	3 346	55,4
	1928	2 893	5 789	2 262	3 527	50,0
„ „ „ w Tarnopolu	1926	1 649	3 151	1 321	1 830	52,3
	1927	1 473	3 165	1 502	1 663	46,5
	1928	1 693	3 659	1 578	2 081	36,3
„ „ „ w Tarnowie	1926	4 674	6 351	1 723	4 628	73,6
	1927	4 072	5 797	1 677	4 120	70,2
	1928	4 263	6 140	1 725	4 415	69,4
„ „ „ w Przemyśle	1926	7 270	9 875	2 394	7 481	73,6
	1927	6 401	8 878	2 489	6 389	72,1
	1928	5 707	8 117	2 477	5 640	70,3
„ „ „ w Jasle	1926	416	746	238	508	55,8
	1927	513	860	330	530	59,7
	1928	302	724	347	377	41,7
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	122	172	53	119	70,9
	1927	104	152	50	102	68,4
	1928	142	223	48	175	63,7

(c. d. — suite)

Wyszczególnienie — <i>Spécification</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki spłacone <i>Prêts remboursés</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre des transactions</i>			% pożyczek spłaconych do obrotu <i>% des prêts remboursés sur le chiffre de transactions</i>
			Razem <i>Total</i>	Stan pożyczek na początku roku <i>Etat des prêts au début de l'année</i>	Udzielone pożyczki <i>Prêts accordés</i>	
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	42	112	46	66	37,5
	1927	89	215	70	145	41,4
	1928	91	232	126	106	39,2
„ „ „ w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—
	1928	60	280	—	280	21,4
C. Zakłady zastawnicze instytucji dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables</i>	1926	14 226	18 594	4 304	14 290	76,5
	1927	16 760	22 106	3 697	18 409	75,8
	1928	15 824	21 733	5 066	16 667	72,8
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	10 937	14 047	3 345	10 702	77,9
	1927	12 325	15 399	2 549	12 850	80,0
	1928	11 357	14 248	2 896	11 352	79,7
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	2 935	3 808	828	2 980	77,0
	1927	3 716	5 361	808	4 553	69,3
	1928	3 593	5 815	1 645	4 170	68,0
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	1926	354	739	131	608	47,9
	1927	719	1 346	340	1 006	53,4
	1928	874	1 670	525	1 145	52,3
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926	12 608	17 090	4 072	13 018	73,8
	1927	12 659	18 034	4 082	13 952	70,2
	1928	11 266	17 101	4 918	12 183	65,9
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	1926	11 504	15 343	3 624	11 719	75,0
	1927	11 490	16 090	3 484	12 606	71,4
	1928	10 315	15 454	4 244	11 210	66,7
Bank Ludowy Spółdzielnia z n. o. w Grudziądzu	1926	1 104	1 747	448	1 299	63,2
	1927	1 169	1 944	598	1 346	60,1
	1928	951	1 647	674	973	57,7
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	7 430	13 006	1 059	11 947	57,1
	1927	13 778	21 838	5 509	16 329	63,1
	1928	14 743	23 851	7 842	16 009	61,8
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	5 622	9 832	—	9 832	57,2
	1927	11 832	18 386	4 210	14 176	64,4
	1928	13 064	20 237	6 361	13 876	64,6
Akcyjny Bank Hipoteczny, oddział w Krakowie	1926	1 808	3 174	1 059	2 115	57,0
	1927	1 946	3 452	1 299	2 153	56,4
	1928	1 679	3 614	1 481	2 133	46,5
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	114 730	190 717	44 162	146 555	60,2
	1927	155 288	252 476	70 897	181 579	61,5
	1928	161 325	272 842	90 680	182 162	59,1
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	1926	106 214	177 327	42 287	135 040	59,9
	1927	142 163	230 894	66 222	164 672	61,6
	1928	150 108	255 167	83 112	172 055	58,8
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe w Warszawie	1926	8 516	13 390	1 875	11 515	63,6
	1927	13 125	21 582	4 675	16 907	60,8
	1928	11 217	17 675	7 568	10 107	63,5
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	549	923	—	923	59,5
	1927	14 997	25 131	374	24 757	59,7
	1928	24 721	40 510	9 599	30 911	61,0
Koncesjonowany zakład zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	412	580	—	580	70,9
	1927	1 820	3 199	168	3 031	56,9
	1928	1 333	5 254	1 320	3 934	25,4

(c. d. — suite)

Wyszczególnienie — <i>Spécification</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki spłacone <i>Prêts remboursés</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre des transactions</i>			% po- życzek spłaco- nych do obrotu % des prêts <i>rembour- sés sur le chiffre des tran- sactions</i>
			Razem <i>Total</i>	Stan pożyczek na początku roku <i>Etat des prêts au début de l'année</i>	Udzielone pożyczki <i>Prêts accordés</i>	
Zakład zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	1926	137	343	—	343	39,9
	1927	623	1 194	206	988	53,0
	1928	1 274	1 965	571	1 394	64,8
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie . . .	1926	—	—	—	—	—
	1927	11 357	17 988	—	17 988	63,1
	1928	17 887	27 354	6 155	21 199	65,1
Sosnowiecki Lombard Prywatny W. Libermana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—
	1927	191	894	—	894	21,4
	1928	2 253	3 021	703	2 318	74,6
Zakład zastawniczy Eug. Bojarskiego w Jaro- sławiu	1926	—	—	—	—	—
	1927	1 006	1 856	—	1 856	54,2
	1928	1 974	2 916	850	2 066	67,7

b) Kwoty pożyczek — *Montant des prêts*

Ogółem — Total		1926	20 786,1	32 848,0	6 794,2	26 053,8	63,3
		1927	30 691,3	48 982,3	11 542,3	37 440,0	62,7
		1928	36 452,3	60 485,9	16 866,0	43 619,9	60,3
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (muni- cipaux)</i>		1926/27	2 400,7	3 968,7	796,0	3 172,7	60,5
		1927/28	4 152,4	6 383,0	1 169,7	5 213,3	65,1
		1928/29	4 554,4	7 686,8	1 617,1	6 069,7	59,2
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie . .		1926	1 849,1	3 019,7	719,7	2 300,0	61,2
		1927/28	2 614,4	4 321,1	815,9	3 505,2	60,5
		1928/29	2 938,0	5 167,0	1 112,9	4 054,1	56,9
Lombard Miejski w Poznaniu		1926	255,2	479,8	—	479,8	53,2
		1927/28	1 210,4	1 534,8	224,6	1 310,2	78,9
		1928/29	1 085,9	1 600,9	324,5	1 276,4	67,8
„ „ w Królewskiej Hucie		1926/27	204,1	334,2	55,6	278,6	61,1
		1927/28	218,4	361,4	92,9	268,5	60,4
		1928/29	427,8	754,5	125,1	629,4	56,7
„ „ w Grodnie		1926	92,3	135,0	20,7	114,3	68,4
		1927	109,2	165,7	36,3	129,4	66,8
		1928	102,7	164,4	54,6	109,8	62,4
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>		1926	4 236,2	6 057,7	1 272,1	4 785,6	69,9
		1927	4 990,4	7 505,4	1 762,1	5 743,3	66,5
		1928	6 141,7	9 654,1	2 427,1	7 227,0	63,6
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie		1926	2 177,6	2 877,0	503,6	2 373,4	75,7
		1927	2 549,0	3 539,3	694,8	2 844,5	72,0
		1928	3 284,1	4 874,5	966,1	3 908,4	67,4
„ „ „ w Krakowie		1926	1 131,3	1 746,8	369,3	1 377,5	64,8
		1927	1 561,1	2 467,1	612,0	1 855,1	64,2
		1928	1 857,7	2 966,5	900,7	2 065,8	62,2
„ „ „ w Stanisławowie		1926	161,3	336,3	105,9	230,4	48,9
		1927	162,5	405,0	131,7	273,3	40,1
		1928	240,7	576,5	196,3	380,2	41,7
„ „ „ w Tarnopolu		1926	58,7	129,5	48,8	85,7	45,4
		1927	73,8	169,8	66,4	102,9	43,6
		1928	92,4	280,8	88,4	148,9	41,0

(c. d. — suite)

Wyszczególnienie — <i>Spécification</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki słacone <i>Prêts remboursés</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre des transactions</i>			% po- życzek spłaco- nych do obrotu <i>% des prêts rembour- sés sur le chiffre des tran- sactions</i>
			Razem <i>Total</i>	Stan pożyczek na początku roku <i>Etat des prêts au début de l'année</i>	Udzielone pożyczki <i>Prêts accordés</i>	
" " " w Tarnowie	1926	191,1	280,6	78,0	202,6	68,1
	1927	214,1	323,1	89,5	233,6	66,3
	1928	274,0	403,3	109,0	294,3	68,0
" " " w Przemyśle . . .	1926	451,2	585,3	139,5	445,8	77,1
	1927	343,6	470,0	130,4	339,6	73,1
	1928	309,4	443,4	126,3	317,1	69,8
" " " w Jaśle	1926	51,2	79,5	24,2	55,3	64,4
	1927	70,3	101,3	28,3	73,0	69,3
	1928	55,6	87,5	31,1	56,4	63,5
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach . .	1926	11,9	16,6	5,3	11,3	71,4
	1927	10,3	16,8	4,8	12,0	61,3
	1928	19,6	31,1	6,5	24,6	63,1
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	1,9	6,1	2,5	3,6	30,7
	1927	5,7	13,5	4,2	9,3	42,7
	1928	5,5	12,2	7,7	4,5	44,9
" " " w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—
	1928	2,7	28,8	—	28,8	9,4
C. Zakłady zastawnicze Instytucji dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions chari- tables</i>	1926	830,4	1 064,6	236,9	827,7	78,0
	1927	883,2	1 163,8	204,4	959,4	75,9
	1928	834,3	1 074,1	241,6	832,5	77,7
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	730,4	919,6	213,5	706,1	79,4
	1927	744,1	960,0	160,1	799,9	77,5
	1928	675,4	845,6	178,6	667,0	79,9
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	93,1	131,9	22,8	109,1	70,6
	1927	126,4	180,0	38,7	141,3	70,3
	1928	143,1	199,2	53,5	145,7	71,8
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	1926	6,9	13,1	0,6	12,5	52,6
	1927	12,7	23,8	5,6	18,2	53,1
	1928	15,8	29,3	9,5	19,8	54,2
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926	334,0	483,3	118,2	365,1	69,1
	1927	404,2	612,5	142,4	470,1	66,0
	1928	396,5	643,7	194,8	448,9	61,6
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Często- chowie	1926	255,5	363,5	82,2	281,3	70,3
	1927	325,3	478,3	103,6	374,7	68,0
	1928	821,8	512,7	146,1	366,6	62,7
Bank Ludowy, spółdzielnia z n. o. w Gru- dziadzu	1926	78,5	119,8	36,0	83,8	65,5
	1927	78,9	134,2	38,8	95,4	58,7
	1928	75,2	131,0	48,7	82,8	57,4
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	1 442,1	2 483,8	148,5	2 335,3	58,1
	1927	2 924,7	4 204,0	1 034,3	3 169,7	69,6
	1928	3 386,7	4 914,6	1 259,9	3 654,7	68,9
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	1 036,8	1 846,5	—	1 846,5	56,2
	1927	2 254,4	3 463,3	809,6	2 653,7	65,1
	1928	2 615,8	4 053,6	1 191,8	2 861,8	64,5
Akcyjny Bank Hipoteczny, oddział w Krakowie	1926	405,3	637,3	148,5	488,8	63,6
	1927	670,3	740,7	224,7	516,0	90,5
	1928	770,9	861,0	68,1	792,9	89,5

(dok. — fin)

Wyszczególnienie — <i>Spécification</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki spłacone <i>Prêts remboursés</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre des transactions</i>			% po- życzek spłaco- nych do obrotu <i>% des prêts rembour- sés sur le chiffre des tran- sactions</i>
			Razem <i>Total</i>	Stan pożyczek na początku roku <i>Etat des prêts au début de l'année</i>	Udzielone pożyczki <i>Prêts accordés</i>	
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	11 477,7	18 661,2	4 222,5	14 438,7	61,5
	1927	16 500,1	27 506,4	7 165,7	20 340,7	59,9
	1928	19 526,4	33 874,3	10 384,3	23 490,0	57,6
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	1926	9 372,2	15 569,9	3 716,0	11 853,9	60,1
	1927	13 467,3	22 500,0	6 203,7	16 296,0	59,8
	1928	16 311,2	28 676,9	8 557,0	20 119,9	56,8
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zasta- wowe w Warszawie	1926	2 105,5	3 091,3	506,5	2 584,8	68,1
	1927	3 032,8	5 006,4	962,0	4 044,4	60,6
	1928	3 215,2	5 197,4	1 827,3	3 370,1	61,9
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	65,0	128,7	—	128,7	50,5
	1927	836,3	1 607,2	63,7	1 543,5	52,0
	1928	1 612,3	2 638,3	741,2	1 897,1	61,6
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	42,2	68,2	—	68,2	61,9
	1927	82,5	272,8	26,0	246,8	30,3
	1928	221,6	424,3	176,1	248,2	52,2
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	1926	22,8	60,5	—	60,5	37,7
	1927	96,7	192,2	37,7	154,5	50,3
	1928	178,5	320,8	92,2	228,6	55,7
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie . . .	1926	—	—	—	—	—
	1927	556,8	898,7	—	898,7	62,0
	1928	901,3	1 402,6	329,8	1 072,8	64,3
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber- mana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—
	1927	18,1	82,3	—	82,3	22,0
	1928	127,1	214,4	64,2	150,2	59,3
Zakład Zastawniczy Eug. Bojarskiego w Jaro- slawiu	1926	—	—	—	—	—
	1927	82,2	161,2	—	161,2	51,0
	1928	183,8	276,2	78,9	197,3	66,5

Voir le texte français tabl. 3, page 1204 et suivantes.

Jak z powyższej tablicy widzimy spłaty pożyczek mają się w stosunku do obrotu pożyczkami, to znaczy do sumy pożyczek udzielonych w ciągu danego roku rachunkowego, powiększonej o saldo z roku poprzedniego, mniej więcej jak 2:3. Wahania w poszczególnych latach objętych statystyką są nieznaczne dla sum ogólnych. Większe wahania trafiają się tylko przy zakładach nowopowstałych, to znaczy, że w zakładach nowopowstałych w pierwszym roku operacyjnym stosunek spłat do sumy udzielonych pożyczek jest zawsze poniżej stosunku normalnego. Natomiast większe różnice trafiają się między poszczególnymi zakładami, naprzykład w zakładzie zastawniczym połączonym

z Miejską Kasą Oszczędności we Lwowie procent pożyczek spłaconych do obrotu pożyczkami wynosił w poszczególnych latach 1926—1928 75,8%, 74,9% i 72,5%, podczas gdy w Miejskiej Kasie Oszczędności w Bochni procent ten wynosi 37,5%, 41,4% i 39,2%.

Jeżeli chodzi o procent kwoty spłaconej do kwoty obrotu pożyczkami, to jest on nieco niższym od odsetka ilości pożyczek spłaconych, jakkolwiek daleko nie odbiega.

Pożyczki wygasające częściowo, to znaczy, które są spłacane ratami, są zestawione w tablicy 11, obejmującej cztery instytucje, a między nimi Warszawski Lombard Miejski, który system ten stosuje na wielką skalę.

Tabl. 11. Pożyczki spłacone ratami w niektórych zakładach
Prêts remboursés par versements partiels dans certains établissements

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki spłacone częściowo <i>Prêts remboursés partielle- ment</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre de trans- actions</i>	% pożyczek spłaconych częściowo do obrotu <i>% des prêts remboursés partielle- ment sur le chiffre de transac- tions</i>	Pożyczki spłacone częściowo <i>Prêts rem- boursés partielle- ment</i>	Obrót pożyczkami <i>Chiffre de transac- tions</i>	% pożyczek spłaconych częściowo do obrotu <i>% des prêts remboursés partielle- ment sur le chiffre de transac- tions</i>
		Liczba pożyczek <i>Nombre des prêts</i>			Tysiące złotych <i>Milliers de zlotys</i>		
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	10 385	31 674	32,8	329,9	3 019,7	10,9
	1927/28	22 134	58 431	37,9	545,0	4 321,1	12,6
	1928/29	18 219	60 716	30,0	511,0	5 166,9	9,9
Miejska Kasa Oszczędności w Sta- nisławowie	1926	1 212	3 686	32,9	43,3	336,3	12,9
	1927	1 673	5 067	33,0	46,2	405,0	11,4
	1928	1 885	5 789	32,6	50,1	576,5	8,7
Miejska Kasa Oszczędności w Tar- nopolu	1926	88	3 151	2,8	4,3	129,5	3,3
	1927	127	3 165	4,0	5,6	169,3	3,3
	1928	251	4 659	5,4	6,9	230,3	3,0
Bank Ludowy Spółdzielnia w Gru- dziądzu	1926	39	1 747	2,2	1,2	119,8	1,0
	1927	41	1 944	2,1	1,9	134,2	1,4
	1928	4	1 647	0,2	2,7	131,0	2,1

Pożyczki wygasające przez umorzenie drogą licytacji zastawów są zestawione w tablicy 12 i również porównane z obrotem pożyczkami, a ponadto z pożyczkami spłaconymi.

Tabl. 12. Pożyczki umorzone przez licytację — *Prêts liquidés par la vente aux enchères*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki zlicy- towane <i>Prêts liquidés par la vente aux enchères</i>		% pożyczek zlicytowa- nych <i>% des prêts liquidés par la vente aux enchères</i>		Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki zlicy- towane <i>Prêts liquidés par la vente aux enchères</i>		% pożyczek zlicytowa- nych <i>% des prêts liquidés par la vente aux enchères</i>	
		Liczba <i>Nom- bre</i>	Średnia wysokość w zł. <i>Montant moyen en zł.</i>	do obrotu <i>sur le chiffre d'aff- aires</i>	do spłacono- nych <i>sur les prêts rem- bour- sés</i>			Liczba <i>Nom- bre</i>	Średnia wysokość w zł. <i>Montant moyen en zł.</i>	do obrotu <i>sur le chiffre d'aff- aires</i>	do spłacono- nych <i>sur les prêts rem- bour- sés</i>
Ogółem—Total . . .	1926	8 636	37,67	2,1	3,2	Lombard Miejski	1926	170	37,05	3,0	4,3
	1927	11 135	53,23	1,9	2,9	w Grodnie	1927	129	7,92	1,9	2,8
	1928	13 982	55,52	2,3	3,6		1928	240	13,20	4,1	6,1
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) .	1926	3 910	17,44	5,3	8,3	B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas	1926	524	24,11	0,5	0,7
A. Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)	1927	2 728	25,12	2,1	2,8	oszczędności	1927	915	39,39	0,8	1,2
	1928	4 230	24,44	3,2	4,6	B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales	1928	795	31,90	0,7	1,1
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	421	58,83	1,3	2,0	Miejska Kasa Oszczęd- ności we Lwowie . .	1926	199	23,36	0,5	0,6
	1927	1 248	39,05	2,1	2,8		1927	577	41,89	1,3	1,7
	1928	751	43,83	1,2	1,7		1928	305	35,45	0,7	0,9
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	—	—	—	—	Miejska Kasa Oszczęd- ności w Krakowie .	1926	171	19,80	0,5	0,8
	1927	—	—	—	—		1927	224	23,95	0,6	0,9
	1928	1 851	25,70	5,2	7,2		1928	426	29,78	1,1	1,7
Lombard Miejski w Królewskiej Hucie	1926	3 319	11,19	13,6	20,7	Miejska Kasa Oszczęd- ności w Stanisławo- wie	1926	38	22,03	1,0	2,0
	1927	1 351	13,25	5,6	8,0		1927	—	—	—	—
	1928	1 388	14,21	4,9	7,0		1928	29	23,41	0,5	1,0

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki zlicytowane <i>Prêts liquidés par la vente aux enchères</i>		% pożyczek zlicytowa- nych <i>% des prêts liquidés par la vente aux enchères</i>		Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Pożyczki zlicytowane <i>Prêts liquidés par la vente aux enchères</i>		% pożyczek zlicytowa- nych <i>% des prêts liquidés par la vente aux enchères</i>	
		Liczba <i>Nom- bre</i>	Średnia wysokość w zł. <i>Montant moyen en zł.</i>	do obrotu <i>sur le chiffre d'affaires</i>	do spłaco- nych <i>sur les prêts rem- bour- sés</i>			Liczba <i>Nom- bre</i>	Średnia wysokość w zł. <i>Montant moyen en zł.</i>	do obrotu <i>sur le chiffre d'affaires</i>	do spłaco- nych <i>sur les prêts rem- bour- sés</i>
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu .	1926	—	—	—	—	Bank Ludowy, spółdz. z nieogr. odpow. w Grudziądzu . . .	1926	45	27,42	2,6	4,1
	1927	114	57,09	3,6	7,7		1927	65	71,83	3,3	5,6
	1928	—	—	—	—		1928	62	145,98	3,8	6,5
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie .	1926	—	—	—	—	E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych	1926	57	193,57	0,4	0,8
	1927	—	—	—	—	E. Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions	1927	218	89,04	1,0	1,6
	1928	31	27,74	0,5	0,7		1928	335	151,91	1,4	2,9
Miejska Kasa Oszczędności w Przemyślu .	1926	116	32,46	1,2	1,6	Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie .	1926	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—		1927	193	88,91	1,0	1,6
	1928	—	—	—	—		1928	335	151,91	1,8	2,6
Miejska Kasa Oszczędności w Jasle	1926	—	—	—	—	Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	57	193,57	1,8	3,2
	1927	—	—	—	—		1927	25	90,08	0,7	1,3
	1928	—	—	—	—		1928	—	—	—	—
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	—	—	—	—	F. Zakłady zastawnicze akcyjne	1926	3 074	64,38	1,6	2,7
	1927	—	—	—	—	F. Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes	1927	6 038	69,89	2,4	3,9
	1928	4	81,25	1,8	2,8		1928	6 259	75,81	2,3	3,9
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni . . .	1926	—	—	—	—	Warszawskie Akc. Tow. Pożyczk. na Zastaw Ruch. w Warszawie	1926	2 885	60,34	1,6	2,7
	1927	—	—	—	—		1927	5 149	53,55	2,2	3,6
	1928	—	—	—	—		1928	5 273	60,12	2,1	3,5
Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyji .	1926	nie- czynna	—	—	—	Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zastaw. w Warszawie	1926	189	126,07	1,4	2,2
	1927	—	—	—	—		1927	889	164,54	4,1	6,8
	1928	—	—	—	—		1928	986	159,73	5,5	8,6
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobroczynnych	1926	671	44,55	3,6	4,7	G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych	1926	—	—	—	—
C. Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables	1927	280	32,04	1,3	1,7	G. Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles	1927	535	—	2,1	3,6
	1928	610	36,44	2,8	3,9		1928	1 296	—	3,2	5,2
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	561	51,93	4,0	5,1	Koncesj. Zakł. Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	—	—	—	—
	1927	178	40,97	1,2	1,4		1927	59	241,19	1,8	3,2
	1928	438	46,31	3,1	3,9		1928	133	75,92	2,5	10,0
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan wyzn. rz.-kat. w Tarnowie	1926	65	2,23	1,7	2,2	Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu . . .	1926	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—		1927	—	—	—	—
	1928	94	7,81	1,6	2,6		1928	96	195,90	4,9	7,5
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie .	1926	45	13,73	6,1	12,7	Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—
	1927	102	16,46	7,6	14,2		1927	476	25,41	2,6	4,2
	1928	78	15,52	4,7	8,9		1928	861	48,69	3,1	4,8
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych	1926	400	14,17	2,3	3,2	Sosnowiecki Lombard prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—
D. Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit	1927	421	27,13	2,3	3,3		1927	—	—	—	—
	1928	457	42,25	2,7	4,1		1928	148	32,29	4,9	6,5
Spółdzielczy Bank Ludowy z n.o. w Częstochowie . .	1926	355	12,48	2,3	3,1	Zakład Zastawniczy Eugenj. Bojarskiego w Jarosławiu	1926	—	—	—	—
	1927	356	18,96	2,2	3,1		1927	—	—	—	—
	1928	395	25,97	2,6	3,6		1928	58	88,33	2,0	2,9

Najbardziej uderzająca w powyższej tablicy jest średnia wysokość pożyczek umorzonych przez licytację. Jak widzimy, są one wszędzie niższe od średniej wysokości poży-

czek udzielonych. Szczególnie rażąco niskie są one w zakładach zastawniczych, należących do związków prawa publicznego. Niska średnia wysokość pożyczek umorzonych przez

licytację wskazuje, że do licytacji dopuszczają przede wszystkim właściciele mniej wartościowych zastawów, czyli ludność biedniejsza.

Stosunek pożyczek umorzonych przez licytację do obrotu pożyczkami wyraża się w poszczególnych latach 1926—1928 odsetkiem 2,1%, 1,9% i 2,3%. Stosunek ten do pożyczek spłaconych wynosi 3,2%, 2,9% i 3,6%. Twierdzenie powyższe, że zastawy najbiedniejszej ludności są najczęściej wystawiane na licytację potwierdza jeszcze inny fakt, że właśnie zakłady najczęściej obsługujące warstwę robotniczą mają najwyższy odsetek licytowanych zastawów. Odsetek ten w miejskich zakładach zastawniczych w stosunku do pożyczek spłaconych wynosił w poszczególnych latach 1926—1928, 8,3%, 2,8% i 4,6%, a wśród nich maksymalny odsetek wypada właśnie na Lombard Miejski w Królewskiej Hucie, którego klientela niemal wyłącznie pochodzi z warstwy robotniczej. Stosunek ten do pożyczek spłaconych w r. 1926 wynosi aż 20,7%. Jeżeli uprzytomnimy sobie, że właśnie rok 1926, a szczególnie jego pierwsza połowa była okresem największego bezrobocia na Górnym Śląsku, gdzie 300 tysięcy robotników pozostawało bez zajęcia, to zrozumiemy, skąd tak znaczny odsetek pochodzi.

Następnie duży stosunek pożyczek umorzonych przez licytację do pożyczek spłaconych wykazuje: Lombard Miejski w Grodnie, który po lombardzie królewsko-huckim zajmuje drugie miejsce co do obsługiwanego proletariatu. Również wysoki odsetek wykazują zakłady zastawnicze, należące do instytucji dobroczynnych, a wśród nich zakład zastawniczy Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie, który udzielając pożyczek tylko do wysokości 50 zł. i bezprocentowo, nie znajduje wśród swej klienteli ludzi nawet średnio zamożnych. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych, obsługujące wyłącznie swych członków, którzy również z zamożniejszych warstw się nie rekrutują, wykazują średnio odsetek pożyczek umorzonych przez licytację w poszczególnych latach 3,2%, 3,3% i 4,1%.

Zakłady zastawnicze rozmieszczone w województwach południowych, a więc zakłady połączone z komunalnymi kasami oszczędności i oba zakłady Akcyjnego Banku Hipotecznego, które wśród swej klienteli mniej mają proletariatu robotniczego a więcej drobnych kupców i rzemieślników, stosunek pożyczek umorzonych przez licytację wykazują znacznie mniejszy. Stosunek ten dla zakładów zastawniczych komunalnych kas oszczędności

wynosi w poszczególnych latach 1926—1928 0,7%, 1,2% i 1,1%, zaś dla zakładów Banku Hipotecznego 0,8%, 1,6% i 2,9%.

Z rozdziału niniejszego możemy wyciągnąć ogólny wniosek, że zakłady zastawnicze są bankami najbiedniejszych, dla których wrota kredytu osobistego są zamknięte, oraz że dla warstw tych z punktu widzenia społecznego banki te jeszcze nie dość dobrze działają, skoro ich zastawy stanowią lwią część przedmiotów licytowanych.

L i c y t a c j e

Po upływie terminu ulgowego po dacie płatności pożyczki, zakładowi zastawniczemu przysługuje prawo spieniężenia zastawu drogą licytacji. Licytacja musi być publicznie ogłoszona conajmniej na dwa tygodnie przed dniem wyznaczonym na licytację i nie wcześniej niż cztery tygodnie. Do chwili sprzedaży zastawu właścicielowi przysługuje prawo wykupienia przedmiotów pod warunkiem pokrycia oprócz pożyczki odsetek i kosztów ogłoszenia licytacji. W ogłoszeniu muszą być podane rodzaje zastawów i numera kwitów zastawowych.

W praktyce licytacje odbywają się w miarę nagromadzenia się większej ilości przedmiotów do sprzedaży. Najczęściej urządza licytacje największe zakłady, a więc Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, które w r. 1928 miało po 12 licytacji w każdym ze swoich 3-ch oddziałów. Podobnie często odbywa licytację Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe oraz Lombard Miejski w Królewskiej Hucie. O połowę mniej bo tylko 6 licytacji miał Wileński Lombard „Kresowja”. Warszawski Lombard Miejski i Bank Ludowy w Częstochowie odbyły po 4 licytacje w r. 1928. Trzy licytacje odbył Lombard Miejski w Grodnie; po dwie: Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie, Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius” we Lwowie, Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie, Schneeweiss w Rzeszowie i Liberman w Sosnowcu; po jednej licytacji w r. 1928 odbyły zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności w Krakowie, Stanisławowie, Tarnowie i Brzeżanach, zakład zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie, Bank Pobożny w Krakowie, Bank Ludowy w Grudziądzu i Hulles w Drohobycz. Poza tem szereg instytucji wogóle w r. 1928 licytacji nie przeprowadzało, a mianowicie: zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności w Tarnopolu, w Przemyślu, Jaśle,

Bochni i Kołomyji, oraz Akcyjny Bank Hipoteczny w Krakowie. Za cenę wywołania zastawu na licytacji służy szacunek ustalony przy wydawaniu pożyczki. W województwach centralnych i wschodnich w myśl przepisów o kasach pożyczkowych z dnia 24 kwietnia 1879 r. (dział B, punkt 10) licytację rozpoczyna się od sumy długu powiększonej o kwotę należną zakładowi zastawniczemu z tytułu procentów i kosztów. O ile zastaw nie zostanie sprzedany conajmniej za kwotę wywołania, wówczas zakłady zastawnicze są w prawie przedmioty dane sobie przywłaszczyć. W praktyce jednak odnośne statuty względnie regulaminy zakładów zastawniczych nakazują ponowne wystawienie na licytację i dopiero, gdy i wówczas zastaw nie zostanie sprzedany, przechodzi on bądź na własność przedsiębiorstwa (lombardy miejskie w Warszawie i Grodnie), bądź może być sprzedany za cenę niższą szacunku (w zakładach zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności w Krakowie, Przemyślu i Brzeżanach). Natomiast zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności we Lwowie, Stanisławowie, Tarnowie, Tarnopolu, Jasle i Kołomyji w myśl swych regulaminów są uprawnione do dokonania sprzedaży niższej ceny szacunku już na pierwszej licytacji. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności w Krakowie, Przemyślu i Brzeżanach mogą na pierwszej licytacji dokonać sprzedaży niższej szacunku jedynie w wypadkach wyjątkowych, np. gdy zastaw przez dłuższe pozostawanie w magazynach ulega zepsuciu i traci na wartości.

Charakterystycznymi są postanowienia odnośnie do papierów wartościowych, tam gdzie one są przyjmowane, a mianowicie w regulaminach zakładów zastawniczych komunalnych kas oszczędności w Tarnowie, Tarnopolu i Jasle, które orzekają, że gdy wartość kursowa zastawionych papierów spadnie o 5 względnie 10%, właściciel tych papierów jest obowiązany w przeciągu 24 godzin bez wezwania ze strony zakładu zastawniczego wpłacić sumę, któraby wyrównała stosunek pożyczki do wartości zastawu. Jeżeli tego nie uczynił, wówczas papiery bądź w całości, bądź częściowo zostaną sprzedane przez licytację lub z wolnej ręki.

O ile właściciel nie może zastawu wykupić, wówczas przysługuje mu prawo orzeczenia kolejności przedmiotów w wypadku, gdy kilka ich składa się na jeden zastaw. Licytacja zostaje przerwana w chwili, gdy sprzedana część zastawu pokrywa kwotę pożyczki

z wszelkimi odsetkami i kosztami. Z reguły zastaw musi pokryć kwotę pożyczki i odsetki oraz koszty ogłoszenia i licytacji. Koszty te są obliczane w różny sposób, zależnie od dzielnic i charakteru zakładu. Naprzykład w lombardach miejskich w Warszawie i Grodnie tytułem powyższych kosztów potrąca się do 10% kwoty uzyskanej ze sprzedaży, natomiast Lombard Miejski w Poznaniu potrąca tylko 3%, przyczem zaokrągla się je do 1 zł., względnie 50 gr. W lombardzie królewsko-huckim rzeczywiste koszty ogłaszania rozdziela się według ilości numerów zastawów, zaś koszty licytacji w stosunku do uzyskanej kwoty. Rozmieszczone w województwach południowych zakłady zastawnicze, połączone z komunalnymi kasami oszczędności, pobierają we Lwowie, Tarnopolu, Stanisławowie, Jasle, Brzeżanach i Kołomyji, tytułem kosztów licytacyjnych i ogłoszenia do 2% kwoty uzyskanej ze sprzedaży, zaś do wysokości 4% pobiera się w Krakowie, Tarnowie i Przemyślu. Przy licytacji względnie sprzedaży z wolnej ręki papierów wartościowych, tytułem kosztów można potrącać najwyżej 1% kwoty uzyskanej.

Zakłady zastawnicze o charakterze dobroczynnym, a więc: Fundusz Podupadłych Mieszczan w Tarnowie i Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie tytułem kosztów licytacyjnych pobierają do 5% kwoty uzyskanej.

Pośród zakładów zastawniczych prywatnych na 2% oznaczają koszty licytacyjne lombardy w województwach południowych, natomiast Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w § 60 swego statutu określa opłatę komisyjną za przeprowadzenie sprzedaży na 1/2% otrzymanej kwoty oraz 3% tytułem kary za niezapłacenie długu w terminie; Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe przewiduje 1/4% prowizji licytacyjnej, 2% tytułem wynagrodzenia licytatora i 10% tytułem kary. Godzi się zaznaczyć, że karne odsetki są zabronione w § 8 działu B rosyjskich przepisów o kasach pożyczkowych z dn. 24 kwietnia 1879 r. do dziś na terenie województw centralnych i wschodnich obowiązujących.

Ile koszty te wynoszą w praktyce nie udało się Głównemu Urzędowi Statystycznemu ustalić, a wykazany w tablicy 13 % należności ubocznych w stosunku do sumy pożyczki zawiera oprócz kosztów licytacyjnych także odsetki, przysługujące zakładom zastawniczym.

Tabl. 13. Wyniki sprzedaży zastawów — Résultats financiers de la vente des gages

1928

Wyszczególnienie <i>Spécification</i>	Liczba poży- czek <i>Nombre des prêts</i>	% do ogółu pożyczek zlicytowa- nych <i>Pour cent du total des prêts liqui- dés par la vente aux enchères</i>	Kwota należności <i>Montant de la dette</i>		Kwota uzyskana ze sprze- daży <i>Somme obtenue par la vente</i>	Nadwyżka do dyspozycji właściciela za- stawu wzglę- nie strata <i>Excédent à la disposition du propriétaire du gage (resp. perte)</i>	% należ- ności ubocznych <i>% des som- mes dues supplémentaires</i>	% kwoty uzyskanej <i>Pour cent du montant obtenu</i>
			Suma pożyczek <i>Montant du prêt</i>	Należności (zaległe od- setki i t. p.) <i>Sommes dues (intérêts arriérés et autres)</i>				
do sumy pożyczek sur le montant des prêts								
a. Sprzedano za cenę wyższą niż kwota należności <i>Vendu pour une somme supérieure au montant de la dette</i>								
Warszawski Lombard Miejski	751	100,0	32 913	.	.	+ 25 163	.	.
Lombard Miejski w Poznaniu	446	82,6	12 311	1 739	16 176	+ 2 126	14,1	131,4
Lombard Miejski w Król. Hucie	1 155	83,2	14 957	4 647	25 157	+ 5 553	31,1	168,2
Lombard Miejski w Grodnie .	151	62,9	2 652	952	4 989	+ 1 385	36,0	188,1
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	269	88,2	8 680	3 353	21 050	+ 9 017	38,6	242,5
Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie	417	97,9	11 931	4 118	29 379	+ 13 330	34,5	246,2
Miejska Kasa Oszczędności w Stanisławowie	28	96,6	649	278	1 155	+ 228	40,9	178,0
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie	31	100,0	860	363	2 613	+ 1 390	42,2	303,8
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	4	100,0	235	34	309	+ 40	14,5	131,5
„Mons Pius“ we Lwowie . .	432	98,6	19 999	5 329	36 509	+ 11 181	26,7	182,6
Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie ^a	379	95,9	10 052	2 714	15 664	+ 3 108	27,0	155,8
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie ^a	325	97,0	43 839	10 642	77 028	+ 25 677	24,3	175,7
Warsz. Akc. T-wo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie ^a	5 273	100,0	317 032	100 777	594 427	+176 618	31,8	187,5
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe w Warszawie	962	99,4	154 464	14 147	307 488	+ 99 383	9,2	199,1
Koncesjonowany Zakład Za- stawniczy Ożjasza Schnee- weissa w Rzeszowie . . .	16	12,0	2 576	603	3 889	+ 710	23,4	151,0
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu . .	26	27,1	.	.	8 892	+ 613	.	.
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	590	68,5	16 947	1 452	22 239	+ 3 840	8,6	131,2
Sosnowiecki Lombard Pry- watny	110	74,3	2 962	637	4 036	+ 437	21,5	136,3
b. Sprzedano za kwotę należności <i>Vendu pour une somme égalant le montant de la dette</i>								
Lombard Miejski w Poznaniu	76	14,1	.	.	2 936	—	.	.
Lombard Miejski w Grodnie .	2	0,8	.	.	14	—	.	.
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	18	5,9	.	.	1 653	—	.	.
Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie	9	2,1	.	.	912	—	.	.
Miejska Kasa Oszczędności w Stanisławowie	1	3,4	.	.	30	—	.	.
„Mons Pius“ we Lwowie . .	2	0,5	.	.	178	—	.	.
Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie	16	4,1	.	.	205	—	.	.
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe . . .	6	0,6	.	.	3 322	—	.	.
Koncesjon. Zakład Zastawniczy Ożjasza Schneeweissa w Rze- szowie	33	24,8	.	.	605	—	.	.

(dok.—fin)

Wyszczególnienie <i>Spécification</i>	Liczba poży- czek <i>Nombre des prêts</i>	% do ogółu pożyczek zlicytowa- nych <i>Pour cent du total des prêts liqui- dés par la vente aux enchères</i>	Kwota należności <i>Montant de la dette</i>		Kwota uzyskana ze sprze- daży <i>Somme obtenue par la vente</i>	Nadwyżka do dyspozycji właściciela za- stawu wzglę- nie strata <i>Excédent à la disposition du propriétaire du gage (resp. perte)</i>	% należ- ności ubocznych <i>% des som- mes dues supplémentaires</i>	% kwoty uzyskanej <i>Pour cent du montant obtenu</i>
			Suma pożyczek <i>Montant du prêt</i>	Należności (zaległe od- setki i t. p.) <i>Sommes du- es (intérêts arriérés et autres)</i>				
W złotych — <i>En zlotys</i>								
c. Sprzedano za cenę niższą niż kwota należności <i>Vendu pour une somme inférieure au montant de la dette</i>								
Lombard Miejski w Poznaniu	18	3,3	1 214	—	803	— 411	—	66,1
„ „ w Król.-Hucie	233	16,8	4 770	1 700	5 717	— 753	35,6	119,9
„ „ w Grodnie	87	36,3	1 702	816	1 664	— 854	47,9	97,8
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie ^a	18	5,9	776	184	884	— 76	23,7	113,9
„Mons Pius“ we Lwowie . .	4	0,9	285	82	349	— 18	28,8	122,5
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	10	3,0	7 051	256	3 536	— 3 781	3,6	50,1
Koncesjon. Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	84	63,2	6 917	1 511	7 839	— 589	21,8	113,3
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu . .	70	72,9	.	.	9 914	— 456	.	.
Wileński Lombard „Kresowia“ w Wilnie ^a	271	31,5	24 979	3 397	27 638	— 737	13,6	110,6
Sosnowiecki Lombard Pry- watny Wolfa Libermana w Sosnowcu	38	25,7	1 817	267	1 555	— 529	14,7	85,6

^a Kwota należności, kwota uzyskana ze sprzedaży i nadwyżka do dyspozycji właściciela nie są uzgodnione.

Co do wyników sprzedaży zastawów, to większość instytucji dokonywa licytacji, uzyskując ceny zastawów znacznie powyżej sumy udzielonych pożyczek, przeważnie powyżej wartości oszacowanej. Trzy instytucje, a mianowicie: Warszawski Lombard Miejski, Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie i Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach wszystkie sprzedaże dokonały powyżej kwoty należności. Nieprawdopodobnie duży procent sprzedaży, dokonanych ze stratą, wykazują zakłady należące do osób fizycznych.

Wśród przedmiotów sprzedanych za sumę wyższą niż kwota należności, kwota uzyskana ze sprzedaży tylko w czterech wypadkach nie dosięga 150% sumy pożyczki, który to procent należy uważać za odpowiadający mniej więcej wartości szacunkowej, gdyż pożyczki są udzielane do $\frac{2}{3}$ wysokości zastawu. Pośród zastawów sprzedanych ze stratą sumy osiągnięte ze sprzedaży również przeważnie przekraczają kwotę pożyczki, a strata pochodzi z niepokrytych procentów i kosztów. Poniżej kwoty pożyczki sprzedawały tylko 4 zakłady.

Po potrąceniu kwoty pożyczki i kosztów ubocznych, pozostała nadwyżka służy do dyspozycji właściciela zastawu. Za okres, przez który nadwyżka pozostaje w zakładzie zastawniczym, zastawcy nie przysługują żadne odsetki. O ile nadwyżka ta nie zostanie

w określonym terminie podjęta, wówczas, o ile zastawnikiem był zakład należący do związku prawa publicznego, przechodzi ona na własność zakładu. W zakładach zastawniczych prywatnych województw południowych i zachodnich nadwyżki te przechodzą na rzecz ubogich miasta, w którym zakład wykonywa swe czynności, natomiast w województwach centralnych i wschodnich przechodzą one na własność zakładu zastawniczego.

Najdłuższe okresy, przysługujące zastawcy dla podjęcia nadwyżki, spotykamy w lombardach miejskich w Warszawie i Grodnie, gdzie wynoszą one aż 30 lat. Krótsze okresy spotykamy w zakładach zastawniczych, połączonych z komunalnymi kasami oszczędności w Krakowie i Przemyślu, gdzie wynoszą one 6 lat; we Lwowie, Tarnowie i Jasle—5 lat, w pozostałych 3 lata. W lombardzie miejskim w Królewskiej Hucie przedawnienie następuje już po upływie 1 roku, zaś w Poznaniu, o ile nadwyżka nie dosięga 30 złotych, przedawnienie następuje po upływie jednego miesiąca, a przy nadwyżkach ponad 30 zł. po upływie 3 miesięcy.

W zakładach zastawniczych „Mons Pius“ we Lwowie i Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie, przedawnienie następuje po 3 latach, zaś w Banku Pobożnym w Krakowie po 6 latach. Nadwyżki te przechodzą na rzecz funduszków rezerwowych odnośnych

zakładów. W zakładach zastawniczych prywatnych województw centralnych i wschodnich przedawnienie następuje po 10 latach, natomiast w województwach południowych zakłady prywatne są obowiązane w przeciągu 2 do 4 tygodni uzyskać nadwyżkę przekazać do depozytu sądowego.

Odsetki i opłaty — Koszty własne

Najbardziej ożywionym tematem w kompleksie zagadnień, dotyczących zakładów zastawniczych, jest sprawa pobierania korzyści majątkowych z pożyczek. Sprawa ta jest starą od wieków i ona jest matką dzisiejszych lombardów, należących do związków prawa publicznego. Kwestja pobierania korzyści majątkowych z pożyczek, czyli odsetek, jest związana z zakładami zastawniczymi niemal od zarania ich istnienia i do dziś jest z nimi nierozdzielna. Dawniej pobieranie wysokich korzyści majątkowych było występkiem przeciw chrześcijańskiej moralności i surowo przez Kościół potępiane. Dzisiaj lichwiarski procent jest zbrodnią przeciw społeczeństwu i ścigany przez państwo. Sprawa odsetków stanowi dzisiaj przedmiot reglamentacji państwowej w stosunku do wszelkich form kredytu, ale w stosunku do zakładów zastawniczych nabiera ona specjalnego znaczenia ze względu na ich społeczny charakter. Jeżeli chodzi o zakłady zastawnicze należące do związków prawa publicznego, to one za swoje naczelne zadanie mają ochraniać biednych warstw przed lichwiarskim wyzyskiem. Z tą myślą Bernard z Feltre zakładał pierwsze „Monte di Pieta” we Florencji i z tą myślą wielki Skarga zakładał swój „Bank Pobożny” przy Arcybractwie Miłosierdzia u Św. Barbary w Krakowie, a w swym kazaniu o „Komorze Potrzebnych”, którą zowią „Mons Pietatis” nakazał, że „pieniądze mają być darmo pożyczane”. W tem pojęciu lombardy były instrumentem opieki społecznej i do dziś nie przestały nim być. Z tego więc tytułu interesują się lombardami związki prawa publicznego. A. Blaize w swem dziele o lombardach¹ twierdzi, że „lombardów nie można traktować jako instytucje odrębne; stanowią one część opieki społecznej i jako takie winne być wraz z innymi czynnikami tej opieki pod bezpośrednim kierunkiem władz naczelnych”. Z tego więc tytułu związki prawa publicznego przeznaczają duże fundusze na nieintratne dla nich operacje lombardów i do nich zwraca się głos opinii publicznej o obniżenie stopy procentowej od udzielanych pożyczek.

Inaczej ma się rzecz z zakładami prywatnymi. Trudno od nich wymagać, by wyznawały równie społeczne hasło ze szkodą swych kapitałów. Niemniej jednak one także opierają swą działalność na warstwach, które są przedmiotem opieki społecznej. Kontrola nad nimi jest więc szczególnie wskazana, by te warstwy społeczne nie stały się przedmiotem ich wyzysku. Stąd więc pochodzą w prawie dzisiejszem ustalania dozwolonych maksymalnych korzyści majątkowych z pożyczek.

Jeżeli poddamy analizie maksymalne korzyści z pożyczek przy wszelkiego rodzaju operacjach kredytowych, skonstatujemy, że te maksymalne korzyści są najwyższe właśnie dla zakładów zastawniczych. Ze względów społecznych wygląda to zrazu absurdalnie, że instytucjom, obsługującym najbiedniejsze warstwy, pozwala się na pobieranie najwyższych odsetków. Jeżeli jednak weźmiemy pod uwagę charakter kredytu zastawniczego, wówczas zrozumiemy skąd to wyróżnienie pochodzi. Kredyt zastawniczy polega na oddaniu przez zastawcę w ręce zastawnika przedmiotu ruchomego, który wymaga oceny, przechowywania i doglądania, co niewątpliwie pociąga za sobą znaczne koszty, których przy innych formach kredytu bądź brak zupełnie, bądź wypadają one znacznie taniej. Poza tem kredyt zastawniczy operuje przeważnie pożyczkami małemi, które w stosunku do kapitału dają takie same korzyści co pożyczki paruset złotych, a pociągają nieproporcjonalnie większe koszty administracyjne. Tem się więc tłumaczy, że kredyt zastawniczy jest zawsze droższy od innych form kredytu. Z tego również powodu pruska ustawa o przemyśle zastawniczym z dnia 17 marca 1881 w § 1 zezwala na pobieranie 2 fenigów od jednej marki za miesiąc przy pożyczkach do wysokości mk. 30, a tylko połowę tego pozwala pobierać przy pożyczkach ponad tą kwotę. Podobnie i dziś jeszcze Lombard Miejski w Królewskiej Hucie pobiera wyższe odsetki od pożyczek poniżej stu złotych, aniżeli powyżej stu złotych.

W prawie polskiem najwyższe dozwolone korzyści majątkowe są zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o lichwie pieniężnej z r. 1924 i następnych licznych rozporządzeniach Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości. Oznaczenie najwyższej dozwolonej stawki w ciągu ostatnich paru lat doznawało częstych zmian. Rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości o lichwie

¹ Des Monts-de-Piété et des Banques de Prêt sur gage en France et dans les divers états de l'Europe, tom I str. 224, Paryż 1856.

pieniężnej z dn. 1 sierpnia 1924 r.¹ zezwalało na pobieranie 24% tytułem odsetków i prowizji i 12% tytułem zwrotu własnych kosztów. Rozporządzenie zaś z dnia 18 września 1924 r.² zezwala lombardom na pobieranie oprócz 24% tytułem odsetków i prowizji, 1% od sumy szacunku jednorazowo za szacowanie, przechowanie i ubezpieczenie i 12% w stosunku rocznym tytułem zwrotu własnych kosztów: jak podatek przemysłowy, dochodowy, podatki komunalne, porto i t. p. W niepełne dwa miesiące później inne rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 14 listopada 1924 r.³ jeszcze bardziej stopę tę podwyższa, zezwalając na pobieranie odtąd 24% rocznie tytułem odsetków i prowizji i 3% miesięcznie od sumy pożyczki tytułem ubezpieczenia przedmiotów, przechowania i szacowania, co razem wynosi 60% w stosunku rocznym. Ta stawka obowiązuje do dnia 1 lipca 1926 r., poczem rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 1926, zmieniające § 2 rozporządzenia z dn. 14 listopada 1924 o lichwie pieniężnej, obniżyło stopę odsetków do 18 w stosunku rocznym, a koszty do 2% miesięcznie, co razem stanowiło 42% w stosunku rocznym. Następnie pięć rozporządzeń Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości, a mianowicie: z dnia 7 września 1926 r.⁴, z dn. 16 grudnia 1926 r.⁵, z dnia 28 lutego 1927 r.⁶, z dnia 9 kwietnia 1927 r.⁷, oraz z dnia 30 maja 1927 r.⁸ kolejno obniżały stopę dozwolonych odsetków do 12% w stosunku rocznym, pozostawiając bez zmiany stopę kosztów w wysokości 2% miesięcznie, co stanowiło ostatnio 36% w stosunku rocznym. Znaczniejsze obniżenie dozwolonych korzyści z pożyczek pod zastaw ruchomości wprowadziło dopiero rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1927 r.⁹, które pozostawia niezmienną wysokość odsetków 12% w stosunku rocznym, ale wysokość dozwolonych kosztów ubezpieczenia przedmiotów, przechowania i szacowania obniżyło z 2% na 1% miesięcznie, co razem odtąd wynosi 24% w stosunku rocznym. Rozporządzenie to pozostaje bez zmiany przez cały rok 1928. W rzeczywistości w r. 1928, jeżeli chodzi o zakłady należące do związków prawa publicznego, to te naogół pobierały odsetki niżej normy dozwolonej. Pełną normę 24% w stosunku rocznym,

t. j. 12% za odsetki i 1% miesięcznie tytułem kosztów, pobierały lombardy miejskie w Poznaniu, Królewskiej Hucie i Grodnie, komunalne kasy oszczędności w Przemyślu, Tarnopolu, Brzeżanach i Kołomyji. Warszawski Lombard Miejski pobierał 24% od pożyczek ponad 50 zł., zaś od pożyczek poniżej tej kwoty 12%; 20% rocznie pobierał zakład zastawniczy połączony z Miejską Kasą Oszczędności w Stanisławowie; 18% pobierały zakłady miejskich kas oszczędności we Lwowie, Tarnowie i Jasle, zaś 12% pobierał zakład zastawniczy Miejskiej Kasy Oszczędności w Bochni. Z pośród zakładów zastawniczych instytucyj dobroczynnych 24% w stosunku rocznym pobierał Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius” we Lwowie, a zakład Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie pobierał 18%. Natomiast zakład zastawniczy Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie pozostał wierny zaleceniu Skargi że „pieniądze mają być darmo pożyczane” i żadnych korzyści od udzielonych pożyczek nie pobiera. Zakłady tego typu w Europie spotykają się bardzo rzadko; oprócz zakładu krakowskiego do dziś przechowały się tylko w Montpellier i Grenoble. Pożyczki bezprocentowe tego zakładu z powodu szczupłych funduszy, jakimi on rozporządza, nie wywierają dużego efektu w życiu gospodarczym i społecznym, jak to ma się rzecz z kredytami bezprocentowymi żydowskiego Amerykańskiego Zjednoczenia Komitetu Rozdzielczego¹⁰.

Co do zakładów zastawniczych prywatnych, to z nich tylko jeden w odpowiedzi na ankietę Głównego Urzędu Statystycznego podał, że pobiera 36% w stosunku rocznym, pozostałe zaś wszystkie pobierają 24%.

Faktycznie koszty pożyczek wypadają ponad stawkę nominalnie pobieranych odsetków, a to z powodu potrącania ich z pożyczki zgóry za pewien okres przez zakład określony np. za 2 lub 3 miesiące, oraz z powodu obliczania przez niektóre zakłady wszelkich należności okresami miesięcznymi lub 15-dniowymi, t. zn., że zaczęty okres liczy się za cały. Ponadto niektóre zakłady, szczególnie te, które pobierają odsetki poniżej maksymalnych, dozwolonych przez prawo, liczą koszty

1 Dz. U. R. P. r. 1924 № 70, poz. 684.

2 Dz. U. R. P. r. 1924 № 84, poz. 808.

3 Dz. U. R. P. r. 1924 № 99, poz. 922.

4 Dz. U. R. P. r. 1926 № 95, poz. 556.

5 Dz. U. R. P. r. 1926 № 127, poz. 746.

6 Dz. U. R. P. r. 1925 № 22, poz. 173.

7 Dz. U. R. P. r. 1927 № 40, poz. 359

8 Dz. U. R. P. r. 1927 № 53, poz. 469

9 Dz. U. R. P. r. 1927 № 109, poz. 931.

10 Porównaj artykuł J. Bornsteina *Kasy Bezprocentowych Pożyczek w Polsce* Kwartalnik Statystyczny tom V, zesz. 3, r. 1928.

manipulacyjne, jak np. po 30 groszy za druki, bez względu na wysokość pożyczki.

Lombard Warszawski pobiera zgóry za trzy miesiące jedynie opłatę administracyjną, to jest połowę należności, a odsetki pobiera z dołu. Odsetki i opłaty oblicza się za okresy 15-dniowe t. j. że każde zaczęte 15 dni liczy się za całe. W razie wcześniejszego spłacenia pożyczki pobrane koszty nie są zastawcy zwracane. Naprzykład, o ile otrzyma ktoś pożyczkę 100 złotych, wówczas zgóry zostanie mu potrącony 1% w stosunku miesięcznym tytułem opłat za okres trzech miesięcy t. zn. 3 zł. Przypuśćmy następnie, że zastaw zostanie spłacony w przeciągu tygodnia, wówczas tytułem odsetków (12% w stosunku rocznym), dopłaci on za pół miesiąca 50 groszy, co razem czyni koszt 100 zł. pożyczki na przeciąg jednego tygodnia 3,50 zł., co się równa 182% w stosunku rocznym. Rachunek powyższy dla zilustrowania jest dobranym specjalnie krańcowo, niemniej jednak wypadki takie zachodzą niemal we wszystkich lombardach, bez względu na ich charakter mniej lub więcej dobroczynny.

Pośród zakładów zastawniczych, należących do związków prawa publicznego, pobierają należności zgóry Lombard Miejski w Królewskiej Hucie za jeden miesiąc, obliczając resztę przy spłacie pożyczki, licząc zaczęty miesiąc za cały; Lombard Miejski w Grodnie również za jeden miesiąc zgóry, licząc odsetki okresami 15-dniowymi; zakład zastawniczy Miejskiej Kasy Oszczędności w Stanisławowie pobiera odsetki za jeden miesiąc zgóry, a następnie przy spłacie oblicza w stosunku dziennym; natomiast Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyji pobiera odsetki za trzy miesiące zgóry. Pozostałe zakłady zastawnicze, należące do związków prawa publicznego, pobierają całość odsetków z dołu przy spłacie pożyczki, licząc każdy zaczęty okres 15-dniowy za cały. Według miesięcznych okresów obliczają z dołu jedynie zakłady zastawnicze Miejskiej Kasy Oszczędności w Krakowie oraz Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius” we Lwowie; natomiast zakład Miejskiej Kasy Oszczędności w Tarnowie oblicza procenty według okresów 10-dniowych.

Co do zakładów zastawniczych prywatnych, to odpowiedź w tej sprawie nadeszła tylko z ośmiu instytucji, wśród których tylko Wileński Lombard „Kresowja” pobiera odsetki zgóry za jeden miesiąc, resztę pobierając przy spłacie pożyczki, względnie prolongacie, licząc zaczęty okres 15-dniowy

za cały, oraz Bank Ludowy „Spółdzielnia” w Grudziądzu, który pobiera odsetki za okres od 10 do 30 dni przy wypłacie pożyczki. Wszystkie pozostałe instytucje pobierają odsetki przy wykupie zastawu, względnie prolongacie, licząc przeważnie okresami 15-dniowymi, z wyjątkiem zakładów zastawniczych Banku Hipotecznego we Lwowie i Krakowie, które obliczają odsetki dziennie.

Z powyższego widzimy, że pobierane przez zakłady zastawnicze korzyści majątkowe niemal zawsze przekraczają stopę procentową, według której korzyści te są obliczane. Rażącym jest to szczególnie w tych wypadkach, gdzie należności pobiera się zgóry, ponieważ żaden z zakładów raz pobranych odsetków przy wcześniejszej spłacie nie zwraca.

Chcąc dojść ile zakłady zastawnicze pobierają tytułem swoich korzyści majątkowych, oraz ile z tego przechodzi na zysk zakładu, Główny Urząd Statystyczny zestawiał tablicę 14 na podstawie danych, zaczerpniętych z rachunków strat i zysków poszczególnych instytucji, w ten sposób, by wykazała ona ile wynoszą koszty własne pożyczek, ile wynosi dochód brutto z pożyczek, oraz ile z nich wynosi zysk brutto. Zestawienie to obejmuje tylko 25 instytucji, wśród których, z pomiędzy stale figurujących w zestawieniach Głównego Urzędu Statystycznego, brak Zakładu Zastawniczego Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie, z powodu udzielania przezeń pożyczek bezprocentowych, oraz brak Banku Ludowego, spółdzielnia w Grudziądzu, który nie prowadzi odrębnej księgowości dla działu zastawniczego, skutkiem czego nie są znane Głównemu Urzędowi Statystycznemu koszty i dochody związane z pożyczkami zastawniczymi.

W rubryce drugiej tej tablicy (koszty administracji) figurują rzeczywiste wydatki zakładów zastawniczych z tytułu płac personelu, kosztów rzeczowych administracji, z tytułu ubezpieczenia zastawów, amortyzacji i zapłaconych, względnie należnych podatków. W rubryce trzeciej, (zapłacone odsetki) figurują kwoty, które zakłady uwidocznily w rachunku strat i zysków po stronie strat, jako zapłacone odsetki od zobowiązań, względnie od dotacyj instytucji patronalnych. Rubryka pierwsza jest sumą drugiej i trzeciej i wyraża ogół kosztów własnych prowadzenia interesów lombardowych, z pominięciem kosztów lub strat nadzwyczajnych, spowodowanych

np. kradzieżą lub stratami przy licytacji. W rubryce czwartej, dochód z pożyczek, mieszczą się pobrane odsetki i koszty wykazane po stronie zysków w rachunku strat i zysków, a powiększane o odsetki należne z końcem roku, które mają być zainkasowane w roku rachunkowym przyszłym, oraz pomniejszone o odsetki pobrane w roku bieżącym z tytułu roku poprzedniego. Poprawkę tę zastosowano tylko w stosunku do tych instytucyj, które wykazały w swych rachunkach strat i zysków odsetki przenośne. Co do innych, sumy efektywnie pobranych odsetków przyjęto za sumę należnego dochodu. Rubryka piąta jest różnicą między czwartą a pierwszą i wykazuje brutto zysk, względnie stratę na pożyczkach. Poza tem tablicę podzielono na trzy części, z których część a) zawiera liczby bezwzględne w tysiącach złotych, część b) w jednostkach złotych w stosunku do jednej udzielonej pożyczki i część c) również w jednostkach złotych, ale w

stosunku do każdych 100 złotych udzielonych pożyczek.

Następnie przystąpiono do zestawienia tychże kosztów własnych, dochodu i zysków, względnie strat brutto na każde 100 złotych w stosunku rocznym, które to obliczenie figuruje w tabl. 15. W tablicy 15, która dla ścisłości wyników wymaga dokładnych danych, musiano zaniechać obliczeń dla tych instytucyj, dla których w tablicy 9 nie obliczono średniego terminu pożyczki, lub dla których ten średni termin wzbudzał wątpliwości co do dokładnego obliczenia. W obu tablicach 14 i 15 musiano również zaniechać obliczenia dla Warszawsko-Gdańskiego Towarzystwa Handlowo-Zastawowego za lata 1926—1927, które w tym czasie, wśród wielu interesów, któremi Towarzystwo się zajmuje, nie prowadziło osobnej księgowości dla działu lombardowego, wobec czego nie można było dociec ile wynoszą koszty własne i dochód z operacyj pożyczkowych.

Tabl. 14. Koszty własne, dochód i zysk brutto z pożyczek

Frais propres, recettes et profits bruts provenant des prêts

1926—1928						
Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et autres redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits(+) resp. pertes (—) bruts</i>
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>		
a. Tysiące złotych — <i>Milliers de zlotys</i>						
Ogółem — Total	1926	3 148,4	1 387,7	1 760,7	3 797,7	+ 649,3
	1927	3 607,6	2 106,9	1 500,7	4 369,3	+ 761,7
	1928	4 659,5	2 840,1	1 819,4	5 313,1	+ 653,6
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (muni- cipaux)</i>	1926	285,8	247,5	38,3	368,3	+ 82,5
	1927	465,3	390,1	75,2	456,0	— 9,3
	1928	519,4	420,0	99,4	470,8	— 48,6
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie .	1926	191,0	161,7	29,3	278,2	+ 87,2
	1927	303,7	284,3	19,4	306,5	+ 2,8
	1928	334,2	287,0	47,2	309,1	— 25,1
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	30,7	25,7	5,0	13,0	— 17,7
	1927	109,3	60,6	48,7	89,3	— 20,0
	1928	112,9	73,3	39,6	86,6	— 26,3
„ „ w Królewskiej Hucie	1926	51,1	51,1	0,0	63,1	+ 12,0
	1927	31,7	31,7	—	45,4	+ 13,7
	1928	55,2	45,0	10,2	59,1	+ 3,9
„ „ w Grodnie	1926	13,0	9,0	4,0	14,0	+ 1,0
	1927	20,6	13,5	7,1	14,8	— 5,8
	1928	17,1	14,7	2,4	16,0	— 1,1

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et autres redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits (+) resp. pertes (—) bruts</i>
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>		
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	488,3	182,2	306,1	525,5	+ 37,2
	1927	472,6	211,0	261,6	515,4	+ 42,8
	1928	556,8	240,6	316,2	595,1	+ 38,3
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	147,4	58,1	89,3	170,6	+ 23,2
	1927	157,5	61,3	96,2	187,2	+ 29,7
	1928	216,8	75,7	141,1	244,2	+ 27,4
" " " w Krakowie	1926	165,6	52,1	113,5	173,8	+ 8,2
	1927	167,6	83,6	84,0	175,6	+ 8,0
	1928	197,0	97,5	99,5	203,5	+ 6,5
" " " w Stanisławowie	1926	57,0	15,7	41,3	57,7	+ 0,7
	1927	54,3	19,0	35,3	54,7	+ 0,4
	1928	59,2	24,9	34,3	59,7	+ 0,5
" " " w Tarnopolu	1926	21,9	10,2	11,7	21,7	— 0,2
	1927	22,6	12,1	10,5	24,1	+ 1,5
	1928	21,6	11,7	9,9	21,7	+ 0,1
" " " w Tarnowie	1926	27,4	7,0	20,4	29,4	+ 2,0
	1927	20,7	9,7	11,0	21,8	+ 1,1
	1928	20,8	10,9	9,9	20,9	+ 0,1
" " " w Przemyślu	1926	60,4	35,9	24,5	62,3	+ 1,9
	1927	41,0	21,5	19,5	42,3	+ 1,3
	1928	32,4	16,5	15,9	33,9	+ 1,5
" " " w Jaśle	1926	6,7	2,9	3,8	7,1	+ 0,4
	1927	6,8	2,8	4,0	7,1	+ 0,3
	1928	4,8	1,6	3,2	5,9	+ 1,1
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach . .	1926	0,9	0,3	0,6	1,8	+ 0,9
	1927	1,6	1,0	0,6	1,8	+ 0,2
	1928	1,8	0,4	1,4	2,5	+ 0,7
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	1,0	—	1,0	1,1	+ 0,1
	1927	0,5	—	0,5	0,8	+ 0,3
	1928	1,0	—	1,0	1,1	+ 0,1
" " " w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—
	1928	1,4	1,4	—	1,7	+ 0,3
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions cha- ritables</i>	1926	87,3	37,4	49,9	104,9	+ 17,6
	1927	72,7	44,3	28,4	90,5	+ 17,8
	1928	69,0	45,6	23,4	64,8	— 4,2
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	79,2	33,2	46,0	91,6	+ 12,4
	1927	63,3	39,3	24,0	78,8	+ 15,5
	1928	57,6	39,2	18,4	51,7	— 5,9
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan wyz. rz.-kat. w Tarnowie	1926	8,1	4,2	3,9	13,3	+ 5,2
	1927	9,4	5,0	4,4	11,7	+ 2,3
	1928	11,4	6,4	5,0	13,1	+ 1,7
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopérati- ves de crédit</i>	1926	18,0	18,0	—	53,6	+ 35,6
	1927	20,2	20,2	—	55,1	+ 34,9
	1928	22,8	22,8	—	44,0	+ 21,2
Spółdzielczy Bank Ludowy z nieogr. odp. w Częstochowie	1926	18,0	18,0	—	53,6	+ 35,6
	1927	20,2	20,2	—	55,1	+ 34,9
	1928	22,8	22,8	—	44,0	+ 21,2

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et autres redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits (+) resp. pertes (—) bruts</i>	
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>			
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	110,4	81,8	28,6	206,5	+	96,1
	1927	143,7	118,5	25,2	359,8	+	216,1
	1928	150,7	122,4	28,3	399,7	+	249,0
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	45,1	45,1	—	116,3	+	71,2
	1927	84,1	84,1	—	283,4	+	199,3
	1928	85,4	85,4	—	312,5	+	227,1
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	65,3	36,7	28,6	90,2	+	24,9
	1927	59,6	34,4	25,2	76,4	+	16,8
	1928	65,3	37,0	28,3	87,2	+	21,9
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	2 154,6	816,8	1 337,8	2 535,1	+	380,5
	1927	2 313,5	1 246,0	1 067,5	2 726,9	+	413,4
	1928	3 170,3	1 888,9	1 281,4	3 475,0	+	304,7
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	1926	2 154,6	816,8	1 337,8	2 535,1	+	380,5
	1927	2 313,5	1 246,0	1 067,5	2 726,9	+	413,4
	1928	2 621,2	1 576,4	1 044,8	2 882,4	+	261,2
Warszawsko - Gdańskie Tow. Handlowo-Zast. w Warszawie	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—
	1928	549,1	312,5	236,6	592,6	+	43,5
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	4,0	4,0	—	3,8	—	0,2
	1927	119,6	76,8	42,8	165,6	+	46,0
	1928	170,5	99,8	70,7	263,7	+	93,2
Koncesjowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	1,1	1,1	—	0,2	—	0,9
	1927	12,5	6,8	5,7	21,6	+	9,1
	1928	14,8	7,9	6,9	28,1	+	13,3
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Droho- byczu,	1926	2,9	2,9	—	3,6	+	0,7
	1927	13,8	13,8	—	25,2	+	11,4
	1928	22,1	22,1	—	38,3	+	16,2
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie . . .	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	89,5	53,6	35,9	114,6	+	25,1
	1928	121,4	62,8	58,6	176,6	+	55,2
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber- mana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	3,8	2,6	1,2	4,2	+	0,4
	1928	12,2	7,0	5,2	20,7	+	8,5

b. Na 1 pożyczkę w jednostkach złotych — *Pour chaque prêt en zlotys*

Ogółem — Total	1926	9,62	4,24	5,38	11,61	+	1,99
	1927	8,26	4,82	3,44	10,00	+	1,74
	1928	10,68	6,51	4,17	12,17	+	1,49
H. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	1926	4,47	3,87	0,60	5,77	+	1,30
	1927	4,41	3,70	0,71	4,32	—	0,09
	1928	5,04	4,08	0,96	4,57	—	0,47
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie .	1926	7,23	6,12	1,11	10,52	+	3,29
	1927	6,33	5,93	0,40	6,39	+	0,06
	1928	6,96	5,98	0,98	6,44	—	0,52
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	2,50	2,09	0,41	1,06	—	1,44
	1927	3,28	1,82	1,46	2,68	—	0,59
	1928	3,93	2,55	1,38	3,02	—	0,91

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et autres redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits (+) resp. pertes (—) bruts</i>	
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>			
Lombard Miejski w Królewskiej Hucie	1929	2,53	2,53	0,00	3,12	+	0,59
	1927	1,67	1,67	—	2,39	+	0,72
	1920	2,44	1,99	0,45	2,62	+	0,18
„ „ w Grodnie	1926	2,70	1,88	0,82	2,85	+	0,15
	1927	3,83	2,51	1,32	2,76	—	1,07
	1928	4,52	3,90	0,62	4,23	—	0,29
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	6,22	2,32	3,90	6,70	+	0,48
	1927	6,01	2,68	3,33	6,55	+	0,54
	1928	7,17	3,10	4,07	7,66	+	0,49
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	4,09	1,61	2,48	4,73	+	0,64
	1927	4,60	1,79	2,81	5,47	+	0,87
	1928	6,24	2,18	4,06	7,03	+	0,79
„ „ „ w Krakowie	1926	6,52	2,05	4,47	6,85	+	0,33
	1927	5,96	2,97	2,99	6,25	+	0,29
	1928	7,48	3,70	3,78	7,72	+	0,24
„ „ „ w Stanisławowie	1926	23,42	6,43	16,99	23,71	+	0,29
	1927	16,23	5,68	10,55	16,35	+	0,12
	1928	16,79	7,07	9,72	16,93	+	0,14
„ „ „ w Tarnopolu	1926	11,97	5,60	6,37	11,85	—	0,12
	1927	13,59	7,29	6,30	14,49	+	0,90
	1928	10,37	5,63	4,74	10,43	+	0,06
„ „ „ w Tarnowie	1926	5,93	1,51	4,42	6,35	+	0,42
	1927	5,05	2,37	2,68	5,29	+	0,24
	1928	4,73	2,47	2,26	4,73	—	0,00
„ „ „ w Przemyśle	1926	8,07	4,80	3,27	8,32	+	0,25
	1927	6,43	3,37	3,06	6,62	+	0,19
	1928	5,75	2,93	2,82	6,01	+	0,26
„ „ „ w Jaśle	1926	14,63	6,31	8,32	15,43	+	0,80
	1927	12,84	5,22	7,62	13,40	+	0,56
	1928	12,81	4,23	8,58	15,92	+	3,11
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	7,31	2,44	4,87	15,13	+	7,82
	1927	16,48	9,98	6,50	17,65	+	1,17
	1928	10,05	2,15	7,90	14,29	+	4,24
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	15,39	—	15,39	16,12	+	0,73
	1927	3,32	—	3,32	5,20	+	1,88
	1928	9,28	—	9,28	9,91	+	0,63
„ „ „ w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—
	1928	5,14	5,14	—	5,96	+	0,82
C. Zakłady zastawnicze instytucji dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions cha- ritables</i>	1926	6,38	2,73	3,65	7,67	+	1,29
	1927	4,18	2,55	1,63	5,20	+	1,02
	1928	4,45	2,94	1,51	4,17	—	0,28
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	7,39	3,10	4,29	8,56	+	1,17
	1927	4,93	3,06	1,87	6,13	+	1,20
	1928	5,08	3,46	1,62	4,55	—	0,53
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	2,73	1,41	1,32	4,45	+	1,72
	1927	2,06	1,10	0,96	2,57	+	0,51
	1928	2,73	1,53	1,20	3,14	+	0,41

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissement des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et antrés redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits (+) resp. pertes (—) bruts</i>	
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>			
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926	1,53	1,53	—	4,57	+	3,04
	1927	1,60	1,60	—	4,37	+	2,77
	1928	2,04	2,04	—	3,92	+	1,88
Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie	1926	1,53	1,53	—	4,57	+	3,04
	1927	1,60	1,60	—	4,37	+	2,77
	1928	2,04	2,04	—	3,92	+	1,88
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	9,18	6,85	2,33	17,28	+	8,10
	1927	8,80	7,26	1,54	22,04	+	13,24
	1928	9,41	7,64	1,77	24,96	+	15,55
Akc. Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	4,59	4,59	—	11,83	+	7,24
	1927	5,93	5,93	—	19,99	+	14,06
	1928	6,16	6,16	—	22,52	+	16,36
Akc. Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	30,88	17,35	13,53	42,63	+	11,75
	1927	27,68	15,98	11,70	35,48	+	7,80
	1928	30,58	17,31	13,27	40,88	+	10,30
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	14,70	5,57	9,13	17,29	+	2,59
	1927	12,75	6,87	5,88	15,02	+	2,27
	1928	17,40	10,37	7,03	19,08	+	1,68
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Za- staw Ruchomości w Warszawie	1926	15,96	6,05	9,91	18,77	+	2,81
	1927	14,05	7,57	6,48	16,56	+	2,51
	1928	15,23	9,16	6,07	16,75	+	1,52
Warszawsko - Gdańskie Tow. Handlowo-Zasta- wowe w Warszawie	1926	.	.	.	.	.	.
	1927	.	.	.	.	.	.
	1928	54,32	30,91	23,41	58,63	+	4,31
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	4,30	4,30	—	4,14	—	0,16
	1927	4,83	3,10	1,73	6,69	+	1,86
	1928	5,52	3,23	2,29	8,53	+	3,01
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy O. Schnee- weissa w Rzeszowie	1926	1,88	1,88	—	0,41	—	1,47
	1927	4,14	2,26	1,88	7,11	+	2,97
	1928	3,75	2,01	1,74	7,13	+	3,38
Zakład Zastawniczy Józefa Hullea w Droho- byczu	1926	8,40	8,40	—	10,45	+	2,05
	1927	13,96	13,96	—	25,49	+	11,53
	1928	15,87	15,87	—	27,50	+	11,63
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	4,98	2,98	2,00	6,37	+	1,39
	1928	5,72	2,96	2,76	8,33	+	2,61
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber- mana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	4,22	2,94	1,28	4,75	+	0,53
	1928	7,69	3,02	4,67	8,96	+	1,27
c. Na 100 złotych pożyczki w jednostkach złotych — <i>Pour 100 zlotys des prêts en zlotys</i>							
Ogółem — Total	1926	12,13	5,35	6,78	14,63	+	2,50
	1927	9,66	5,64	4,02	11,71	+	2,05
	1928	10,70	6,52	4,18	12,21	+	1,51
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (muni- cipaux)</i>	1926	9,01	7,80	1,21	11,61	+	2,60
	1927	8,92	7,48	1,44	8,75	—	0,17
	1928	8,56	6,92	1,64	7,76	—	0,80
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	8,30	7,03	1,27	12,09	+	3,79
	1927	8,66	8,11	0,55	8,74	+	0,08
	1928	8,25	7,08	1,17	7,62	—	0,63

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et autres redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits (+) resp. pertes (—) bruts</i>	
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>			
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	6,40	5,35	1,05	2,72	—	3,68
	1927	8,34	4,63	3,71	6,82	—	1,52
	1928	8,84	5,74	3,10	6,78	—	2,06
„ „ w Królewskiej Hucie	1926	18,34	18,34	0,00	22,65	+	4,31
	1927	11,80	11,80	—	16,91	+	5,11
	1928	8,77	7,15	1,62	9,40	+	0,63
„ „ w Grodnie	1926	11,44	7,92	3,52	12,28	+	0,84
	1927	15,87	10,40	5,47	11,42	—	4,45
	1928	15,57	13,42	2,15	14,57	—	1,00
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	10,21	3,81	6,40	10,98	+	0,77
	1927	8,23	3,67	4,56	8,97	+	0,74
	1928	7,71	3,33	4,38	8,23	+	0,52
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	6,21	2,45	3,76	7,19	+	0,98
	1927	5,54	2,16	3,38	6,58	+	1,04
	1928	5,55	1,94	3,61	6,25	+	0,70
„ „ „ w Krakowie	1926	12,02	3,78	8,24	12,62	+	0,60
	1927	9,02	4,50	4,52	9,47	+	0,45
	1928	9,54	4,72	4,82	9,85	+	0,31
„ „ „ w Stanisławowie .	1926	24,74	6,79	17,95	25,04	+	0,30
	1927	19,86	6,95	12,91	20,01	+	0,15
	1928	15,58	6,56	9,02	15,70	+	0,28
„ „ „ w Tarnopolu . . .	1926	25,56	11,95	13,61	25,29	—	0,27
	1927	21,96	11,78	10,18	23,42	+	1,46
	1928	14,70	7,98	6,72	14,77	+	0,07
„ „ „ w Tarnowie	1926	13,55	3,46	10,09	14,51	+	0,96
	1927	8,89	4,17	4,72	9,33	+	0,44
	1928	7,09	3,70	3,39	7,10	+	0,01
„ „ „ w Przemyślu . . .	1926	13,54	8,05	5,49	13,97	+	0,43
	1927	12,09	6,33	5,76	12,45	+	0,36
	1928	10,23	5,22	5,01	10,69	+	0,46
„ „ „ w Jasle	1926	12,17	5,25	6,92	12,84	+	0,67
	1927	9,32	3,79	5,53	9,73	+	0,41
	1928	8,56	2,83	5,73	10,64	+	2,08
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	1926	7,70	2,57	5,13	15,93	+	8,23
	1927	13,97	8,46	5,51	15,00	+	1,03
	1928	7,15	1,53	5,62	10,16	+	3,01
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	28,50	.	28,50	29,85	+	1,35
	1927	5,20	.	5,20	8,13	+	2,93
	1928	21,79	.	21,79	23,25	+	1,46
„ „ „ w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—
	1928	5,00	5,00	—	5,80	+	0,80

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Koszty własne — <i>Frais propres</i>			Pobrane odsetki i należności uboczne <i>Intérêts et autres redevances perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) brutto <i>Profits(+) resp. pertes (—) bruts</i>
		Razem <i>Total</i>	Koszty administr. <i>Frais d'ad- ministra- tion</i>	Odsetki należne od zobowiązań <i>Intérêts dûs pour en- gagements</i>		
C. Zakłady zastawnicze instytucji dobroczynnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions chari- tables</i>	1926	10,71	4,59	6,12	12,87	+ 2,16
	1927	7,73	4,71	3,02	9,62	+ 1,89
	1928	8,40	5,55	2,85	7,88	— 0,52
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons- Pius“ we Lwowie	1926	11,21	4,70	6,51	12,97	+ 1,76
	1927	7,92	4,92	3,00	9,85	+ 1,93
	1928	8,52	5,80	2,72	7,64	— 0,88
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	7,44	3,84	3,60	12,14	+ 4,70
	1927	6,65	3,54	3,11	8,28	+ 1,63
	1928	7,80	4,37	3,43	8,98	+ 1,18
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926	6,38	6,38	—	19,06	+ 12,68
	1927	5,39	5,39	—	14,70	+ 9,31
	1928	6,23	6,23	—	11,99	+ 5,76
Spółdzielczy Bank Ludowy w Częstochowie	1926	6,38	6,38	—	19,06	+ 12,68
	1927	5,39	5,39	—	14,70	+ 9,31
	1928	6,23	6,23	—	11,99	+ 5,76
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	4,73	3,50	1,23	8,84	+ 4,11
	1927	4,54	3,74	0,80	11,35	+ 6,81
	1928	4,12	3,35	0,77	10,94	+ 6,82
Akc. Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	2,45	2,45	—	6,30	+ 3,85
	1927	3,17	3,17	—	10,68	+ 7,51
	1928	2,99	2,99	—	10,92	+ 7,93
Akc. Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	13,36	7,51	5,85	18,45	+ 5,09
	1927	11,55	6,67	4,88	14,81	+ 3,26
	1928	8,23	4,66	3,57	11,00	+ 2,77
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	14,93	5,66	9,27	17,56	+ 2,63
	1927	11,38	6,13	5,25	13,41	+ 2,03
	1928	13,54	8,04	5,50	14,79	+ 1,25
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	1926	18,18	6,89	11,29	21,39	+ 3,21
	1927	14,20	7,65	6,55	16,73	+ 2,53
	1928	13,03	7,84	5,19	14,33	+ 1,30
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo - Zasta- wowe w Warszawie	1926	.	.	.	.	.
	1927	.	.	.	.	.
	1928	16,29	9,27	7,02	17,58	+ 1,29
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	3,09	3,09	—	2,97	— 0,12
	1927	7,75	4,98	2,77	10,73	+ 2,98
	1928	8,98	5,26	3,72	13,90	+ 4,92
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	1,60	1,60	—	0,35	— 1,25
	1927	5,08	2,77	2,31	8,74	+ 3,66
	1928	5,95	3,19	2,76	11,30	+ 5,35
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Droho- byczu	1926	4,76	4,76	—	5,93	+ 1,17
	1927	8,93	8,93	—	16,30	+ 7,37
	1928	9,68	9,68	—	16,77	+ 7,09
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—
	1927	9,96	5,96	4,00	12,75	+ 2,79
	1928	11,31	5,85	5,46	16,46	+ 5,15
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber- mana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—
	1927	4,59	3,20	1,39	5,16	+ 0,57
	1928	8,12	4,67	3,45	13,81	+ 5,69

Tabl. 15. Koszty własne, dochód i zysk brutto (względnie strata) na każde 100 zł. pożyczki w stosunku rocznym

*Frais propres, recettes et profits bruts (resp. pertes) par 100 zlotys des prêts et par an*W złotych — *En zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Średni termin pożyczki <i>Terme moyen de l'échéance du prêt</i>	Koszty własne <i>Frais pro- pres</i>	Pobrane odsetki i opłaty <i>Intérêts et taxes perçues</i>	Koszty własne <i>Frais pro- pres</i>	Pobrane odsetki i opłaty <i>Intérêts et taxes perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) <i>Profits(+) resp. pertes (—)</i>
			Na 100 zł. pożyczki — <i>Par 100 zł. du prêt</i>				
			o średnim terminie au terme moyen		w stosunku rocznym par an		
Ogółem — Total	1926	.	12,13	14,63	.	.	.
	1927	.	9,66	11,71	.	.	.
	1928	169	10,70	12,21	23,11	26,37	+ 3,26
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>A. Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	1926	.	9,01	11,61	.	.	.
	1927	.	8,92	8,75	.	.	.
	1928	124	8,56	7,76	25,20	22,84	— 2,36
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	122	8,30	12,09	24,83	36,17	+11,34
	1927	100	8,66	8,74	31,61	31,90	+ 0,29
	1928	126	8,25	7,62	23,90	22,07	— 1,83
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	92	6,40	2,72	25,39	10,79	—14,60
	1927	96	8,34	6,82	31,71	25,93	— 5,78
	1928	113	8,84	6,78	28,55	21,90	— 6,65
„ „ w Królewskiej Hucie .	1926	122	18,34	22,65	54,87	67,76	+12,89
	1927	186	11,80	16,91	23,16	33,18	+10,02
	1928	125	8,77	9,40	25,61	27,45	+ 1,84
„ „ w Grodnie	1926	49	11,44	12,28	85,22	91,47	+ 6,25
	1927	128	15,87	11,42	45,25	32,56	—12,69
	1928	188	15,57	14,57	30,23	28,29	— 1,94
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	114	10,21	10,98	32,69	35,16	+ 2,47
	1927	133	8,23	8,97	22,59	24,62	+ 2,03
	1928	171	7,71	8,23	16,46	17,57	+ 1,11
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie .	1926	92	6,21	7,19	24,64	28,53	+ 3,89
	1927	107	5,54	6,58	18,90	22,45	+ 3,55
	1928	161	5,55	6,25	12,56	14,17	+ 1,61
„ „ „ w Krakowie .	1926	130	3,78	12,62	10,61	35,43	+24,82
	1927	149	4,50	9,47	11,02	23,20	+12,18
	1928	176	4,72	9,85	9,79	20,43	+10,64
„ „ „ w Stanisławowie	1926	188	24,74	25,04	48,03	48,61	+ 0,58
	1927	219	19,86	20,01	33,10	33,35	+ 0,25
	1928	231	15,58	15,70	24,61	24,81	+ 0,20
„ „ „ w Tarnopolu	1926	112	25,56	25,29	83,30	82,42	— 0,88
	1927	266	21,96	23,42	30,13	32,14	+ 2,01
	1928	266	14,70	14,77	20,17	20,27	+ 0,10
„ „ „ w Tarnowie .	1926	151	13,55	14,51	32,75	35,07	+ 2,32
	1927	155	8,89	9,33	20,93	21,97	+ 1,04
	1928	147	7,09	7,10	17,60	17,63	+ 0,03
„ „ „ w Przemyślu	1926	111	13,54	13,97	44,52	45,94	+ 1,42
	1927	138	12,09	12,45	31,98	32,93	+ 0,95
	1928	149	10,23	10,69	25,06	26,19	+ 1,13
„ „ „ w Jasle . . .	1926	173	12,17	12,84	25,68	27,09	+ 1,41
	1927	148	9,32	9,73	22,99	24,00	+ 1,01
	1928	204	8,56	10,64	15,32	19,04	+ 3,72
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeż- nach	1926	163	7,70	15,93	17,24	35,67	+18,43
	1927	171	13,97	15,00	29,82	32,02	+ 2,20
	1928	132	7,15	10,16	19,77	28,09	+ 8,32

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Średni termin pożyczki <i>Terme moyen de l'échéance du prêt</i>	Koszty własne <i>frais propres</i>	Pobrane odsetki i opłaty <i>Intérêts et taxes perçues</i>	Koszty własne <i>Frais propres</i>	Pobrane odsetki i opłaty <i>Intérêts et taxes perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (-) <i>Profits(+) resp. pertes (-)</i>	
			Na 100 zł. pożyczki — <i>Par 100 zł. du prêt</i>					
			o średnim terminie <i>au terme moyen</i>		w stosunku rocznym <i>par an</i>			
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni . .	1926	342	28,50	29,85	30,42	31,86	+ 1,44	
	1927	234	5,20	8,13	8,11	12,68	+ 4,57	
	1928	584	21,79	23,25	13,62	14,53	+ 0,91	
„ „ „ w Kołomyji .	1926	—	—	—	—	—	—	
	1927	—	—	—	—	—	—	
	1928	139	5,00	5,80	13,13	15,23	+ 2,10	
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobroczyn- nych	1926	97	10,71	12,87	40,30	48,43	+ 8,13	
C. <i>Etablissements des prêts sur gages des institu- tions charitables</i>	1927	85	7,73	9,62	33,19	41,31	+ 8,12	
	1928	101	8,40	7,88	30,36	28,48	— 1,88	
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	97	11,21	12,97	42,18	48,80	+ 6,62	
	1927	77	7,92	9,85	37,54	46,69	+ 9,15	
	1928	89	8,52	7,64	34,94	31,33	— 3,61	
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	103	7,44	12,14	26,37	43,02	+ 16,65	
	1927	119	6,65	8,28	23,57	25,40	+ 1,83	
	1928	137	7,80	8,98	20,78	23,92	+ 3,14	
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych	1926	130	.	.	.	.	.	
D. <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1927	131	.	.	.	.	.	
	1928	171	.	.	.	.	.	
Spółdzielczy Bank Ludowy z nieogr. odp. w Częstochowie	1926	120	6,38	19,06	19,41	57,97	+ 38,56	
	1927	122	5,39	14,70	16,13	43,98	+ 27,85	
	1928	163	6,23	11,99	13,95	26,85	+ 12,90	
Bank Ludowy, spółdzielnia z nieogr. odp. w Grudziądzu	1926	163	.	.	.	.	.	
	1927	168	.	.	.	.	.	
	1928	205	.	.	.	.	.	
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych E. <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	156	4,73	8,84	11,07	20,68	+ 9,61	
	1927	132	4,54	11,35	12,55	31,38	+ 18,83	
	1928	137	.	.	.	.	.	
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie .	1926	160	2,45	6,30	5,59	14,37	+ 8,78	
	1927	138	3,17	10,68	8,38	28,25	+ 19,87	
	1928	165	2,99	10,92	6,61	24,16	+ 17,55	
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Kra- kowie	1926	139	13,36	18,45	35,08	48,45	+ 13,37	
	1927	104	11,55	14,81	40,54	51,98	+ 11,44	
	1928	37	.	.	.	.	.	
F. Zakłady zastawnicze akcyjne	1926	144	.	.	.	.	.	
F. <i>Etablissements des prêts sur gages s-lés anonymes</i>	1927	157	.	.	.	.	.	
	1928	183	13,54	14,79	27,01	29,50	+ 2,49	
Warszawskie Akc. Tow. Poż. na Zastaw Ruchoomości w Warszawie	1926	153	18,18	21,39	43,37	51,03	+ 7,66	
	1927	165	14,20	16,73	31,41	37,01	+ 5,60	
	1928	187	13,03	14,33	25,43	27,97	+ 2,54	
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo- Zastawowe w Warszawie	1926	104	.	.	.	.	.	
	1927	126	.	.	.	.	.	
	1928	198	16,29	17,58	30,03	32,41	+ 2,38	
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych . .	1926	181	.	.	.	.	.	
G. <i>Etablissements des prêts sur gages firmes indi- viduelles</i>	1927	129	7,75	10,73	21,93	30,36	+ 8,43	
	1928	163	8,98	13,90	20,11	31,13	+ 11,02	
Koncesjowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Szneeweissa w Rzeszowie	1926	139	.	.	.	.	.	
	1927	149	5,08	8,74	12,44	21,41	+ 8,97	
	1928	271	5,95	11,30	8,01	15,22	+ 7,21	

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Średni termin pożyczki <i>Termo moyen de l'échéance du prêt</i>	Koszty własne <i>Frais pro- pres</i>	Pobrane odsetki i opłaty <i>Intérêts et taxes perçues</i>	Koszty własne <i>Frais pro- pres</i>	Pobrane odsetki i opłaty <i>Intérêts et taxes perçues</i>	Zysk (+) względnie strata (—) <i>Profits(+) resp. pertes (—)</i>
			Na 100 zł. pożyczki — <i>Par 100 zł. du prêt</i>				
			o średnim terminie au terme moyen		w stosunku rocznym par an		
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Dro- hobyczu	1926	227	—	—	—	—	—
	1927	153	8,93	16,30	21,30	38,89	+17,59
	1928	172	9,68	16,77	20,54	35,59	+15,05
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	134	9,96	12,75	27,13	34,73	+ 7,60
	1928	134	11,31	16,46	30,81	44,84	+14,03
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	129	4,59	5,16	12,99	14,60	+ 1,61
	1928	178	8,12	13,81	16,65	28,32	+11,67

Ogółem dochód z udzielonych pożyczek wynosił w poszczególnych latach 1926—1928 zł. 3 797,7 tys., 4 369,3 tys. i 5 313,1 tys., który po potrąceniu kosztów własnych dał zyski brutto w wysokości zł. 649,3 tys., 761,7 tys. i 653,6 tys. Zyski te odbiegają nieco od zysków bilansowych, a to z tego powodu, że niektóre zakłady zastawnicze czerpią ponadto dochody z interesów ubocznych lub z posiadanych nieruchomości, kapitałów ulokowanych w bankach, papierów wartościowych i t. p. Coprawda obliczenie zysków w ten sposób nie jest miarodajnem, co zresztą okaże się w następnym rozdziale przy obliczaniu dochodowości zakładów zastawniczych, ponieważ niektóre z nich nie opłacają procentów od dotacji, które inne są obciążone np.: nie mają tych wydatków Lombard Miejski w Królewskiej Hucie, zakład zastawniczy Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie i zakład zastawniczy Spółdzielczego Banku Ludowego w Częstochowie, które operują niemal wyłącznie kapitałami swoich instytucyj patronalnych. Natomiast inne instytucje opłacają od dotacji patronalnych specjalnie niskie odsetki, przez co wykazują większe zyski względnie mniejsze straty.

Z tablicy 15 wynika, że większość instytucyj pobierała we wszystkich latach ponad stawkę, którą posługiwano się do obliczania procentów. Za rok 1928 średnio pobierane odsetki wynoszą zgórą 26%, a w czterech zakładach zastawniczych miejskich średnio pobierano tytułem należności 22,84% mimo, że stopa procentowa była przeważnie niższą. Tłumaczy się to, jak to już wyżej zauważono, obliczaniem odsetków okresami i inkasowaniem ich zgóry przy wydawaniu pożyczki. Podobnie ma się rzecz w zakładach

zastawniczych komunalnych kas oszczędności, i tak dla zakładu krakowskiego, który pobiera 18%, obliczenie wypada na 20,43%, dla zakładu stanisławowskiego zamiast 20% wypada 24,81%, dla zakładu przemyskiego 26,19% zamiast 24%, dla zakładu w Jaśle wypada 19% zamiast 18%, w Brzeżanach 28% zamiast 24%, zaś w Bochni 14,5% zamiast 12%. Ze względu na brak danych z niektórych instytucyj co do odsetków przenośnych, obliczenia powyższe nie są zupełnie ścisłe i tem należy sobie tłumaczyć wyniki wykazujące, że niektóre zakłady pobierają procenty niżej stopy przez siebie przyjętej, jak to ma miejsce w stosunku do obliczeń dla Lombardu Miejskiego w Poznaniu, miejskich kas oszczędności we Lwowie, Tarnopolu i Tarnowie. Co do dwóch ostatnich, na wytłumaczenie tych nieznacznych odchyłeń możnaby jeszcze przytoczyć, że one, przyjmując na zastaw pożyczek papiery wartościowe, pobierają wówczas 12% w stosunku rocznym, i z tego powodu obniża się średnia. W zakładach zastawniczych „Mons Pius“ we Lwowie obliczenie za r. 1928 wypada na 31,33% zamiast 24%; w zakładzie zastawniczym Funduszu Podupadłych Mieszkań w Tarnowie obliczenie wykazuje, że pobierano 23,92% zamiast 18%.

Dla zakładów zastawniczych prywatnych, z których żaden nie pobiera niżej 24%, obliczenie faktycznie pobranych odsetków wypada: na 26,85% w Spółdzielczym Banku Ludowym w Częstochowie, na 24,16% w Akc. Banku Hipotecznym we Lwowie, 27,97% w Warszawskim Akcyjnym Towarzystwie Pożyczkowym na Zastaw Ruchomości, 32,41% w Warszawsko-Gdańskim Towarzystwie Handlowo-Zastawowem, na 35,59% w Zakładzie Zastawniczym Hullesa w Drohobyczu, na 44,84

w Wileńskim Lombardzie „Kresowja“ i na 28,32% w Sosnowieckim Lombardzie Prywatnym Libermana. Obliczenie pobieranych odsetków poniżej dozwolonej normy wypadło tylko dla jednego zakładu zastawniczego prywatnego.

Niewątpliwie możnaby niektórym wynikom zarzucić nieścisłość obliczenia z powodu braku szczegółowych danych, to jednak sam fakt, że dla znacznej większości zakładów obliczenie wykazuje, że pobierano wyżej stopy maksymalnie dozwolonych korzyści majątkowych, niezbicie dowodzi, że twierdzenie jest najzupełniej słuszne.

Jeżeli chodzi o zarobek instytucji na jednej pożyczce 100 złotowej w stosunku rocznym, to te korzyści dla roku 1928 wypadają najwyżej dla zakładów zastawniczych należących do osób fizycznych, a mianowicie: zł. 15,05 dla zakładu Józefa Hullesa w Drohobyczu, 14,03 dla Wileńskiego Lombardu „Kresowja“ w Wilnie i 11,67 dla Sosnowieckiego Lombardu Prywatnego w Sosnowcu. Również wysokie zarobki na pożyczkach wykazują zakłady zastawnicze Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie zł. 17,55 i Spółdzielczego Banku Ludowego w Częstochowie zł. 12,90. W rzeczywistości jednak, jeżeli się weźmie pod uwagę, że zakłady te nie opłacają odsetków od dotacji instytucji patronalnych, które to ciężary figurują w kosztach własnych innych zakładów, to zarobki ich okażą się znacznie mniejsze.

Wśród zakładów zastawniczych, należących do związków prawa publicznego, najwyższe zarobki w r. 1928 na 100 złotowej pożyczce w stosunku rocznym wykazuje zakład zastawniczy połączony z Miejską Kasą Oszczędności w Krakowie, który wynosi zł. 10,64. Poza tem stosunkowo duże zarobki wykazuje zakład zastawniczy Powiatowej Kasy Oszczędności w Brzeżanach a mianowicie zł. 8,32, zakład Miejskiej Kasy Oszczędności w Jasle zł. 3,72 i zakład Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie zł. 3,14. Pozostałe zakłady wykazują zyski od paru groszy do 2 złotych, a lombardy miejskie w Warszawie, Poznaniu i Grodnie wykazują stratę. A mianowicie Lombard Miejski w Poznaniu do każdej 100-złotowej pożyczki dopłacał w r. 1928 zł. 6,65 w stosunku rocznym i stale to czyni od czasu swego założenia. Lombard Miejski w Grodnie, który w r. 1927 dopłacał do każdej 100-złotowej pożyczki zł. 12,69 w r. 1928 dopłacał już tylko zł. 1,94. Ostatnio nawet Lombard Miejski w Warszawie, który w r. 1926 wykazywał olbrzymie

zyski w r. 1928 dopłaca do pożyczek 1,83 w stosunku rocznym na każde 100 złotych.

Chcąc zbadać składniki kosztów własnych zakładów zastawniczych według dwóch zasadniczych grup t. j. kosztów administracji i kosztów wypożyczenia kapitałów obrotowych, czyli odsetek od zobowiązań, musimy się zwrócić do tablicy 14, która zarazem jest pomocniczą dla dopiero omówionej tablicy 15.

Jak z części b) i c) tablicy 14 wynika, głównym powodem strat w lombardach miejskich jest znaczny odsetek kosztów administracyjnych, bo zapłacone odsetki w sumie kosztów własnych nie zajmują więcej jak 20 do 25% średnio. Wyższy stosunek zapłaconych odsetków do ogółu kosztów własnych wypada dla lombardów miejskich w Poznaniu i Grodnie, które nie posiadając własnych kapitałów zupełnie, lub tylko w drobnej ilości, muszą opłacać odsetki od dotacji magistratów.

Wśród zakładów zastawniczych połączonych z komunalnymi kasami oszczędności pozycje zapłaconych odsetków zajmują znacznie większą część kosztów własnych, sięgając mniej więcej 60%. Największa część kosztów własnych wypada na odsetki od dotacji w zakładach zastawniczych Powiatowej Kasy Oszczędności w Brzeżanach i Miejskiej Kasie Oszczędności w Jasle. Zakład zastawniczy Miejskiej Kasy Oszczędności w Bochni wszelkie koszty administracyjne pokrywa z rachunku Kasy Oszczędności, wobec czego na koszty własne pożyczek składają się wyłącznie odsetki od dotacji.

Wśród zakładów zastawniczych, należących do instytucji dobroczynnych, znów koszty administracji przeważają znacznie, nad zapłaconymi odsetkami. Podobnie ma się rzecz w zakładzie zastawniczym Akcyjnego Banku Hipotecznego w Krakowie, gdzie koszty administracji zajmują 55% do 60% ogółu kosztów własnych. Zakładów zastawniczych Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie i Spółdzielczego Banku Ludowego w Częstochowie nie można brać do porównania z powodu niepłacenia przez nich odsetków od dotacji. W zakładach zastawniczych akcyjnych koszty administracji wynoszą również około 60% ogółu kosztów własnych, a w zakładach zastawniczych, należących do osób fizycznych, stosunek ten się zmienia zależnie od zakładu od 40% do 70%.

Jeżeli chodzi o wysokość kosztów własnych na 100 złotych pożyczki w stosunku rocznym dla roku 1928, to koszty te wypa-

dają najwyżej w zakładzie zastawniczym „Mons Pius“ we Lwowie, bo wynoszą aż prawie 35 zł. Następnie wysokie są koszty w wileńskim zakładzie „Kresowja“, które wynoszą zł. 30,81 na 100 złotych, z czego prawie 50% wypada na odsetki od kapitałów pożyczonych. Również wysokie są koszty w lombardach miejskich w Grodnie i Poznaniu, które wynoszą od 25 do 30 złotych na każde 100 złotych pożyczki w stosunku rocznym. Nieco mniejsze koszty są w lombardach miejskich w Królewskiej Hucie i w Warszawie, oraz w Miejskiej Kasie Oszczędności w Przemysłu i w Warszawskim Akc. Towarzystwie Pożyczkowym na Zastaw Ruchomości, gdzie wynoszą one około 25 złotych. Stosunkowo najniższe koszty własne wykazują zakłady zastawnicze, połączone z komunalnymi kasami oszczędności, a mianowicie średnio 16,46 na każde 100 złotych w stosunku rocznym. Absolutnie najniższe koszty własne wykazuje zakład zastawniczy połączony z Miejską Kasą Oszczędności w Krakowie, które to koszty wynoszą w stosunku rocznym tylko zł. 9,79 na 100 zł. pożyczki.

Ogólnie można z tego wnioskować, że największe koszty administracyjne posiadają lombardy miejskie.

Dochodowość i bilanse

Rozpatrując działalność zakładów zastawniczych pod względem dochodowości, t. j. zysków w stosunku do kapitału, należy rozgraniczyć zakłady należące do związków prawa publicznego od zakładów prywatnych jeszcze bardziej, aniżeli to zrobiono przy rozpatrywaniu innych kwestyj, oraz innymi kryteriami należy osądzać jedno i drugie. Zakłady zastawnicze, należące do związków prawa publicznego, są narzędziem opieki społecznej tychże związków, wobec czego działalność na zysk nie leży w zakresie ich zadań. Mimo to porównywanie poszczególnych pozycji strat z tytułu kosztów administracji oraz porównywanie dochodu brutto w stosunku do funduszy obrotowych może charakteryzować działalność jednych i drugich.

W tym celu zestawiono na podstawie rachunków strat i zysków koszty administracji, które obejmują wszelkie wydatki mające bezpośredni związek z wykonywaniem przemysłu zastawniczego, a na które składają się wydatki osobowe, rzeczowe, ubezpieczenia, amortyzacja i podatki.

Tabl. 16. Koszty administracji — *Frais d'administration*

1926—1928							
Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Wydatki osobowe <i>Frais du personnel</i>	Wydatki rzeczowe <i>Frais du matériel</i>	Ubezpieczenia <i>Assurances</i>	Amortyzacja <i>Amortissements</i>	Podatki i opłaty skarbowe <i>Impôts et taxes fiscales</i>
Tysiące złotych — <i>Milliers de zlotys</i>							
Ogółem — Total	1926	1 587,2	1 019,4	257,2	47,2	6,0	257,4
	1927	2 431,8	1 477,2	414,3	90,4	11,2	438,7
	1928	2 840,1	1 617,2	382,5	112,0	10,6	717,8
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	1926/27	247,5	184,2	48,3	9,2	5,8	—
	1927/28	390,1	287,1	82,4	12,9	7,7	—
	1928/29	420,0	304,3	78,1	31,0	6,6	—
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	161,8	117,5	32,3	6,2	5,8	—
	1927/28	284,3	217,2	49,9	9,5	7,7	—
	1928/29	286,9	213,3	41,1	25,9	6,6	—
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	25,6	14,6	9,7	1,3	—	—
	1927/28	60,6	33,9	24,8	1,9	—	—
	1928/29	73,3	41,2	29,5	2,6	—	—
„ „ w Król. Hucie	1926/27	51,1	44,9	5,1	1,1	—	—
	1927/28	31,8	25,1	5,7	1,0	—	—
	1928/29	45,0	37,7	6,3	1,0	—	—
„ „ w Grodnie	1926	9,0	7,2	1,2	0,6	—	—
	1927	13,4	10,9	2,0	0,5	—	—
	1928	14,8	12,1	1,2	1,5	—	—

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Wydatki osobowe <i>Frais du personnel</i>	Wydatki rzeczowe <i>Frais du matériel</i>	Ubezpieczenia <i>Assurances</i>	Amortyzacja <i>Annuités</i>	Podatki i opłaty skarbowe <i>Impôts et taxes fiscales</i>
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności. <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne commun.</i>	1926	182,2	127,8	41,7	8,7	0,2	3,8
	1927	211,0	143,3	43,0	15,7	0,2	8,8
	1928	240,6	172,2	41,9	16,8	0,1	9,6
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	58,1	41,9	15,5	0,5	0,2	—
	1927	61,3	44,1	14,6	2,4	0,2	—
	1928	75,7	57,1	15,1	3,4	0,1	—
„ „ „ w Krakowie	1926	52,1	32,6	15,5	1,4	—	2,6
	1927	83,6	54,9	17,5	4,6	—	6,6
	1928	97,5	67,9	16,5	5,4	—	7,7
„ „ „ w Stanisławowie	1926	15,6	10,7	3,8	1,1	—	—
	1927	19,0	14,1	3,5	1,4	—	—
	1928	24,9	17,7	5,6	1,6	—	—
„ „ „ w Tarnopolu	1926	10,3	8,0	0,2	1,8	—	0,3
	1927	12,1	9,7	0,1	2,3	—	—
	1928	11,7	9,4	0,1	2,2	—	—
„ „ „ w Tarnowie	1926	7,0	4,7	1,0	1,3	—	—
	1927	9,7	5,5	1,7	2,5	—	—
	1928	10,9	7,4	2,0	1,5	—	—
„ „ „ w Przemyśle	1926	35,9	27,1	5,7	2,6	—	0,5
	1927	21,5	11,5	5,6	2,5	—	1,9
	1928	16,5	9,8	2,5	2,5	—	1,7
„ „ „ w Jaśle	1926	2,9	2,5	—	—	—	0,4
	1927	2,8	2,5	—	—	—	0,3
	1928	1,6	1,4	—	—	—	0,2
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	0,3	0,3	—	—	—	—
	1927	1,0	1,0	—	—	—	—
	1928	0,4	0,4	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	.	.	.	.	.	.
	1927	.	.	.	.	.	.
	1928	.	.	.	.	.	.
„ „ „ w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—
	1928	1,4	1,1	0,1	0,2	—	—
C. Zakłady zastawnicze instytucji dobroczynnych <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables</i>	1926	37,4	21,5	9,1	0,1	—	6,7
	1927	43,3	26,7	11,0	0,1	0,0	5,5
	1928	45,6	32,2	9,8	0,1	0,0	3,5
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	33,2	18,0	8,5	—	—	6,7
	1927	38,3	22,5	10,3	—	0,0	5,5
	1928	39,2	26,9	8,8	—	0,0	3,5
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	4,2	3,5	0,6	0,1	—	0,0
	1927	5,0	4,2	0,7	0,1	—	—
	1928	6,4	5,3	1,0	0,1	—	—
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926	18,0	12,7	3,9	1,4	0,0	—
	1927	20,2	14,3	4,4	1,4	0,1	—
	1928	22,8	15,6	4,3	2,7	0,2	—
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	1926	18,0	12,7	3,9	1,4	0,0	—
	1927	20,2	14,3	4,4	1,4	0,1	—
	1928	22,8	15,6	4,3	2,7	0,2	—

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Wydatki osobowe <i>Frais du personnel</i>	Wydatki rzeczowe <i>Frais du matériel</i>	Ubezpie- czenia <i>Assuran- ces</i>	Amorty- zacja <i>Annuités</i>	Podatki i opłaty skarbo- we <i>Impôts et taxes fiscales</i>
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . .	1926	81,8	55,5	1,5	9,9	—	14,9
<i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1927	118,5	84,6	2,8	14,9	—	16,2
	1928	122,4	87,1	3,0	14,5	—	17,8
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	45,1	32,6	1,5	6,4	—	4,6
	1927	84,1	60,8	2,8	11,9	—	8,6
	1928	85,5	61,7	3,0	12,0	—	8,8
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	36,7	22,9	—	3,5	—	10,3
	1927	34,4	23,8	—	3,0	—	7,6
	1928	36,9	25,4	—	2,5	—	9,0
F. Zakłady zastawnicze akcyjne	1926	1 016,3	615,6	151,5	17,8	—	231,4
<i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1927	1 571,9	900,4	230,6	42,9	—	398,0
	1928	1 888,9	970,5	206,1	39,2	—	673,1
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw	1926	816,8	504,2	125,8	10,3	—	176,5
Ruchomości w Warszawie	1927	1 246,0	714,9	187,6	23,0	—	320,5
	1928	1 576,4	792,9	143,7	32,4	—	607,4
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zastawn.	1926	199,5	111,4	25,7	7,5	—	54,9
w Warszawie	1927	325,9	185,5	43,0	19,9	—	77,5
	1928	312,5	177,6	62,4	6,8	—	65,7
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych	1926	4,0	2,1	1,2	0,1	—	0,6
<i>Etablissements des prêts sur gages, firmes individuelles</i>	1927	76,8	20,8	40,1	2,5	3,2	10,2
	1928	99,8	35,3	39,3	7,7	3,7	13,8
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza	1926	1,1	0,6	0,5	—	—	0,0
Schneeweissa w Rzeszowie	1927	6,8	2,8	1,7	—	—	2,3
	1928	7,9	3,2	1,7	—	—	3,0
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Droho-	1926	2,9	1,5	0,7	0,1	—	0,6
byczu	1927	13,8	6,3	4,8	0,4	—	2,3
	1928	22,1	9,6	9,0	0,4	—	3,1
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie . . .	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	53,5	10,9	32,4	1,9	3,2	5,1
	1928	62,8	20,0	26,4	7,0	3,2	6,2
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber-	1926	—	—	—	—	—	—
mana w Sosnowcu	1927	2,7	0,8	1,2	0,2	—	0,5
	1928	7,0	2,5	2,2	0,3	0,5	1,5

Liczby względne — Proportions

Ogółem — Total	1926	100,0	64,2	16,2	3,0	0,4	16,2
	1927	100,0	60,7	17,0	3,7	0,5	18,1
	1928	100,0	56,9	13,5	3,9	0,4	25,3
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie)	1926/27	100,0	74,4	19,5	3,7	2,4	—
<i>Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	1927/28	100,0	73,6	21,1	3,3	2,0	—
	1928/29	100,0	72,5	18,6	7,4	1,5	—
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie . .	1926	100,0	72,6	20,0	3,8	3,6	—
	1927/28	100,0	76,4	17,6	3,3	2,7	—
	1928/29	100,0	74,4	14,3	9,0	2,3	—
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	100,0	57,0	37,9	5,1	—	—
	1927/28	100,0	55,9	40,9	3,2	—	—
	1928/29	100,0	56,2	40,2	3,6	—	—
„ „ w Król. Hucie	1926/27	100,0	88,0	10,0	2,0	—	—
	1927/28	100,0	78,9	17,9	3,2	—	—
	1928/29	100,0	83,8	14,0	2,2	—	—
„ „ w Grodnie	1926	100,0	80,0	13,3	6,7	—	—
	1927	100,0	81,3	14,9	3,8	—	—
	1928	100,0	81,8	8,1	10,1	—	—

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Wydatki osobowe <i>Frais du personnel</i>	Wydatki rzeczowe <i>Frais du matériel</i>	Ubezpie- czenia <i>Assuran- ces</i>	Amorty- zacja <i>Annuités</i>	Podatki i opłaty skarbo- we <i>Impôts et taxes fiscales</i>
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	100,0	70,1	22,9	4,8	0,1	2,1
	1927	100,0	67,9	20,4	7,4	0,1	4,2
	1928	100,0	71,6	17,4	7,0	0,0	4,0
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	100,0	72,1	26,7	0,9	0,3	—
	1927	100,0	71,9	23,8	3,9	0,4	—
	1928	100,0	75,4	19,9	4,5	0,2	—
„ „ „ w Krakowie	1926	100,0	62,6	29,8	2,7	—	4,9
	1927	100,0	65,7	20,8	5,6	—	7,9
	1928	100,0	69,6	16,9	5,5	—	8,0
„ „ „ w Stanisławowie .	1926	100,0	68,6	24,4	7,0	—	—
	1927	100,0	74,2	18,4	7,4	—	—
	1928	100,0	71,1	22,5	6,4	—	—
„ „ „ w Tarnopolu . . .	1926	100,0	77,7	1,9	17,5	—	2,9
	1927	100,0	80,2	0,8	19,0	—	—
	1928	100,0	80,3	0,9	18,8	—	—
„ „ „ w Tarnowie	1926	100,0	67,1	14,3	18,6	—	—
	1927	100,0	56,7	17,5	25,8	—	—
	1928	100,0	67,9	18,3	13,8	—	—
„ „ „ w Przemyślu . . .	1926	100,0	75,5	15,9	7,2	—	1,4
	1927	100,0	53,5	26,1	11,6	—	8,8
	1928	100,0	59,3	15,2	15,2	—	10,3
„ „ „ w Jaśle	1926	100,0	86,2	—	—	—	13,8
	1927	100,0	89,3	—	—	—	10,7
	1928	100,0	87,5	—	—	—	12,5
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	1926	100,0	100,0	—	—	—	—
	1927	100,0	100,0	—	—	—	—
	1928	100,0	100,0	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	.	.	.	.	.	.
	1927	.	.	.	.	.	.
	1928	.	.	.	.	.	.
„ „ „ w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—
	1928	100,0	78,6	7,1	14,3	—	—
C. Zakłady zastawnicze instytucji dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions cha- ritables</i>	1926	100,0	57,5	24,3	0,3	—	17,9
	1927	100,0	61,7	25,4	0,2	0,0	12,7
	1928	100,0	70,6	21,5	0,2	0,0	7,7
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	100,0	54,2	25,6	—	—	20,2
	1927	100,0	58,7	26,9	—	0,0	14,4
	1928	100,0	68,6	22,5	—	0,0	8,9
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	100,0	83,3	14,3	2,4	—	0,0
	1927	100,0	84,0	14,0	2,0	—	—
	1928	100,0	82,8	15,6	1,6	—	—
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopérative de crédit</i>	1926	100,0	70,5	21,7	7,8	0,0	—
	1927	100,0	70,8	21,8	6,9	0,5	—
	1928	100,0	68,4	18,9	11,8	0,9	—
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Często- chowie	1926	100,0	70,5	21,7	7,8	0,0	—
	1927	100,0	70,8	21,8	6,9	0,5	—
	1928	100,0	68,4	18,9	11,8	0,9	—

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Wydatki osobowe <i>Frais du personnel</i>	Wydatki rzeczowe <i>Frais du matériel</i>	Ubezpieczenia <i>Assurances</i>	Amortyzacja <i>Annuités</i>	Podatki i opłaty skarbowe <i>Impôts et taxes fiscales</i>
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	100,0	67,9	1,8	12,1	—	18,2
	1927	100,0	71,4	2,3	12,6	—	13,7
	1928	100,0	71,2	2,5	11,8	—	14,5
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	100,0	72,3	3,3	14,2	—	10,2
	1927	100,0	72,3	3,3	14,2	—	10,2
	1928	100,0	72,2	3,5	14,0	—	10,3
Akcyjny Bank Hipoteczny Oddział w Krakowie	1926	100,0	62,4	—	9,5	—	28,1
	1927	100,0	69,2	—	8,7	—	22,1
	1928	100,0	68,8	—	6,8	—	24,4
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissement des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	100,0	60,6	14,9	1,7	—	22,8
	1927	100,0	57,3	14,7	2,7	—	25,3
	1928	100,0	51,4	10,9	2,1	—	35,6
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	1926	100,0	61,7	15,4	1,3	—	21,6
	1927	100,0	57,4	15,1	1,8	—	25,7
	1928	100,0	50,3	9,1	2,1	—	38,5
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zast. w Warszawie	1926	100,0	55,8	12,9	3,8	—	27,5
	1927	100,0	56,9	13,2	6,1	—	23,8
	1928	100,0	56,8	20,0	2,2	—	21,0
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	100,0	52,5	30,0	2,5	—	15,0
	1927	100,0	27,1	52,2	3,2	4,2	13,3
	1928	100,0	35,4	39,4	7,7	3,7	13,8
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	100,0	54,5	45,5	—	—	0,0
	1927	100,0	41,2	25,0	—	—	33,8
	1928	100,0	40,5	21,5	—	—	38,0
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	1926	100,0	51,7	24,1	3,5	—	20,7
	1927	100,0	45,6	34,8	2,9	—	16,7
	1928	100,0	43,5	40,7	1,8	—	14,0
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	100,0	20,4	60,6	3,5	6,0	9,5
	1928	100,0	31,9	42,0	11,1	5,1	9,9
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—	—
	1927	100,0	29,6	44,5	7,4	—	18,5
	1928	100,0	35,7	31,4	4,3	7,2	21,4

Analizując poszczególne pozycje kosztów administracji zauważymy, że największa ich część wypada na wydatki osobowe. Średnio wynosiły one w poszczególnych latach 1926—1928, 64,2%, 60,7% i 56,9% ogółu kosztów administracji. Największy stosunek wydatków osobowych do całości kosztów administracji wypada dla zakładów zastawniczych miejskich. Wśród nich zaś najwyższy stosunek ten wypada w Lombardzie Miejskim w Królewskiej Hucie, gdzie wynosi w poszczególnych latach 88,0%, 78,9% i 83,8%. Drugie miejsce zajmuje Lombard Miejski w Grodnie, trzecie Lombard warszawski, a najniżej koszty te

wypadają w Lombardzie Miejskim w Poznaniu, który na koszty osobowe wydaje w tym stosunku co instytucje prywatne.

Ten wysoki stosunek kosztów osobowych w lombardach miejskich w Królewskiej Hucie i Grodnie zbiega się z faktem, że powyższe instytucje mają najniższe średnie wysokości pożyczek i, że do swej klienteli zaliczają niemal wyłącznie robotników. W poprzednim rozdziale nadmieniliśmy, że drobne pożyczki, dając dochody z kapitałów w tym samym stosunku co pożyczki większe, pociągają nieproporcjonalnie większe koszty. Koszty te odbijają się przedewszystkiem na

wydatkach osobowych przez konieczność utrzymania większej ilości pracowników dla obracania kapitałami, które w innych instytucjach mogłyby być obsługane przez mniejszą ilość ludzi. Tem się więc tłumaczą wysokie koszty osobowe w instytucjach, wydających najwięcej drobnych pożyczek.

Również wysokie koszty osobowe mają zakłady zastawnicze, połączone z komunalnymi kasami oszczędności. Ich średnia dla poszczególnych lat 1926—1928 wynosi 70,1%, 67,9% i 71,6%. W zakładach należących do instytucji dobroczynnych, spółdzielni kredytowych i banków akcyjnych, stosunek kosztów osobowych do sumy ogólnej wydatków administracyjnych jest tylko niewiele niższym od stosunku wypadającego w zakładach komunalnych kas oszczędności. Dużo niżej stosunek ten wypada dla zakładów zastawniczych, działających pod formą spółek akcyjnych i należących do osób fizycznych. Fakt ten tem sobie należy tłumaczyć, że instytucje tego typu, kierowane chęcią dużego zarobku, sprawniej i taniej organizują swój aparat administracyjny, a ponadto, o ile chodzi o zakłady należące do osób fizycznych, to tutaj koszty osobowe obniżają się przez osobisty udział właścicieli w przedsiębiorstwie.

Na ubezpieczenia zastawów najwięcej łoży Warszawskie Akc. Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, które w roku 1928 na ten cel wydatkowało 32,4 tys. złotych. Następnie niewiele mniej, bo 25,9 tys. zł., na ten cel przeznacza Warszawski Lombard Miejski, jakkolwiek udziela znacznie mniej pożyczek, skutkiem czego i mniej musi posiadać zastawów. W pierwszej instytucji koszty z tego tytułu zajmują 2,1% ogółu kosztów administracji, podczas gdy w drugiej stosunek ten wynosi 9,0%.

Niektóre zakłady połączone z komunalnymi kasami oszczędności, jak np. w Jaśle i Brzeżanach, wogóle kosztów ubezpieczenia nie ponoszą, gdyż ubezpieczenie zastawów jest objęte ubezpieczeniem odnośnych komunalnych kas oszczędności.

Zakład zastawniczy Komunalnej Kasy Oszczędności w Bochni, mając szczupłe operacje, jest obsługiwany przez urzędników kasy, wobec czego nie wykazuje w rachunku strat i zysków kosztów administracji. Podobnie i koszty rzeczowe w niektórych zakładach są pokrywane przez odnośne kasy oszczędności.

Zkolei przystępujemy do omówienia zamknięć rachunkowych oraz strat i zysków. Poniższe tablice 17 i 18 są sporządzone na

podstawie bilansów poszczególnych instytucji. Niezawsze jednak wykazane w tych tablicach zyski lub straty zgadzają się z zyskami i stratami, wykazywanymi w nadesłanych bilansach. Naprzykład Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości wykazuje za rok 1928 zysk w wysokości zł. 552,5 tys., z którego jednak potrącono sumę złotych 274,1 tys. przypadającą na niezapłacone za rok 1928 podatki. Analogiczną poprawkę zastosowano dla roku 1927. Również powiększono pozycję strat dla Lombardu Miejskiego w Poznaniu, który subwencję magistratu na pokrycie niedoborów wliczył do zysków. W zestawieniu poniższem chodzi o wykazanie faktycznej dochodowości zakładów zastawniczych, wobec czego dochody nadzwyczajne tego typu jak subwencje muszą być wyłączone. Podobnie stratę, niesłusznie wykazywaną przez Lombard Miejski w Królewskiej Hucie za r. 1927/28 przez odpisanie na fundusz rezerwowy kwoty przewyższającej zyski, skorygowano uwidoczniając w tablicach 17 i 18 faktyczne zyski. Inne zastosowane poprawki dotyczą tylko drobnych kwot. W zestawieniach poniższych są pominięte zakłady zastawnicze Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie oraz Banku Ludowego w Grudziądzu, a to z powodu, że pierwszy z nich, opędzając swe koszty z datków członków Arcybractwa, nie jest porównalny z instytucjami zorganizowanymi na zasadach handlowych, a drugi nie prowadzi odrębnej rachunkowości dla działu zastawniczego. Bilanse Warszawsko-Gdańskiego Towarzystwa Handlowo-Zastawowego za lata 1926—1927 zamieszczono w poniższych zestawieniach, jakkolwiek dane te odnoszą się nie tylko do interesów lombardowych ale i innych, któremi towarzystwo to się zajmuje, a to z tego powodu, że na inne operacje niż lombardowe wypada niespełna $\frac{1}{3}$ funduszy obrotowych tego towarzystwa. Za rok 1928 dane tego towarzystwa odnoszą się wyłącznie do interesów lombardowych.

Zamknięcia bilansowe, oraz rachunku strat i zysków, odpowiadają okresom rocznym kalendarzowym, z wyjątkiem trzech lombardów miejskich, które przeszły na rok rachunkowy zgodny z rokiem budżetowym państwa i samorządów. Z tego powodu dane Lombardu Miejskiego w Królewskiej Hucie za rok 1926/27 odnoszą się do pięciu kwartałów. Tak samo ma się rzecz z zamknięciami Warszawskiego Lombardu Miejskiego i Lombardu Miejskiego w Poznaniu za rok 1927/28.

Tabl. 17. Zestawienie strat i zysków — *Relevé des pertes et des profits*

A. Straty — Pertes

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Koszty admini- stracji <i>Frais d'admini- stration</i>	Zapłacono odsetki <i>Intérêts payés</i>		Straty przy sprze- dży zasta- wów <i>Pertes à la vente de gages</i>	Sumy prze- chodnie <i>Sommes transi- toires</i>	Inne <i>Autres</i>	Zyski <i>Profits</i>
				od dotacyj instytucyj patronal- nych <i>des dota- tions des institu- tions de patronage</i>	od zobo- wizań <i>des enga- gements</i>				
Ogółem — Total	1926	4 507,1	1 587,2	372,9	1 715,1	45,0	74,3	66,8	645,8
	1927	5 241,6	2 431,8	362,2	1 456,3	25,7	62,5	40,2	862,9
	1928	5 544,2	2 840,1	680,5	1 179,6	14,3	63,1	40,2	726,4
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie)	1926/7	404,8	247,5	38,2	—	—	—	3,6	115,5
	1927/8	492,4	393,1	75,2	—	—	—	2,4	24,7
<i>A. Etablissements des prêts sur gages com- munaux (municipaux)</i>	1928/9	528,5	420,0	99,4	—	—	—	—	9,1
Warszawski Lombard Miejski	1926	290,1	161,8	29,2	—	—	—	—	99,1
w Warszawie	1927/28	314,9	284,3	19,4	—	—	—	—	11,2
	1928/29	334,2	286,9	47,3	—	—	—	—	—
Lombard Miejski w Poznaniu . . .	1926	33,9	25,6	5,0	—	—	—	3,3	—
	1927/28	110,7	60,6	48,7	—	—	—	1,4	—
	1928/29	112,9	73,3	39,6	—	—	—	—	—
„ „ w Król. Hucie . .	1926/27	66,1	51,1	0,0	—	—	—	0,3	14,7
	1927/28	46,3	31,8	—	—	—	—	1,0	13,5
	1928/29	64,3	45,0	10,2	—	—	—	—	9,1
„ „ w Grodnie . . .	1926	14,7	9,0	4,0	—	—	—	—	1,7
	1927	20,5	13,4	7,1	—	—	—	—	—
	1928	17,1	14,8	2,3	—	—	—	—	—
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności	1926	571,0	182,2	306,1	—	2,5	41,5	20,6	18,1
	1927	567,6	211,0	261,8	—	3,0	48,4	5,5	37,9
<i>B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1928	646,9	240,6	316,2	—	3,6	48,1	0,3	38,1
Miejska Kasa Oszczędności	1926	172,3	58,1	89,2	—	2,3	—	18,8	3,9
we Lwowie	1927	190,4	61,3	96,2	—	3,0	—	3,8	26,1
	1928	248,2	75,7	141,1	—	3,6	—	—	27,8
Miejska Kasa Oszczędności	1926	199,9	52,1	113,5	—	—	26,1	—	8,2
w Krakowie	1927	211,5	83,6	83,9	—	—	35,8	—	8,2
	1928	235,6	97,5	99,5	—	—	32,1	—	6,5
Miejska Kasa Oszczędności	1926	61,0	15,6	41,4	—	—	3,3	—	0,7
w Stanisławowie	1927	57,0	19,0	35,3	—	—	2,3	—	0,4
	1928	66,9	24,9	34,3	—	—	7,2	—	0,5
Miejska Kasa Oszczędności	1926	23,8	10,3	11,7	—	—	—	1,8	—
w Tarnopolu	1927	24,3	12,1	10,5	—	—	—	1,7	0,0
	1928	21,7	11,7	9,9	—	—	—	—	0,1
Miejska Kasa Oszczędności	1926	39,0	7,0	20,4	—	—	9,6	—	2,0
w Tarnowie	1927	30,1	9,7	11,1	—	—	8,1	—	1,2
	1928	28,0	10,9	9,9	—	—	7,0	—	0,2
Miejska Kasa Oszczędności	1926	62,3	35,9	24,5	—	0,2	—	—	1,7
w Przemyślu	1927	42,3	21,5	19,6	—	—	—	—	1,2
	1928	33,9	16,5	16,0	—	—	—	—	1,4
Miejska Kasa Oszczędności	1926	9,9	2,9	3,8	—	—	2,5	—	0,7
w Jasle	1927	9,4	2,8	4,0	—	—	2,2	—	0,4
	1928	7,8	1,6	3,2	—	—	1,8	—	1,2
Powiatowa Kasa Oszczędności	1926	1,8	0,3	0,6	—	—	—	—	0,9
w Brzeżanach	1927	1,8	1,0	0,7	—	—	—	—	0,1
	1928	2,0	0,4	1,3	—	—	—	—	0,3

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Koszty admini- stracji <i>Frais d'admini- stration</i>	Zapłacono odsetki <i>Intérêts payés</i>		Straty przy sprze- dazy zasta- wów <i>Pertes à la vente de gages</i>	Sumy prze- chodnie <i>Sommes transi- toires</i>	Inne <i>Autres</i>	Zyski <i>Profits</i>
				od dotacyj instytucyj patronal- nych <i>des dota- tions des institu- tions de patronage</i>	od zobo- wiązań <i>des engage- ments</i>				
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	1,0	.	1,0	—	—	—	—	0,0
	1927	0,8	.	0,5	—	—	—	—	0,3
	1928	1,1	.	1,0	—	—	—	0,1	—
Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—	—	—
	1928	1,7	1,4	—	—	—	—	0,2	0,1
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobroczynnych	1926	144,5	37,4	—	49,8	2,7	32,8	15,7	6,1
	1927	105,7	43,3	—	28,3	1,6	14,1	8,7	9,7
C. <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables</i>	1928	86,8	45,6	—	23,4	0,0	15,0	0,9	1,9
Uprzywilejowany Urząd Zastawni- czy „Mons Pius“ we Lwowie . .	1926	131,2	33,2	—	45,9	2,7	32,8	15,7	0,9
	1927	94,0	38,3	—	24,0	1,6	14,1	8,7	7,3
	1928	73,5	39,2	—	18,4	0,0	15,0	0,9	—
Zakład Zastawniczy Funduszu Pod- upadłych Mieszczan wyzn. rzym.- kat. w Tarnowie	1926	13,3	4,2	—	3,9	—	—	—	5,2
	1927	11,7	5,0	—	4,3	—	—	—	2,4
	1928	13,3	6,4	—	5,0	—	—	—	1,9
D. Zakłady zastawnicze przy spółdziel- niach kredytowych	1926	53,6	18,0	—	—	0,4	—	3,0	32,2
	1927	55,1	20,2	—	—	0,3	—	0,3	34,3
D. <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1928	43,9	22,8	—	—	—	—	—	21,1
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	1926	53,6	18,0	—	—	0,4	—	3,0	32,2
	1927	55,1	20,2	—	—	0,3	—	0,3	34,3
	1928	43,9	22,8	—	—	—	—	—	21,1
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych	1926	206,5	81,8	28,6	—	—	—	10,0	86,1
	1927	359,8	118,5	25,2	—	—	—	10,4	205,7
E. <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1928	399,8	122,4	28,3	—	—	—	8,9	240,2
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	116,3	45,1	—	—	—	—	—	71,2
	1927	283,4	84,1	—	—	—	—	—	199,3
	1928	312,6	85,5	—	—	—	—	—	227,1
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	90,2	36,7	28,6	—	—	—	10,0	14,9
	1927	76,4	34,4	25,2	—	—	—	10,4	6,4
	1928	87,2	36,9	28,3	—	—	—	8,9	13,1
F. Zakłady zastawnicze akcyjne	1926	3 122,1	1 016,3	—	1 665,3	39,4	—	13,9	387,2
F. <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1927	3 493,7	1 571,9	—	1 385,3	19,3	—	12,9	504,3
	1928	3 569,9	1 888,9	236,6	1 085,5	10,0	—	30,1	318,8
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warsza- wie	1926	2 590,9	816,8	—	1 337,7	38,7	—	13,5	384,2
	1927	2 840,6	1 246,0	—	1 107,5	19,0	—	11,8	456,3
	1928	2 977,3	1 576,4	—	1 085,5	6,9	—	30,1	278,4
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zast. w Warszawie	1926	531,2	199,5	—	327,6	0,7	—	0,4	3,0
	1927	653,1	325,9	—	277,8	0,3	—	1,1	48,0
	1928	592,6	312,5	236,6	—	3,1	—	0,0	40,4
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych G. <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	4,6	4,0	—	—	—	—	—	0,6
	1927	167,3	76,8	—	42,7	1,5	—	—	46,3
	1928	268,4	99,8	—	70,7	0,7	—	—	97,2
Koncesj. Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie . . .	1926	1,1	1,1	—	—	—	—	—	—
	1927	21,5	6,8	—	5,7	—	—	—	9,0
	1928	28,1	7,9	—	6,9	—	—	—	13,3
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	1926	3,5	2,9	—	—	—	—	—	0,6
	1927	25,2	13,8	—	—	—	—	—	11,4
	1928	38,3	22,1	—	—	—	—	—	16,2
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	115,5	53,5	—	35,9	1,5	—	—	24,6
	1928	179,5	62,8	—	58,6	0,7	—	—	57,4
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu .	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	5,1	2,7	—	1,1	—	—	—	1,3
	1928	22,5	7,0	—	5,2	—	—	—	10,3

(c. d.—suite)

B. Zyski — Profits

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Pobrane odsetki i opłaty od po- życzek <i>Intérêts et taxes perçues sur les prêts</i>	Dochody z czynno- ści ubocz- nych (przecho- wywanie, sprzedaż komisowa i t. d.) <i>Recettes provenant des fon- ctions accessoires (vente en com- mission etc)</i>	Dochody z licytacji zastawów <i>Recettes provenant des ventes aux enchê- res</i>	Dochody z kapita- łów uloko- wanych w bankach z nieru- chomości i t. d. <i>Recettes provenant des capi- taux pla- cés dans les banques des imme- ubles, etc</i>	Sumy prze- chodnie <i>Sommes transi- toires</i>	Inne <i>Autres</i>	Straty <i>Pertes</i>
Ogółem — Total	1926	4 507,1	4 272,2	15,8	6,6	80,9	64,7	43,6	23,3
	1927	5 241,6	4 942,1	21,7	10,9	129,1	114,2	3,2	20,4
	1928	5 544,2	5 012,6	2,0	19,7	55,9	403,1	3,1	47,8
A. Zakłady zastawnicze komun. (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages commu- naux (municipaux)</i>	1926/27	404,8	368,3	2,3	4,8	8,1	—	0,4	20,9
	1927/28	492,4	456,1	2,7	7,6	4,8	—	0,8	20,4
	1928/29	528,5	470,9	0,9	15,4	—	—	—	41,3
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	290,1	278,2	2,3	1,5	8,1	—	—	—
	1927/28	314,9	306,5	2,7	0,9	4,8	—	—	—
	1928/29	334,2	309,1	0,9	2,0	—	—	—	22,2
Lombard Miejski w Poznaniu . . .	1926	33,9	13,0	—	—	—	—	—	20,9
	1927/28	110,7	89,3	—	5,4	—	—	0,3	15,7
	1928/29	112,9	86,6	—	8,3	—	—	—	18,0
„ „ w Król. Hucie . .	1926/27	66,1	63,1	—	3,0	—	—	—	—
	1927/28	46,3	45,5	—	0,8	—	—	—	—
	1928/29	64,3	59,2	—	5,1	—	—	—	—
„ „ w Grodnie . . .	1926	14,7	14,0	—	0,3	—	—	0,4	—
	1927	20,5	14,8	—	0,5	—	—	0,5	4,7
	1928	17,1	16,0	—	—	—	—	—	1,1
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des cais- ses d'épargne communales</i>	1926	571,0	516,5	—	0,8	—	50,6	1,5	1,6
	1927	567,6	504,9	—	3,3	—	59,2	0,2	—
	1928	646,9	580,5	—	4,0	—	62,3	0,0	0,1
Miejska Kasa Oszczędności we Lwo- wie	1926	172,3	170,6	—	0,8	—	—	0,9	—
	1927	190,4	187,3	—	3,1	—	—	—	—
	1928	248,2	244,3	—	3,9	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Kra- kowie	1926	199,9	162,8	—	—	—	37,1	—	—
	1927	211,5	168,4	—	—	—	43,1	—	—
	1928	235,6	191,0	—	—	—	44,6	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Sta- nisławowie	1926	61,0	59,0	—	—	—	2,0	0,0	—
	1927	57,0	50,5	—	—	—	6,5	—	—
	1928	66,9	59,4	—	—	—	7,5	0,0	—
Miejska Kasa Oszczędności w Tar- nopolu	1926	23,8	21,8	—	—	—	—	0,4	1,6
	1927	24,3	24,1	—	—	—	—	0,2	—
	1928	21,7	21,7	—	—	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Tar- nowie	1926	39,0	30,7	—	—	—	8,1	0,2	—
	1927	30,1	22,9	—	0,2	—	7,0	—	—
	1928	28,0	21,5	—	0,1	—	6,4	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Prze- myślu	1926	62,3	62,3	—	—	—	—	—	—
	1927	42,3	42,3	—	—	—	—	—	—
	1928	33,9	33,9	—	—	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Jaśle	1926	9,9	7,4	—	—	—	2,5	—	—
	1927	9,4	7,5	—	—	—	1,9	—	—
	1928	7,8	4,4	—	—	—	3,4	—	—

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Pobrane odsetki i opłaty od po- życzek <i>Intérêts et taxes perçues sur les prêts</i>	Dochody z czynno- ści ubocz- nych (przecho- wywanie, sprzedaż komisowa i t. d.) <i>Recettes provenant des fon- ctions accessoires (vente en com- mission etc)</i>	Dochody z licytacji zastawów <i>Recettes provenant des ventes aux enchè- res</i>	Dochody z kapita- łów uloko- wanych w bankach z nieru- chomości i t. d. <i>Recettes provenant des capi- taux pla- cés dans les banques des imme- ubles, etc</i>	Sumy prze- chodnie <i>Sommes transi- toires</i>	Inne <i>Autres</i>	Straty <i>Pertes</i>
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926 1927 1928	1,8 1,8 2,0	0,9 1,1 1,6	— — —	— — —	— — —	0,9 0,7 0,4	— — —	— — —
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926 1927 1928	1,0 0,8 1,1	1,0 0,8 1,0	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — 0,1
Miejska Kasa Oszczędności w Ko- łomyży	1926 1927 1928	— — 1,7	— — 1,7	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobro- czynnych <i>Etablissements des prêts sur gages des in- stitutions charitables</i>	1926 1927 1928	144,5 105,7 86,8	123,6 89,6 63,8	— — —	1,0 — 0,3	5,3 0,6 —	14,1 15,0 16,1	0,5 0,5 0,2	— — 6,4
Uprzywilejowany Urząd Zastawni- czy „Mons Pius“ we Lwowie . .	1926 1927 1928	131,2 94,0 73,5	110,3 77,9 50,6	— — —	1,0 — 0,2	5,3 0,6 —	14,1 15,0 16,1	0,5 0,5 0,2	— — 6,4
Zakład Zastawniczy Funduszu Po- dupadłych Mieszczan wyzn. rzym.- kat. w Tarnowie	1926 1927 1928	13,3 11,7 13,3	13,3 11,7 13,2	— — —	0,0 — 0,1	— — —	— — —	— — —	— — —
D. Zakłady zastawnicze przy spółdziel- niach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926 1927 1928	53,6 55,1 43,9	53,6 55,1 43,9	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Spółdzielczy Bank Ludowy w Czę- stochowie	1926 1927 1928	53,6 55,1 43,9	53,6 55,1 43,9	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926 1927 1928	206,5 359,8 399,8	206,5 359,8 399,8	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwo- wie	1926 1927 1928	116,3 283,4 312,6	116,3 283,4 312,6	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
Akcyjny Bank Hipoteczny, oddział w Krakowie	1926 1927 1928	90,2 76,4 87,2	90,2 76,4 87,2	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —	— — —
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926 1927 1928	3 122,1 3 493,7 3 569,9	2 999,9 3 311,1 3 189,9	13,5 19,0 1,1	— — —	67,5 123,2 54,2	— 40,0 324,7	41,2 0,4 —	— — —
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczko- we na Zastaw Ruchomości	1926 1927 1928	2 590,9 2 840,6 2 977,3	2 535,1 2 726,9 2 597,3	1,4 0,9 1,1	— — —	41,4 72,8 54,2	— 40,0 324,7	13,0 — —	— — —
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlo- wo-Zastawowe w Warszawie . .	1926 1927 1928	531,2 653,1 592,6	464,8 584,2 592,6	12,1 18,1 —	— — —	26,1 50,4 —	— — —	28,2 0,4 —	— — —

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Pobrane odsetki i opłaty od po- życzek <i>Intérêts et taxes perçues sur les prêts</i>	Dochody z czynno- ści ubocz- nych (przecho- wywanie, sprzedaż komisowa i t. d.) <i>Recettes provenant des fon- ctions accessoires (vente en com- mission etc)</i>	Dochody z licytacji zastawów <i>Recettes provenant des ventes aux enchè- res</i>	Dochody z kapita- łów uloko- wanych w bankach z nieru- chomości i t. d. <i>Recettes provenant des capi- taux pla- cés dans les banques des imme- ubles, etc</i>	Sumy prze- chodnie <i>Sommes transi- toires</i>	Inne <i>Autres</i>	Straty <i>Pertes</i>
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	4,6	3,8	—	—	—	—	—	0,8
	1927	167,3	165,5	—	—	0,5	—	1,3	—
	1928	268,4	263,8	—	—	1,7	—	2,9	—
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	1,1	0,3	—	—	—	—	—	0,8
	1927	21,5	21,5	—	—	—	—	—	—
	1928	28,1	28,1	—	—	—	—	—	—
Zakład Zastawniczy Józefa Hullea w Drohobyczu	1926	3,5	3,5	—	—	—	—	—	—
	1927	25,2	25,2	—	—	—	—	—	—
	1928	38,3	38,3	—	—	—	—	—	—
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	115,5	114,5	—	—	—	—	1,0	—
	1928	179,5	176,6	—	—	—	—	2,9	—
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu .	1926	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	5,1	4,3	—	—	0,5	—	0,3	—
	1928	22,5	20,8	—	—	1,7	—	—	—

Tabl. 18. Zamknięcia rachunkowe — Bilans

A. Stan czynny — Actif

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Gotowizna <i>Numéraires</i>		Stan poży- czek <i>État des prêts</i>	Procen- ty i opłaty do po- brania <i>Intérêts et taxes à perce- voir</i>	Rucho- mości <i>Biens meubles</i>	Nieru- cho- mości <i>Immeu- bles</i>	Kau- cje <i>Cau- tion- ne- ments</i>	Sumy prze- chodnie <i>Som- mes transi- toires</i>	Inne aktywa <i>Autre actif</i>	Strata <i>Per- tes</i>
			w kasie <i>en caisse</i>	w ban- kach <i>en banques</i>								
Ogółem — Total	1926	14 796,1	249,4	1 177,7	11 497,8	151,2	124,1	1 169,9	—	203,6	199,1	23,3
	1927	20 836,9	401,2	1 394,7	16 728,9	228,7	146,3	1 169,9	22,3	404,3	320,2	20,4
	1928	25 221,1	240,5	553,6	22 592,5	399,1	140,4	579,9	18,9	159,5	488,9	47,8
A. Zakłady zastawnicze komunal- ne (miejskie)	1926/27	1 303,1	11,9	15,1	1 169,7	13,9	57,2	—	—	4,1	10,3	20,9
	1927/28	1 912,7	63,6	87,2	1 617,1	12,3	62,8	—	—	39,3	10,0	20,4
A. Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)	1928/29	2 824,3	63,2	6,9	2 556,8	24,0	66,0	—	—	46,1	10,0	41,3
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	921,4	6,9	15,1	815,9	13,9	57,2	—	—	2,4	10,0	—
	1927/28	1 323,8	20,2	87,2	1 112,9	12,3	62,8	—	—	18,4	10,0	—
	1928/29	1 869,3	21,8	6,9	1 684,9	24,0	66,0	—	—	33,5	10,0	22,2
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	250,0	4,2	—	224,6	—	—	—	—	—	0,3	20,9
	1927/28	397,7	36,6	—	324,5	—	—	—	—	20,9	—	15,7
	1928/29	573,6	26,7	—	516,3	—	—	—	—	12,6	—	18,0
Lombard Miejski w Kró- lewskiej Hucie	1926/27	93,4	0,5	—	92,9	—	—	—	—	—	—	—
	1927/28	130,4	5,3	—	125,1	—	—	—	—	—	—	—
	1928/29	319,5	12,5	—	307,0	—	—	—	—	—	—	—
Lombard Miejski w Grodnie	1926	38,3	0,3	—	36,3	—	—	—	—	1,7	—	—
	1927	60,8	1,5	—	54,6	—	—	—	—	—	—	4,7
	1928	61,9	2,2	—	58,6	—	—	—	—	—	—	1,1

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Gotowizna <i>Numéraires</i>		Stan poży- czek <i>État des prêts</i>	Procen- ty i opłaty do po- brania <i>Intérêts et taxes à perce- voir</i>	Rucho- mości <i>Biens meubles</i>	Nieru- cho- mości <i>Immeu- bles</i>	Kau- cje <i>Cau- tion- ne- ments</i>	Sumy prze- chodnie <i>Som- mes transi- toires</i>	Inne aktywa <i>Autre actif</i>	Stra- ta <i>Per- tes</i>
			w kasie <i>en caisse</i>	w ban- kach <i>en banques</i>								
B. Zakłady zastawnicze komunal- nych kas oszczędności	1926	1 845,2	11,0	—	1 762,0	57,8	6,1	—	—	6,6	0,1	1,6
	1927	2 516,4	17,3	—	2 427,1	58,6	5,9	—	—	7,5	0,0	—
B. Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales	1928	3 600,6	23,8	—	3 430,8	132,3	5,8	—	—	7,5	0,3	0,1
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	699,9	3,4	—	694,8	—	1,7	—	—	—	0,0	—
	1927	973,6	6,0	—	966,1	—	1,5	—	—	—	0,0	—
	1928	1 644,4	7,3	—	1 579,5	56,2	1,4	—	—	—	0,0	—
Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie	1926	653,9	3,7	—	612,1	34,2	—	—	—	3,9	—	—
	1927	946,2	8,6	—	900,7	30,8	—	—	—	6,1	—	—
	1928	1 155,6	10,8	—	1 096,2	43,0	—	—	—	5,6	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Stanisławowie	1926	134,8	0,8	—	131,7	1,6	—	—	—	0,7	—	—
	1927	204,0	0,4	—	196,3	6,2	—	—	—	1,1	—	—
	1928	296,4	2,3	—	285,8	6,7	—	—	—	1,6	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu	1926	84,9	0,4	—	66,4	10,8	3,7	—	—	2,0	—	1,6
	1927	99,5	0,4	—	83,4	11,7	3,7	—	—	0,3	—	—
	1928	151,3	0,8	—	131,0	15,5	3,7	—	—	0,3	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnowie	1926	98,4	0,8	—	89,5	8,1	—	—	—	—	—	—
	1927	116,3	0,4	—	108,9	7,0	—	—	—	—	—	—
	1928	135,5	0,8	—	128,3	6,4	—	—	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Przemyśle	1926	130,6	0,2	—	130,4	—	—	—	—	—	—	—
	1927	127,0	0,6	—	126,4	—	—	—	—	—	—	—
	1928	134,8	0,7	—	134,1	—	—	—	—	—	—	—
Miejska Kasa Oszczędności w Jasle	1926	31,5	0,3	—	28,2	2,2	0,7	—	—	—	0,1	—
	1927	34,1	0,5	—	31,1	1,8	0,7	—	—	—	—	—
	1928	36,2	0,2	—	31,9	3,4	0,7	—	—	—	—	—
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	5,6	—	—	4,7	0,9	—	—	—	—	—	—
	1927	7,6	0,3	—	6,5	0,8	—	—	—	—	0,0	—
	1928	12,4	0,7	—	11,2	0,4	—	—	—	—	0,1	—
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	5,6	1,4	—	4,2	—	—	—	—	—	—	—
	1927	8,1	0,1	—	7,7	0,3	—	—	—	—	—	—
	1928	7,7	0,2	—	6,7	0,7	—	—	—	—	—	0,1
Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyji	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1928	26,3	—	—	26,1	—	—	—	—	—	0,2	—
C. Zakłady zastawnicze Instytucyj dobroczynnych	1926	238,4	21,1	—	198,8	18,3	0,2	—	—	—	0,0	—
	1927	287,1	7,5	—	232,1	19,8	0,2	—	—	—	27,5	—
C. Etablissements des prêts sur gages des institutions charitables	1928	271,6	10,4	—	205,3	21,1	0,1	—	—	—	28,3	6,4
Uprzywilejowany Urząd Za- stawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	193,7	19,3	—	160,1	14,1	0,2	—	—	—	0,0	—
	1927	228,1	6,8	—	178,6	15,0	0,2	—	—	—	27,5	—
	1928	203,4	2,6	—	149,9	16,1	0,1	—	—	—	28,3	6,4
Zakład Zastawniczy Fundu- szu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	44,7	1,8	—	38,7	4,2	—	—	—	—	—	—
	1927	59,0	0,7	—	53,5	4,8	—	—	—	—	—	—
	1928	68,2	7,8	—	55,4	5,0	—	—	—	—	—	—
D. Zakłady zastawnicze przy spół- dzielniach kredytowych	1926	168,0	—	—	103,6	4,0	0,8	—	—	—	59,6	—
	1927	153,7	—	—	146,1	5,6	2,0	—	—	—	—	—
D. Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit	1928	186,9	—	—	181,2	3,6	1,9	—	—	—	0,2	—
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. odp. w Częstochowie .	1926	168,0	—	—	103,6	4,0	0,8	—	—	—	59,6	—
	1927	153,7	—	—	146,1	5,6	2,0	—	—	—	—	—
	1928	186,9	—	—	181,2	3,6	1,9	—	—	—	0,2	—

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Gotowizna <i>Numéraires</i>		Stan poży- czek <i>État des prêts</i>	Procen- ty i opłaty do po- brania <i>Intérêts et taxes à perce- voir</i>	Rucho- mości <i>Biens meubles</i>	Nieru- cho- mości <i>Immeu- bles</i>	Kau- cje <i>Cau- tion- ne- ments</i>	Sumy prze- chodnie <i>Som- mes transi- toires</i>	Inne aktywa <i>Autre actif</i>	Stra- ta <i>Per- tes</i>
			w kasie <i>en caisse</i>	w ban- kach <i>en banques</i>								
E. Zakłady zastawnicze przy ban- kach akcyjnych	1926	1 087,6	—	—	1 034,3	53,3	—	—	—	—	—	—
	1927	1 364,6	—	—	1 259,9	104,7	—	—	—	—	—	—
E. <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1928	1 690,0	—	—	1 477,0	123,0	—	—	—	—	—	—
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	846,3	—	—	809,6	36,7	—	—	—	—	—	—
	1927	1 273,8	—	—	1 191,8	82,0	—	—	—	—	—	—
	1928	1 480,7	—	—	1 386,9	93,8	—	—	—	—	—	—
Akcyjny Bank Hipoteczny, od- dział w Krakowie	1926	241,3	—	—	224,7	16,6	—	—	—	—	—	—
	1927	90,8	—	—	68,1	22,7	—	—	—	—	—	—
	1928	119,3	—	—	90,1	29,2	—	—	—	—	—	—
F. Zakłady zastawnicze akcyjne .	1926	10 070,6	204,6	1 162,6	7 165,7	—	45,8	1 169,9	—	192,9	129,1	—
F. <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1927	13 808,9	306,0	1 307,5	10 384,3	—	55,9	1 169,9	—	302,6	282,7	—
	1928	15 676,4	127,8	546,7	13 873,4	54,0	42,4	579,9	—	2,7	449,5	—
Warszawskie Akc. Tow. Po- życzkowe na Zastaw Rucho- mości w Warszawie	1926	7 754,5	100,3	751,2	6 203,7	—	42,4	579,9	—	—	77,0	—
	1927	10 517,6	146,3	1 053,6	8 557,0	—	42,4	579,9	—	—	138,4	—
	1928	13 748,6	112,1	546,7	12 048,7	—	42,4	579,9	—	2,0	416,8	—
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zastawowe w Warszawie	1926	2 316,1	104,3	411,4	962,0	—	3,4	590,0	—	192,9	52,1	—
	1927	3 291,3	159,7	253,9	1 827,3	—	13,5	590,0	—	302,6	144,3	—
	1928	1 927,8	15,7	—	1 824,7	54,0	—	—	—	0,7	32,7	—
G. Zakłady zastawnicze osób fi- zycznych	1926	83,2	0,8	—	63,7	3,9	14,0	—	—	—	—	0,8
G. <i>Etablissements des prêts sur gages des personnes physiques</i>	1927	793,5	6,8	—	662,3	27,7	19,5	—	22,3	54,9	—	—
	1928	1 061,3	15,3	—	858,0	41,1	24,2	—	18,9	103,2	0,6	—
Koncesj. Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	42,0	0,8	—	26,0	0,4	14,0	—	—	—	—	0,8
	1927	199,0	6,4	—	176,1	2,5	14,0	—	—	—	—	—
	1928	219,3	9,8	—	192,7	2,8	14,0	—	—	—	—	—
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu . . .	1926	41,2	—	—	37,7	3,5	—	—	—	—	—	—
	1927	117,4	—	—	92,2	25,2	—	—	—	—	—	—
	1928	161,8	—	—	123,5	38,3	—	—	—	—	—	—
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	395,1	0,2	—	329,8	—	5,5	—	4,7	54,9	—	—
	1928	574,5	1,6	—	459,3	—	5,7	—	4,7	103,2	—	—
Sosnowiecki Lombard Pry- watny Wolfa Libermana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	82,0	0,2	—	64,2	—	—	—	17,6	—	—	—
	1928	105,7	3,9	—	82,5	—	4,5	—	14,2	—	0,6	—

B. Stan bierny — Passif

Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Fundusze obrotowe <i>Fonds de roulement</i>			Kaucje pra- cowni- ków <i>Cau- tionne- ments des em- ployés</i>	Nad- wyżki licytac- yjne <i>Excé- dents des ven- tes aux enchères</i>	Sumy prze- chodnie <i>Som- mes transi- toires</i>	Inne pasy- wa <i>Autre pas- sif</i>	Zysk <i>Béné- fice</i>
			Kapi- tały własne <i>Fonds propres</i>	Dotacje instytucyj patronal- nych <i>Dotations des insti- tutions patronales</i>	Zobowią- zania <i>Engage- ments</i>					
Ogółem—Total	1926	14 796,1	1 997,3	3 441,4	8 126,5	48,0	110,0	18,9	408,2	645,8
	1927	20 836,9	2 923,1	4 459,2	11 814,3	52,6	164,2	34,2	526,4	862,9
	1928	25 221,1	3 119,7	8 527,0	11 750,5	60,1	229,3	28,1	780,0	726,4
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie)	1926/27	1 303,1	605,9	551,0	—	11,9	15,4	3,4	—	115,5
A. <i>Etablissements des prêts sur gages com- munaux (municipaux)</i>	1927/28	1 912,7	1 035,2	769,1	—	13,4	24,6	31,2	14,5	24,7
	1928/29	2 824,3	1 055,2	1 683,2	—	17,1	32,0	25,0	2,7	9,1
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	921,4	530,2	262,1	—	11,9	14,7	3,4	—	99,1
	1927/28	1 323,8	935,0	337,9	—	13,4	23,8	2,5	—	11,2
	1928/29	1 869,3	943,6	875,0	—	17,1	26,6	7,0	—	—

(c. d.—suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Fundusze obrotowe <i>Fonds de roulement</i>			Kaucje pra- cowni- ków <i>Cau- tionne- ments des em- ployés</i>	Nad- wyżki licyta- cyjne <i>Excé- dents des ven- tes aux enchères</i>	Sumy prze- cho- dnie <i>Som- mes transi- toires</i>	Inne pasy- wa <i>Autre pas- sif</i>	Zysk <i>Béné- fice</i>
			Kapi- tały własne <i>Fonds propres</i>	Dotacje instytucyj patronal- nych <i>Dotations des insti- tutions patronales</i>	Zobowią- zania <i>Engage- ments</i>					
Lombard Miejski w Poznaniu . . .	1926	250,0	—	250,0	—	—	—	—	—	—
	1927/28	397,7	6,2	353,0	—	—	—	24,0	14,5	—
	1928/29	573,6	6,3	546,6	—	—	—	18,0	2,7	—
„ „ w Król. Hucie .	1926/27	93,4	75,7	3,0	—	—	—	—	—	14,7
	1927/28	130,4	94,0	22,9	—	—	—	—	—	13,5
	1928/29	319,5	105,3	201,0	—	—	4,1	—	—	9,1
„ „ w Grodnie . . .	1926	38,3	—	35,9	—	—	0,7	—	—	1,7
	1927	60,8	—	55,3	—	—	0,8	4,7	—	—
	1928	61,9	—	60,6	—	—	1,3	—	—	—
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności	1926	1 845,2	4,8	1 783,0	—	—	19,7	14,4	5,2	18,1
<i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1927	2 516,4	10,9	2 422,6	—	—	37,7	2,4	4,9	37,9
	1928	3 600,6	38,3	3 472,9	—	—	44,0	2,2	5,1	38,1
Miejska Kasa Oszczędności we Lwo- wie	1926	699,9	2,6	681,3	—	—	8,4	—	3,7	3,9
	1927	973,6	6,5	918,0	—	—	21,7	—	1,3	26,1
	1928	1 644,4	32,6	1 561,3	—	—	21,2	—	1,5	27,8
Miejska Kasa Oszczędności w Kra- kowie	1926	653,9	—	630,1	—	—	3,3	12,2	0,1	8,2
	1927	946,2	—	928,6	—	—	7,6	1,7	0,1	8,2
	1928	1 155,6	—	1 134,0	—	—	13,6	1,3	0,2	6,5
Miejska Kasa Oszczędności w Sta- nisławowie	1926	134,8	1,0	132,3	—	—	0,4	0,4	0,0	0,7
	1927	204,0	1,8	200,6	—	—	0,4	0,7	0,1	0,4
	1928	296,4	2,6	289,6	—	—	0,4	0,9	2,4	0,5
Miejska Kasa Oszczędności w Tar- nopolu	1926	84,9	0,1	82,4	—	—	0,3	1,8	0,3	—
	1927	99,5	0,1	97,7	—	—	0,3	—	1,4	0,0
	1928	151,3	0,1	149,5	—	—	1,2	0,0	0,4	0,1
Miejska Kasa Oszczędności w Tar- nowie	1926	98,4	—	95,5	—	—	0,9	—	0,0	2,0
	1927	116,3	—	112,3	—	—	1,8	—	1,0	1,2
	1928	135,5	—	133,3	—	—	2,0	—	0,0	0,2
Miejska Kasa Oszczędności w Prze- myślu	1926	130,6	—	122,3	—	—	6,2	—	0,4	1,7
	1927	127,0	—	119,5	—	—	5,8	—	0,5	1,2
	1928	134,8	—	127,5	—	—	5,5	—	0,4	1,4
Miejska Kasa Oszczędności w Jaśle	1926	31,5	0,1	30,5	—	—	0,2	—	0,0	0,7
	1927	34,1	0,6	33,0	—	—	0,1	—	0,0	0,4
	1928	36,2	1,0	33,9	—	—	0,1	—	0,0	1,2
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach	1926	5,6	1,0	3,0	—	—	0,0	—	0,7	0,9
	1927	7,6	1,9	5,1	—	—	—	—	0,5	0,1
	1928	12,4	2,0	9,9	—	—	0,0	—	0,2	0,3
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	5,6	—	5,6	—	—	—	—	—	0,0
	1927	8,1	—	7,8	—	—	—	—	—	0,3
	1928	7,7	—	7,7	—	—	—	—	0,0	—
Miejska Kasa Oszczędności w Ko- łomyji	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1928	26,3	—	26,2	—	—	—	—	0,0	0,1
C. Zakłady zastawnicze Instytucyj do- broczynnych	1926	238,4	7,1	0,2	219,1	—	3,6	—	2,3	6,1
<i>Etablissements des prêts sur gages des in- stitutions charitables</i>	1927	287,1	20,9	0,2	249,2	—	4,1	—	3,0	9,7
	1928	271,6	31,2	0,3	228,0	—	7,6	—	2,6	1,9
Uprzywilejowany Urząd Zastawni- czy „Mons Pius“ we Lwowie . .	1926	193,7	0,4	—	186,9	—	3,2	—	2,3	0,9
	1927	228,1	7,2	—	206,8	—	3,8	—	3,0	7,3
	1928	203,4	14,7	—	179,5	—	6,6	—	2,6	—

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Ogółem <i>Total</i>	Fundusze obrotowe <i>Fonds de roulement</i>			Kaucje pracowni- ków <i>Cau- tionne- ments des em- ployés</i>	Nad- wyżki licytacy- jne <i>Excé- dents des ven- tes aux enchères</i>	Sumy prze- chod- nie <i>Som- mes transi- toires</i>	Inne pasy- wa <i>Autre pas- sif</i>	Zysk <i>Béné- fice</i>
			Kapi- tały własne <i>Fonds propres</i>	Dotacje instytucyj patronal- nych <i>Dotations des insti- tutions patronales</i>	Zobowią- zania <i>Engage- ments</i>					
Zakład Zastawniczy Funduszu Pod- upadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	44,7	6,7	0,2	32,2	—	0,4	—	0,0	5,2
	1927	59,0	13,7	0,2	42,4	—	0,3	—	—	2,4
	1928	68,2	16,5	0,3	48,5	—	1,0	—	—	1,9
D. Zakłady zastawnicze przy spółdziel- niach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopératives de crédit</i>	1926	168,0	—	110,8	—	—	1,5	1,0	22,5	32,2
	1927	153,7	—	114,9	—	—	2,9	0,5	1,1	34,3
	1928	186,9	—	159,9	—	—	4,1	0,7	1,1	21,1
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Częstochowie	1926	168,0	—	110,8	—	—	1,5	1,0	22,5	32,2
	1927	153,7	—	114,9	—	—	2,9	0,5	1,1	34,3
	1928	186,9	—	159,9	—	—	4,1	0,7	1,1	21,1
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	1 087,6	—	996,4	—	—	1,9	—	3,2	86,1
	1927	1 364,6	—	1 152,4	—	—	6,0	—	0,5	205,7
	1928	1 600,0	—	1 345,0	—	—	12,2	—	2,6	240,2
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwo- wie	1926	846,3	—	771,9	—	—	—	—	3,2	71,2
	1927	1 273,8	—	1 070,8	—	—	3,2	—	0,5	199,3
	1928	1 480,7	—	1 240,7	—	—	10,3	—	2,6	227,1
Akcyjny Bank Hipoteczny oddział w Krakowie	1926	241,3	—	224,5	—	—	1,9	—	—	14,9
	1927	90,8	—	81,6	—	—	2,8	—	—	6,4
	1928	119,3	—	104,3	—	—	1,9	—	—	13,1
F. Zakłady zastawnicze akcyjne. <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	10 070,6	1 311,8	—	7 895,4	36,1	67,9	0,1	372,1	387,2
	1927	13 808,9	1 610,1	—	11 093,3	39,2	86,8	0,1	475,1	504,3
	1928	15 676,4	1 687,6	1 865,7	10 930,6	43,0	125,7	0,2	704,8	318,8
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczk. na Zastaw Ruchom. w Warszawie	1926	7 754,5	788,3	—	6 141,1	36,1	61,7	—	343,1	384,2
	1927	10 517,6	1 086,7	—	8 417,8	39,2	74,9	—	442,7	456,3
	1928	13 748,6	1 687,6	—	10 930,6	43,0	104,2	—	704,8	278,4
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handl. Zastawowe w Warszawie	1926	2 316,1	523,5	—	1 754,3	—	6,2	0,1	29,0	3,0
	1927	3 291,3	523,4	—	2 675,5	—	11,9	0,1	32,4	48,0
	1928	1 927,8	—	1 865,7	—	—	21,5	0,2	—	40,4
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles	1926	83,2	67,7	—	12,0	—	—	—	2,9	0,6
	1927	793,5	246,0	—	471,8	—	2,1	—	27,3	46,3
	1928	1 061,3	307,4	—	591,9	—	3,7	—	61,1	97,2
Koncesj. Zakł. Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	42,0	30,0	—	12,0	—	—	—	—	—
	1927	199,0	100,0	—	90,0	—	—	—	—	9,0
	1928	219,3	110,0	—	96,0	—	—	—	—	13,3
Zakład Zastawniczy Józefa Hullea w Drohobyczu	1926	41,2	37,7	—	—	—	—	—	2,9	0,6
	1927	117,4	50,0	—	42,2	—	—	—	13,8	11,4
	1928	161,8	50,0	—	73,5	—	—	—	22,1	16,2
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	395,1	71,0	—	283,9	—	2,1	—	13,5	24,6
	1928	574,5	71,1	—	403,9	—	3,1	—	39,0	57,4
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Libermana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1927	82,0	25,0	—	55,7	—	—	—	—	1,3
	1928	105,7	76,3	—	18,5	—	0,6	—	—	10,3

Jak z tablicy 18 widzimy, największe zapasy gotowizny utrzymuje Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, które w roku 1928 wynosiło 5,2% w stosunku do funduszy obroto-

wych. Poza tem dość duże zapasy gotowizny w stosunku do posiadanych funduszy utrzymują lombardy miejskie oraz lombardy instytucyj dobroczynnych. Szczupłe zapasy gotowizny wykazują bilanse zakładów za-

stawniczych, połączonych z komunalnymi kasami oszczędności, a to z tego powodu, że będąc oparte o fundusze odnośnych kas, gotowizny w swej kasie przetrzymywać nie mają potrzeby. Niektóre z zakładów, jak np. działające przy bankach akcyjnych lub spółdzielczych, oraz zakład zastawniczy Miejskiej Kasy Oszczędności w Kołomyży, własnej kasy nie posiadają, a wypłaty swe przeprowadzają przez kasy odnośnych instytucji patronalnych.

W rubryce procentów i opłat do pobrania figurują kwoty, które mają być pobrane w następnym okresie rachunkowym. Należności te sięgają poważnych kwot, jakkolwiek nie wszystkie instytucje je wykazują. Kwoty te wynoszą w poszczególnych latach 1926 — 1928 zł. 151,2 tys., zł. 228,7 tys. i zł. 399,1 tys. W roku 1928 najwyższe kwoty z tego tytułu wykazuje Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie, bo aż 93,8 tys., co w stosunku do pobranych i należnych odsetek wynosi około 27%. Na drugim miejscu stoi Warszawsko-Gdańskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe, którego należności z tego tytułu z końcem roku 1928 wynosiły zł. 54 tys., co stanowi około 9% w stosunku do kwoty odsetków pobranych i należnych za rok 1928. Następnie Zakład Zastawniczy Akcyjnego Banku Hipotecznego w Krakowie wykazuje sumę odsetków do pobrania w wysokości zł. 29,2 tys. co w stosunku do odsetków za rok 1928 wynosi około 30%. Zakład zastawniczy Miejskiej Kasy Oszczędności we Lwowie tytułem odsetków zaległych wykazuje

zł. 56,2 tys. co wynosi około 22% do sumy odsetków pobranych za rok 1928. Ten sam stosunek spotykamy w Miejskiej Kasie Oszczędności w Krakowie.

Posiadaczem nieruchomości jest jedynie Warszawskie Akcyjne Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, którego wartość bilansowa wynosi zł. 579,9 tys. Poza tem właścicielem nieruchomości jest Warszawsko-Gdańskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe, która to nieruchomość należy do towarzystwa jako całości i nie figuruje w bilansie oddziału zastawniczego za rok 1928.

Pozycje innych aktywów są znaczniejsze jedynie w bilansach zakładów zastawniczych akcyjnych, które w większości nie odnoszą się do operacji pożyczkowych tych instytucji.

Z pozycyj stanu czynnego do omówienia pozostaje jeszcze najważniejsza, t. j. stan bilansowy pożyczek. Na tablicy 19 zestawiono stany bilansowe co do ilości pożyczek i co do kwot, uwzględniając również 3 instytucje opuszczone w zestawieniach bilansów i rachunków strat i zysków, które były uwzględnione w zestawieniach odnośnie do obrotu pożyczkami, a mianowicie: Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie, Bank Ludowy, spółdzielnia w Grudziądzu i zakład zastawniczy Eugenjusza Bojarskiego w Jarosławiu. Na tablicy tej wykazano również stany bilansowe z końca roku 1925, celem wyprowadzenia wskaźnika wzrostu dla wszystkich lat.

Tabl. 19. Stan bilansowy pożyczek — *Etat des prêts*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1925	1926	1927	1928	Wskaźnik wzrostu rok poprzedni = 100 <i>Indice d'accroissement Année précédente = 100</i>		
					1926	1927	1928
Liczba pożyczek — <i>Nombre de prêts</i>							
Ogółem — Total	85 664	137 018	178 090	207 434	160	130	116
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	10 125	23 259	27 496	33 664	230	118	122
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie .	5 241	10 493	12 740	16 889	200	121	132
Lombard Miejski w Poznaniu	—	6 216	6 729	7 697	—	108	114
„ „ w Król. Hucie	4 197	5 083	5 905	7 329	121	116	124
„ „ w Grodnie	687	1 467	2 122	1 749	214	145	82
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	21 942	29 200	32 489	36 451	133	111	112
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	7 789	10 409	10 618	12 566	134	102	118
„ „ „ w Krakowie . . .	7 126	10 952	13 308	13 957	154	122	105
„ „ „ w Stanisławowie .	1 252	1 721	2 262	2 896	137	131	128
„ „ „ w Tarnopolu . . .	1 321	1 502	1 578	1 966	114	105	125
„ „ „ w Tarnowie	1 723	1 677	1 725	1 846	97	103	107

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1925	1926	1927	1928	Wskaźnik wzrostu rok poprzedni = 100 <i>Indice d'accroissement Année précédente = 100</i>		
					1926	1927	1928
Miejska Kasa Oszczędności w Przemyśle . . .	2 394	2 489	2 477	2 410	104	99	97
" " " w Jaśle	238	330	347	372	139	105	107
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	53	50	48	77	94	96	160
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni . . .	46	70	126	141	152	180	112
" " " w Kołomyji . . .	—	—	—	220	—	—	—
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions cha- ritables</i>	4 304	3 697	5 065	5 299	86	137	104
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	3 345	2 549	2 896	2 453	76	114	85
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	828	808	1 645	2 128	98	204	129
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	131	340	525	718	260	154	137
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopéra- tives de crédit</i>	4 072	4 082	4 918	5 373	100	120	109
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Często- chowie	3 624	3 484	4 244	4 744	96	122	112
Bank Ludowy, spółdzielnia w Grudziądzu . . .	448	598	674	629	133	113	93
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1 059	5 539	7 842	8 773	520	142	112
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	—	4 210	6 361	6 838	—	151	107
Akcyjny Bank Hipoteczny, oddział w Krakowie	1 059	1 299	1 481	1 935	123	114	131
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	44 162	70 897	90 680	103 281	161	128	114
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	42 287	66 222	83 112	97 791	157	125	118
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zasta- wowe w Warszawie	1 875	4 675	7 568	5 490	249	162	73
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	—	374	9 599	14 593	—	2 566	152
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	—	168	1 320	3 788	—	786	287
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	—	206	571	695	—	277	122
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie . . .	—	—	6 155	8 606	—	—	140
Sosnowiecki Lombard Prywatny W. Libermana w Sosnowcu	—	—	703	620	—	—	88
Zakład Zastawniczy Eug. Bojarskiego w Jaro- sławiu	—	—	850	884	—	—	104

Kwoty pożyczek w tysiącach złotych — *Montant des prêts en milliers de zlotys*

Ogółem—Total	6 794,3	11 542,2	16 866,1	22 736,5	170	146	135
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (muni- cipaux)</i>	796,0	1 169,7	1 617,1	2 566,8	146	138	159
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie .	719,7	815,9	1 112,9	1 684,9	113	136	151
Lombard Miejski w Poznaniu	—	224,6	324,5	516,3	—	144	159
" " w Król. Hucie	55,6	92,9	125,1	307,0	167	135	245
" " w Grodnie	20,7	36,3	54,6	58,6	175	150	107
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1 272,1	1 762,0	2 427,1	3 430,8	139	138	141
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	503,6	694,8	966,1	1 579,5	138	139	164
" " " w Krakowie	369,3	612,1	900,7	1 096,2	166	147	122
" " " w Stanisławowie	105,9	131,7	196,3	285,8	124	149	146

(dok. — fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	1925	1926	1927	1928	Wskaźnik wzrostu rok poprzedni = 100 <i>Indice d'accroissement Année précédente = 100</i>		
					1926	1927	1928
Miejska Kasa Oszczędności w Tarnopolu	43,8	66,4	83,4	131,0	152	126	157
" " " w Tarnowie	78,0	89,5	108,9	128,3	115	122	118
" " " w Przemyślu	139,5	130,4	126,4	134,1	93	97	106
" " " w Jasle	24,2	28,2	31,1	31,9	117	110	103
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	5,3	4,7	6,5	11,2	89	137	173
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	2,5	4,2	7,7	6,7	169	184	87
Miejska Kasa Oszczędności w Kołomyi	—	—	—	26,1	—	—	—
C. Zakłady zastawnicze instytucyj dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions chari-</i> <i>tables</i>	236,9	204,4	241,6	217,5	86	118	90
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	213,5	160,1	178,6	149,9	75	112	84
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	22,8	38,7	53,5	55,4	169	138	104
Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego w Krakowie	0,6	5,6	9,5	12,2	933	170	128
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopéra-</i> <i>tives de crédit</i>	118,3	142,4	194,8	225,2	120	137	116
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Często- chowie	82,3	103,6	146,1	181,2	126	141	124
Bank Ludowy, spółdzielnia z n. o. w Grudziądzu	36,0	38,8	48,7	44,0	108	125	90
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques</i> <i>par actions</i>	148,5	1 034,3	1 259,9	1 477,0	697	122	117
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	—	809,6	1 191,8	1 386,9	—	147	116
Akcyjny Bank Hipoteczny Oddział w Krakowie	148,5	224,7	68,1	90,1	151	30	132
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages anonymes</i>	4 222,5	7 165,7	10 384,3	13 873,4	170	145	134
Warszawskie Akc. Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	3 716,0	6 203,7	8 557,0	12 048,7	167	138	141
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zasta- wowe w Warszawie	506,5	962,0	1 827,3	1 824,7	190	190	99
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés firmes individuelles</i>	—	63,7	741,3	945,8	—	1 164	128
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	—	26,0	176,1	192,7	—	677	109
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Drohobyczu	—	37,7	92,2	123,5	—	244	134
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie	—	—	329,8	459,3	—	—	139
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber- mana w Sosnowcu	—	—	64,2	82,9	—	—	128
Zakład Zastawniczy Eug. Bojarskiego w Jaro- sławiu	—	—	79,0	87,4	—	—	111

Jak z powyższej tablicy widzimy, największy wzrost w r. 1926 wykazują zakłady Akcyjnego Banku Hipotecznego, a to dzięki uruchomieniu oddziału zastawniczego we Lwowie, oraz lombardy miejskie, głównie przez rozwój naturalny, a częścią również dzięki otwarciu nowego zakładu w Poznaniu. Naogół jednak wszędzie wzrost jest znaczny i średnio dla wszystkich, objętych statystyką zakładów zastawniczych, wskaźnik dla roku 1926 w porównaniu z rokiem 1925 wynosi 160. Zmniejszenie się liczby bilansowej wykazuje jedynie grupa zakładów instytucyj dobroczynnych.

W latach następnych 1927 i 1928 średni wzrost jest znacznie powolniejszym zarówno co do ilości jak i kwot stanu bilansowego pożyczek. W roku 1927 największy wzrost wykazują zakłady zastawnicze należące do osób fizycznych, dla których wskaźnik w porównaniu z rokiem 1927 wynosi dla ilości pożyczek 2566, a dla kwot 1164. Ten znaczny wzrost jest wynikiem powstania trzech nowych instytucyj a również rozwoju naturalnego dwu przedsiębiorstw pozostałych.

Poza tem znaczny wzrost w roku 1927 wykazują zakłady akcyjne, a szczególnie

Warszawsko-Gdańskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe.

W roku 1928 nie spotykamy już tak wielkich różnic we wzroście między poszczególnymi grupami zakładów zastawniczych, jak w r. 1927, ale i w tym roku najsilniejszy wzrost co do ilości pożyczek wykazują zakłady należące do osób fizycznych. Co do kwot, pierwszeństwo pozostaje przy lombardach miejskich, a drugie miejsce zajmują ich pokrewne instytucje połączone z komunalnymi kasami oszczędności. Spadek kwoty bilansowej pożyczek wykazują jedynie zakłady zastawnicze instytucyj dobroczynnych.

Stany bilansowe pożyczek mówią nam o sile nasycania kredytem rynku pieniężnego. Siła ta jednak, w porównaniu z ogółem kredytów krótkoterminowych, wygląda bardzo mizernie. Według danych zamieszczonych w *Wiadomościach Statystycznych* w zeszycie II roku 1929 stan kredytów krótkoterminowych w Polsce, powiększony o sumy kredytów zakładów zastawniczych, które powołaniem zestawieniem nie są objęte, w roku 1925 wynosił zł. 1 046,7 mil., w roku 1926—zł. 1 396,5 mil., w r. 1927—zł. 1 966,3 mil., w r. 1928—zł. 2 731,8 mil. Udział kredytu zastawniczego w tych kwotach przedstawia się minimalnie, a mianowicie w poszczególnych latach 1925 do 1928 wynosi 1,9%, 2,4%, 2,1% i 1,4%.

Co do stanu biernego, pozycje funduszy obrotowych zostały omówione w rozdziale IV specjalnie na ten cel poświęconym. Poza funduszami obrotowymi oraz sumami innych pasywów, które podobnie jak inne aktywa, nie odnoszą się do operacyj pożyczkowych jak tylko w pewnej części, najwyższe pozycje zauważymy w rubryce nadwyżek licytacyjnych, które wynosiły w poszczególnych latach 1926—1928 zł. 110 tys., zł. 164,2 tys. i zł. 229,3 tys. Są to kwoty uzyskane ze sprzedaży zastawów, pozostające po zaspokojeniu pretensji odnośnych zakładów zastawniczych do dyspozycji właścicieli zastawów.

Przystępując do zestawienia dochodowości zakładów zastawniczych, omówimy w pierwszej kolejności pozycje strat i zysków. Jak zauważamy w tablicy 17 najwyższą pozycją po stronie strat są koszty administracji, które szczegółowo zostały omówione we wstępie niniejszego rozdziału. Następną pozycję tworzą zapłacone odsetki od zobowiązań i dotacyj instytucyj patronalnych. Pozycje te w stratach lombardów miejskich zajmują przeciętnie około 19%, natomiast w zakładach zastawniczych komunalnych kas oszczędności

prawie połowę, niekiedy nawet przewyższając koszty administracji. Jest to wynikiem tego, że zakłady tej kategorii posiadają własne kapitały tylko w drobnych sumach, a od dotacyj opłacają bankowe odsetki. W zakładach zastawniczych instytucyj dobroczynnych zapłacone odsetki od zobowiązań wynoszą tylko $\frac{1}{4}$ ogółu strat. Natomiast w zakładach akcyjnych zapłacone odsetki wynoszą około 40,6% i w zakładach należących do osób fizycznych około 41,2% strat.

Pozycje strat przy sprzedaży zastawów pochodzą z niedoborów, jakie wynikły na skutek sprzedania zastawów niespłaconych pożyczek poniżej pretensji zakładu.

Po stronie zysków na czoło wszelkich dochodów wybijają się odsetki i opłaty pobrane od pożyczek, które zajmują około 91% strony zysków. Dochody z czynności ubocznych jako to: przechowanie, sprzedaż komisyjna, szacowanie i t. p., figurują tylko w bilansach trzech instytucyj, a mianowicie: Warszawskiego Lombardu Miejskiego i dwóch zakładów akcyjnych, jednak nigdzie wielkich pozycji one nie stanowią, co dowodzi, że innymi interesami, jak pożyczkowymi, zakłady zastawnicze zajmują się w nieznacznym stopniu.

W rubryce dochodów z kapitałów ulokowanych w bankach i dochodów z nieruchomości, większe kwoty figurują tylko w bilansach obu zakładów zastawniczych akcyjnych, które są właścicielami nieruchomości.

Dochodowość instytucji wyraża się zasadniczo procentem zysku bilansowego w stosunku do kapitałów własnych przedsiębiorstwa. Jeżeli zaś chodzi o obliczenie dochodowości zakładów zastawniczych, wśród których jedne operują funduszami własnymi tylko w minimalnym stopniu, zdobywając resztę środków obrotowych drogą niskoprocentowego kredytu instytucyj patronalnych, a inne wogóle własnego kapitału nie posiadają, porównanie zysku w stosunku do kapitału własnego będzie bądź niemożliwe, bądź nie wykaże nam, z jaką sprawnością finansową zakład pracuje. Wobec tego zestawiono tablicę 20, w której wykazano obok stosunku zysków do kapitałów własnych stosunek dochodu do funduszy obrotowych. Za dochód w danym wypadku uważa się sumę zysku bilansowego (względnie straty) i zapłaconych odsetków od zobowiązań i dotacyj instytucyj patronalnych. W ten sposób dochód wyraża zysk jakiby instytucja posiadała, gdyby w miejsce zobowiązań dysponowała kapitałem własnym.

Tabl. 20. Dochodowość zakładów zastawniczych — Rentabilité des établissements des prêts sur gages
Tysiące złotych — *Milliers de zlotys*

1926—1928

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Dochód — <i>Recettes</i>			% zysków (+) lub straty (—) do kapitałów własnych i dotacji % des bénéfices (+) ou pertes (—) par rapport aux fonds propres et dotations	% dochodu (+) lub straty (—) do fundu- szów obrotowych % des recettes (+) ou pertes (—) par rapport aux fonds de voute- ment
		Razem dochód (+) strata (—) <i>Total recettes (+) pertes (—)</i>	Zysk bilansowy (+) lub strata (—) <i>Bénéfice (+) ou pertes (—)</i>	Zapłacone odsetki od zobowiązań i dotacji instyt. pa- tronalnych <i>Intérêts des engagements et dotations des institu- tions de patronage, versés</i>		
Ogółem — Total	1926	+ 2 710,5	+ 622,5	2 088,0	+ 11,4	+ 20,0
	1927	+ 2 661,0	+ 842,5	1 818,5	+ 11,4	+ 13,9
	1928	+ 2 538,7	+ 678,6	1 860,1	+ 5,8	+ 10,9
A. Zakłady zastawnicze komunalne (miejskie) <i>Etablissements des prêts sur gages communaux (municipaux)</i>	1926/27	+ 132,8	+ 94,6	38,2	+ 8,2	+ 11,5
	1927/28	+ 79,5	+ 4,3	75,2	+ 0,2	+ 4,4
	1928/29	+ 67,2	— 32,2	99,4	— 1,2	+ 2,5
Warszawski Lombard Miejski w Warszawie	1926	+ 128,3	+ 99,1	29,2	+ 12,5	+ 16,2
	1927/28	+ 30,6	+ 11,2	19,4	+ 0,9	+ 2,4
	1928/29	+ 25,1	— 22,2	47,3	— 1,2	+ 1,4
Lombard Miejski w Poznaniu	1926	— 15,9	— 20,9	5,0	— 8,4	— 6,4
	1927/28	+ 33,0	— 15,7	48,7	— 4,4	+ 6,0
	1928/29	+ 21,6	— 18,0	39,6	— 3,3	+ 3,9
„ „ w Król. Hucie	1926/27	+ 14,7	+ 14,7	0,0	+ 18,7	+ 18,7
	1927/28	+ 13,5	+ 13,5	—	+ 11,5	+ 11,5
	1928/29	+ 19,3	+ 9,1	10,2	+ 3,0	+ 6,3
„ „ w Grodnie	1926	+ 5,7	+ 1,7	4,0	+ 4,7	+ 15,8
	1927	+ 2,4	— 4,7	7,1	— 8,5	+ 4,3
	1928	+ 1,2	— 1,1	2,3	— 1,8	+ 2,0
B. Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności <i>Etablissements des prêts sur gages des caisses d'épargne communales</i>	1926	+ 322,6	+ 16,5	306,1	+ 0,9	+ 18,0
	1927	+ 299,7	+ 37,9	261,8	+ 1,6	+ 12,0
	1928	+ 354,2	+ 38,0	316,2	+ 1,1	+ 10,1
Miejska Kasa Oszczędności we Lwowie	1926	+ 93,1	+ 3,9	89,2	+ 0,6	+ 13,6
	1927	+ 122,3	+ 26,1	96,2	+ 2,8	+ 13,2
	1928	+ 168,9	+ 27,8	141,1	+ 1,7	+ 7,1
„ „ „ w Krakowie	1926	+ 121,7	+ 8,2	113,5	+ 1,3	+ 19,3
	1927	+ 92,1	+ 8,2	83,9	+ 0,9	+ 9,9
	1928	+ 106,0	+ 6,5	99,5	+ 0,6	+ 9,3
„ „ „ w Stanisławowie	1926	+ 42,1	+ 0,7	41,4	+ 0,5	+ 31,6
	1927	+ 35,7	+ 0,4	35,3	+ 0,2	+ 12,2
	1928	+ 34,8	+ 0,5	34,3	+ 0,2	+ 11,9
„ „ „ w Tarnopolu	1926	+ 10,1	— 1,6	11,7	— 1,9	+ 12,2
	1927	+ 10,5	+ 0,0	10,5	+ 0,0	+ 10,7
	1928	+ 10,0	+ 0,1	9,9	+ 0,1	+ 6,7
„ „ „ w Tarnowie	1926	+ 22,4	+ 2,0	20,4	+ 2,1	+ 23,5
	1927	+ 12,3	+ 1,2	11,1	+ 1,1	+ 11,0
	1928	+ 10,1	+ 0,2	9,9	+ 0,2	+ 7,6
„ „ „ w Przemyśle	1926	+ 26,2	+ 1,7	24,5	+ 1,4	+ 21,4
	1927	+ 20,8	+ 1,2	19,6	+ 1,0	+ 17,4
	1928	+ 17,4	+ 1,4	16,0	+ 1,1	+ 13,6
„ „ „ w Jaśle	1926	+ 4,5	+ 0,7	3,8	+ 2,3	+ 14,7
	1927	+ 4,4	+ 0,4	4,0	+ 1,2	+ 13,1
	1928	+ 4,4	+ 1,2	3,2	+ 3,4	+ 12,6

(c. d. — suite)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	Dochód — Recettes			% zysków (+) lub straty (-) do kapitałów własnych i dotacyj % des bénéfices (+) ou pertes (-) par rapport aux fonds propres et dotations	% dochodu (+) lub straty (-) do fundu- szów obrotowych % des recettes (+) ou pertes (-) par rapport aux fonds de voute- ment
		Razem dochód (+) strata (-) <i>Total recettes (+) pertes (-)</i>	Zysk bilansowy (+) lub strata (-) <i>Bénéfice (+) ou pertes (-)</i>	Zapłacone odsetki od zobowiązań i dotacyj instytut. pa- tronalnych <i>Intérêts des engange- ments et dotations des institu- tions de patronage, versés</i>		
Powiatowa Kasa Oszczędności w Brzeżanach .	1926	+ 1,5	+ 0,9	0,6	+ 22,5	+ 37,5
	1927	+ 0,8	+ 0,1	0,7	+ 1,4	+ 11,4
	1928	+ 1,6	+ 0,3	1,3	+ 2,5	+ 13,4
Miejska Kasa Oszczędności w Bochni	1926	+ 1,0	+ 0,0	1,0	+ 0,0	+ 17,9
	1927	+ 0,8	+ 0,3	0,5	+ 3,8	+ 6,3
	1928	+ 0,9	- 0,1	1,0	- 1,3	+ 11,7
" " " w Kołomyji	1926	-	-	-	-	-
	1927	-	-	-	-	-
	1928	+ 0,1	+ 0,1	-	+ 0,4	+ 0,4
C. Zakłady zastawnicze Instytucyj dobroczynnych . . <i>Etablissements des prêts sur gages des institutions chari- tables</i>	1926	+ 55,9	+ 6,1	49,8	+ 82,4	+ 24,7
	1927	+ 38,0	+ 9,7	28,3	+ 45,6	+ 14,1
	1928	+ 18,9	- 4,5	23,4	- 14,4	+ 7,3
Uprzywilejowany Urząd Zastawniczy „Mons Pius“ we Lwowie	1926	+ 46,8	+ 0,9	45,9	+ 225,0	+ 2,5
	1927	+ 31,3	+ 7,3	24,0	+ 101,4	+ 16,6
	1928	+ 12,0	- 6,4	18,4	- 43,5	+ 0,6
Zakład Zastawniczy Funduszu Podupadłych Mieszczan w Tarnowie	1926	+ 9,1	+ 5,2	3,9	+ 77,6	+ 23,3
	1927	+ 6,7	+ 2,4	4,3	+ 17,3	+ 11,9
	1928	+ 6,9	+ 1,9	5,0	+ 11,4	+ 10,6
D. Zakłady zastawnicze przy spółdzielniach kredytowych <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des coopé- ratives de crédit</i>	1926	+ 32,2	+ 32,2	-	+ 29,1	+ 29,1
	1927	+ 34,3	+ 34,3	-	+ 29,9	+ 29,9
	1928	+ 21,1	+ 21,1	-	+ 13,2	+ 13,2
Spółdzielczy Bank Ludowy z n. o. w Często- chowie	1926	+ 32,2	+ 32,2	-	+ 29,1	+ 29,1
	1927	+ 34,3	+ 34,3	-	+ 29,9	+ 29,9
	1928	+ 21,1	+ 21,1	-	+ 13,2	+ 13,2
E. Zakłady zastawnicze przy bankach akcyjnych . . . <i>Etablissements des prêts sur gages auprès des banques par actions</i>	1926	+ 114,7	+ 86,1	28,6	+ 8,6	+ 11,5
	1927	+ 230,9	+ 205,7	25,2	+ 17,8	+ 20,0
	1928	+ 268,5	+ 240,2	28,3	+ 17,9	+ 20,0
Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie	1926	+ 71,2	+ 71,2	-	+ 9,2	+ 9,2
	1927	+ 199,3	+ 199,3	-	+ 18,6	+ 18,6
	1928	+ 227,1	+ 227,1	-	+ 18,3	+ 18,3
Akcyjny Bank Hipoteczny, oddział w Krakowie	1926	+ 43,5	+ 14,9	28,6	+ 6,6	+ 19,4
	1927	+ 31,6	+ 6,4	25,2	+ 7,8	+ 38,7
	1928	+ 41,4	+ 13,1	28,3	+ 12,6	+ 39,7
F. Zakłady zastawnicze akcyjne <i>Etablissements des prêts sur gages s-tés anonymes</i>	1926	+ 2 052,5	+ 387,2	1 665,3	+ 29,5	+ 12,3
	1927	+ 1 889,6	+ 504,3	1 385,3	+ 31,3	+ 14,9
	1928	+ 1 640,9	+ 318,8	1 322,1	+ 9,0	+ 11,3
Warszawskie Akc Tow. Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości w Warszawie	1926	+ 1 721,9	+ 384,2	1 337,7	+ 48,7	+ 24,8
	1927	+ 1 563,8	+ 456,3	1 107,5	+ 42,0	+ 16,5
	1928	+ 1 363,9	+ 278,4	1 085,5	+ 16,5	+ 10,8
Warszawsko-Gdańskie Tow. Handlowo-Zasta- wowe w Warszawie	1926	+ 330,6	+ 3,0	327,6	+ 0,6	+ 14,5
	1927	+ 325,8	+ 48,0	277,8	+ 9,2	+ 10,2
	1928	+ 277,0	+ 40,4	236,6	+ 2,2	+ 14,8

(dok.—fin)

Zakłady zastawnicze <i>Etablissements des prêts sur gages</i>	Rok <i>Année</i>	D o c h ó d — R e c e t t e s			% zysków (+) lub straty (-) do kapitałów własnych i dotacyj % des béné- fices (+) ou pertes (-) par rapport aux fonds propres et dotations	% dochodu (+) lub straty (-) do fundu- szów obrotowych % des re- cettes (+) ou pertes (-) par rapport aux fonds de voule- ment
		Razem dochód (+) strata (-) <i>Total recettes (+) pertes (-)</i>	Zysk bilansowy (+) lub strata (-) <i>Bénéfice (+) ou pertes (-)</i>	Zapłacone odsetki od zobowiązań i dotacyj instyt. pa- tronalnych <i>Intérêts des engange- ments et dotalions des institu- tions de patronage, versés</i>		
G. Zakłady zastawnicze osób fizycznych <i>Etablissements des prêts sur gages firmes individuelles</i>	1926	— 0,2	— 0,2	—	— 0,3	— 0,3
	1927	+ 89,0	+ 46,3	42,7	+ 18,8	+ 12,4
	1928	+ 167,9	+ 97,2	70,7	+ 31,6	+ 18,7
Koncesjonowany Zakład Zastawniczy Ozjasza Schneeweissa w Rzeszowie	1926	— 0,8	— 0,8	—	— 2,7	— 1,9
	1927	+ 14,7	+ 9,0	5,7	+ 9,0	+ 7,7
	1928	+ 20,2	+ 13,3	6,9	+ 12,1	+ 9,8
Zakład Zastawniczy Józefa Hullesa w Droho- byczu	1926	+ 0,6	+ 0,6	—	+ 1,6	+ 1,6
	1927	+ 11,4	+ 11,4	—	+ 22,8	+ 12,4
	1928	+ 16,2	+ 16,2	—	+ 32,4	+ 13,1
Wileński Lombard „Kresowja“ w Wilnie . . .	1926	—	—	—	—	—
	1927	+ 60,5	+ 24,6	35,9	+ 34,6	+ 17,0
	1928	+ 116,0	+ 57,4	58,6	+ 80,8	+ 24,4
Sosnowiecki Lombard Prywatny Wolfa Liber- mana w Sosnowcu	1926	—	—	—	—	—
	1927	+ 2,4	+ 1,3	1,1	+ 5,2	+ 3,0
	1928	+ 15,5	+ 10,3	5,2	+ 13,5	+ 16,4

Powyższa tablica wykazuje, że w poszczegól-
nych latach 1926 — 1928 kapitał pracował,
odrzucając zarobek wynoszący średnio 20,0%,
13,9% i 10,9%. Najsprawniej pod względem
finansowym pracuje zakład zastawniczy Akcyj-
nego Banku Hipotecznego w Krakowie,
którego dochód w stosunku do funduszy
obrotowych w poszczególnych latach wynosi
19,4%, 38,7% i 39,7%. Ze słabszym wynikiem
pracuje bratni oddział tego zakładu we Lwo-
wie, odrzucając zarobek wynoszący w po-
szczególnych latach 9,2%, 18,6% i 18,3%. Za-
kłady zastawnicze akcyjne pracują z wynikiem
jeszcze słabszym, bo procent dochodu do
funduszy obrotowych w Warszawskim
Akcyjnym Towarzystwie Pożyczkowym na
Zastaw Ruchomości wynosił w poszczegól-
nych latach 1926 — 1928 24,8%, 16,5% i 10,8%,
a w Warsz. Gdańskim Tow. Handlowo-
Zastawowem — 14,5%, 10,2% i 14,8%.

Pośród zakładów zastawniczych, należą-
cych do związków prawa publicznego, naj-
sprawniej pracują zakłady zastawnicze komu-
nalnych kas oszczędności, które średnio wy-
kazują procent dochodu do funduszy obro-
towych na 18,0% w r. 1926, 12,0% w r. 1927
i 10,1% w r. 1928.

Natomiast zakłady zastawnicze komunalne
wykazują znacznie mniejszą sprawność finan-
sową, dając odsetek dochodu do funduszy
obrotowych w wysokości 11,5% w r. 1926,

4,4% w r. 1927 i 2,5% w r. 1928. Między niemi
Lombard Miejski w Poznaniu w r. 1926,
który był pierwszym rokiem jego działal-
ności, nie wykazuje dochodu, lecz przeciwnie
stratę wynoszącą 6,4%. Niska dochodowość
zakładów zastawniczych, należących do zwią-
zków prawa publicznego, jak to już wyżej
zaznaczono, bynajmniej nie jest dowodem
ich słabej działalności, gdyż celem ich nie
jest przysparzanie zysków, ale spełnianie
funkcji opieki społecznej.

Zyski bilansowe netto w instytucjach
prywatnych są zużywane na rzecz właścicieli
w myśl odnośnych postanowień statutowych.
Inaczej ma się rzecz z zyskami w zakładach
zastawniczych, należących do związków pra-
wa publicznego. Tutaj, w myśl postanowień
niektórych regulaminów, mają one służyć do
obniżania stopy procentowej w miarę wy-
twarzania się własnych funduszy, od któ-
rych zakłady nie byłyby już zmuszone płacić
odsetków. W tym celu zyski są przelewane
na fundusze rezerwowe zakładów zastawni-
czych, które są odrębne od funduszy od-
nośnych kas oszczędności, w siedmiu zakła-
dach połączonych z komunalnymi kasami
oszczędności, a mianowicie: we Lwowie,
Stanisławowie, Tarnopolu, Tarnowie, Jasle,
Brzeżanach i Kołomyji. W pozostałych za-

kładach w Krakowie, Przemyślu i Bochni, zyski zakładów zastawniczych dolicza się do zysków odnośnych kas oszczędności. W lombardach miejskich zyski są przelewane na kapitały zapasowe po potrąceniu z nich pewnej części do dyspozycji magistratów na cele dobroczynne.

Wnioski ogólne

Biorąc pod uwagę, że zakłady zastawnicze są bankami dla sfer najuboższych, że udzielają drobnych pożyczek za zabezpieczeniem stosunkowo łatwym do zdobycia dla każdego, oraz że nie wymagają specjalnego, uciążliwego, czasem przykrego zabiegania o pożyczkę, są instytucjami bezwzględnie pożytecznymi. Nie jednemu człowiekowi ułatwiają wybrnięcie z chwilowego ciężkiego położenia finansowego bez doznawania upo-

korzeń. Zarzuty z którymi one się spotykają, jakoby pobudzały słabsze jednostki do rozrzutności lub wytwarzały typ ludzi wiecznie zadłużających się (Wochenpfänder, Monatspfänder), co do których nie udało się uchwycić danych, mogą mieć słabe uzasadnienie wobec ogromu spełnianych zadań użytecznych.

Pobierając wysokie odsetki, mogłyby być zakłady zastawnicze uważane za instytucje lichwiarskie. One nie chronią biednych warstw przed drogim kredytem, one je chronią tylko przed droższym kredytem. Zresztą pożyczającemu kilkadziesiąt złotych na przeciąg kilku dni lub paru tygodni nie zależy na kilkudziesięciu groszach, które mogłyby zaoszczędzić w razie obniżenia stopy procentowej. Drobne różnice przy stopie procentowej odgrywają dużą rolę tylko przy wielkich kwotach.

Etablissements des prêts sur gages en Pologne dans les années 1926—1928

R é s u m é

La première tâche de la statistique des établissements des prêts sur gages est d'établir le rôle que jouent ces institutions dans l'économie de la société. Pour y arriver, cette statistique ne peut se borner à mettre à jour les chiffres des prêts accordés contre dépôt d'un gage, mais elle doit établir des relevés numériques permettant au moins de présumer quels sont les milieux sociaux qui ont le plus souvent recours à ces établissements, quelles sont les causes qui les y amènent, les fins auxquelles sont destinés ces emprunts et les conséquences économiques qui en résultent.

Procédant à l'élaboration des statistiques des établissements des prêts sur gage, l'Office Central de Statistique s'est servi des données du Ministère des Finances concernant le nombre et la répartition territoriale de ces établissements. Dans la suite, l'Office Central s'est mis en relation directe avec ces derniers au moyen d'une enquête dont le but était de déceler l'organisation des établissements des prêts sur gages, d'établir le

montant des capitaux de fondation et des fonds de réserve, ainsi que les taux d'intérêt pratiqués envers les débiteurs, les montants, les termes d'échéance et les conditions de prolongation des prêts accordés, la façon dont on utilise les bénéfices, les milieux sociaux jouissant du crédit contre dépôt de gages, et enfin, le chiffre des transactions. En 1928 il y avait en Pologne 30 établissements des prêts sur gages qui possédaient en tout 34 comptoirs; 17 établissements appartenaient aux collectivités de droit public, notamment: 4 établissements municipaux gérés directement par les administrations municipales, 10 fonctionnant auprès des caisses d'épargne communales, 2—appartenant aux églises et 1—fondation pieuse charitable—gérée par l'administration municipale. Parmi les 13 établissements privés, 2 fonctionnaient auprès des coopératives de crédit, 1—auprès d'une banque par actions, 2 formaient des sociétés anonymes indépendantes, 1—représentait une société à responsabilité limitée et 7 appartenaient aux personnes physiques,

Les fonds de roulement des établissements des prêts sur gages se composent des capitaux de fondation, des fonds de réserve et des engagements. Les établissements formés auprès des caisses d'épargne communales et ceux auprès des coopératives de crédit et des banques par actions, ainsi que, dans une large mesure, les établissements municipaux et charitables (monts-de-piété) opèrent avec des capitaux fournis par les institutions de patronage respectives.

Les fonds dont dispose la Société Anonyme des Prêts sur gages à Varsovie constituent environ 50 % du total des fonds engagés dans les établissements des prêts sur gages polonais.

Les établissements polonais s'occupent exclusivement des prêts contre dépôt de biens meubles; il n'y a que 7 établissements qui s'occupent d'opérations accessoires, telles que: conservation, vente en commission et estimation. 11 établissements n'accordent des prêts que contre dépôt d'objets en or ou en argent et de bijoux. Dans les autres établissements les prêts sont accordés aussi sur les objets d'usage quotidien, cependant bien moins que contre dépôt d'objets de valeur; 4 établissements accordent des prêts contre dépôt de valeurs mobilières.

La limite la plus basse des prêts est de 1 zl. dans 4 établissements, de 2 zl. dans 4, de 3 zl. dans 3, de 5 zl. dans 7, de 10 zl. dans un établissement; dans 11 établissements cette limite n'est pas déterminée. Le montant maximum des prêts est fixé dans 13 établissements; le montant maximum des prêts accordés oscille entre 500 et 1 000 zl.

Les termes des prêts varient de 1 jusqu'à 3 mois. Les débiteurs cependant jouissent du droit de prolonger le terme contre un remboursement partiel. Ce remboursement est effectué dans les départements du centre et de l'est au moyen d'une décharge du compte

du débiteur, et dans les départements du sud et de l'ouest par une conversion de la dette. A l'exception de deux, tous les autres établissements des prêts sur gages accordent la plupart des prêts au-dessous de 50 zl. ce qui témoigne du rôle social de ces établissements en Pologne.

Les taux d'intérêt qu'il est permis de percevoir, sont fixés par l'ordonnance du Président de la République en matière d'usure de 1924, ainsi que par de nombreuses prescriptions exécutives des Ministres des Finances et de la Justice. En 1926 l'intérêt legal le plus élevé se montait à 60% par an; les montants en étaient peu à peu rabaisés et à partir de 1927 le taux d'intérêt le plus élevé est de 24% par an. Cependant dans les onze établissements des prêts sur gages, appartenant aux collectivités de droit public, les intérêts perçus sont plus bas que la norme susindiquée.

Désirant établir, à combien se montent les sommes perçues par les établissements des prêts sur gages à titre d'intérêts et de frais accessoires, l'Office Central de Statistique a évalué le terme moyen des prêts indiqué dans le tableau IX; en établissant ensuite le montant des sommes perçues par 100 zl. il aboutit aux résultats indiquant le taux d'intérêt réel des bénéfices perçus par an, ce qui est démontré dans le tableau XV; les résultats indiquent que dans tous les établissements des prêts sur gages, les sommes perçues à titre d'intérêt et de frais accessoires dépassent le taux d'après lequel sont calculées les sommes dues; la cause en est que les sommes perçues sont calculées pour des périodes de 15 jours ou d'un mois, c'est à dire que chaque période commencée est comptée pour une période entière, et aussi parce que ces sommes sont perçues d'avance pour tout le temps pour lequel le prêt a été accordé, ce qui est pratiqué dans 6 établissements.

Table de matières

Définition de l'établissement des prêts sur gages. Le développement historique à l'étranger et en Pologne, p. 1193.—L'état actuel en Pologne, p. 1195.—Les prescriptions juridiques et l'organisation des établissements des prêts sur gages, p. 1198.—Les procédés méthodiques dans la statistique des établissements des prêts sur gages, p. 1200.—Les fonds de roulement, p. 1201.—Les opérations des établissements des prêts sur gages, p. 1209.—L'activité financière, p. 1216.—Les ventes aux enchères, p. 1235.—Les intérêts et les frais accessoires. Les frais propres, p. 1239.—La rentabilité et les bilans, p. 1253.—Conclusions, p. 1275.

HELENA TUMIŁOWICZOWA

Spółki akcyjne w Polsce w latach 1927 i 1928

Wstęp 1277. Ruch spółek akcyjnych 1279. Stan spółek akcyjnych 1309. Działalność spółek akcyjnych 1318.

W s t ę p

Prawne ustabilizowanie waluty w roku 1927 dało trwałe podstawy dla rozwoju życia gospodarczego Polski, jak również wzbudziło zaufanie do polskiego pieniądza tak w kraju, jak i zagranicą, która w dużym stopniu zainteresowała się naszym przemysłem. Szczególnie dotyczy to sfer finansowych francuskich i amerykańskich. Już od końca roku 1926, gdy prawna stabilizacja waluty nie była jeszcze przeprowadzona, o wzroście produkcji przemysłowej świadczą wskaźniki obliczane przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen. We wrześniu roku 1925 ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej wynosi 92,4, a w tym samym miesiącu roku 1926—103,4, 1927—117,5, a 1928 jeszcze więcej bo 130,7, w następnych miesiącach roku 1928 mamy dalszy wzrost: październik—130,6, listopad—135,3 i grudzień—136,2. W ostatnich latach przemysł nasz cechuje wzmożony ruch inwestycyjny, modernizacja i reorganizacja przedsiębiorstw, czego dowodem są dane bilansu handlowego, który wskazuje na potęgujący się przywóz z zagranicy maszyn i aparatów według ostatnich wynalazków. Poza ulepszeniami w dziedzinie techniki, zaznacza się silny ruch koncentracyjny przedsiębiorstw, wyrażający się w tworzeniu wspólnych organizacji: trustów, karteli, konwencji i t. d., działających na podstawie wzajemnego porozumienia, a mający na celu wspólny zakup surowców, sprzedaż fabrykatów, oznaczenie cen i t. d. Silnie zorganizowane jest górnictwo węglowe, przemysł hutniczy, cukrowniczy, potasowy i inne, ostatnio także przemysł naftowy. Fuzja przedsiębiorstw w celu stworzenia silnych jednostek gospodarczych dokonywana była nie tylko samorzutnie, lecz i polityka rządowa

wywierała nań pewien wpływ — jednak w odniesieniu do instytucyj kredytowych nie dała pomyślnych wyników.

Ogólna poprawa gospodarcza kraju musiała odbić się dodatnio również na powstawaniu i działalności zrzeszeń gospodarczych, które, po doświadczeniach wojennych i inflacyjnych, coraz większą rolę odegrywają w naszym życiu gospodarczym, dzięki łatwości zebrania kapitału do odbudowy zrujnowanych warsztatów pracy i zniszczonego kapitału obrotowego.

Spółki akcyjne rozwinęły się bardzo silnie w każdej gałęzi wytwórczości ludzkiej: kopalnie węgla, ropy naftowej, wielkie zakłady hutnicze, fabryki obrabiarek, parowozów, wagonów—należą prawie wyłącznie do spółek akcyjnych, które i w innych gałęziach przemysłu zajmują wybitne stanowisko.

Wobec tak wielkiego znaczenia ekonomicznego spółek akcyjnych unifikacja prawa akcyjnego stała się kwestją pierwszorzędnej wagi i została ona rozstrzygnięta drogą wydania w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 1928 roku—prawa o spółkach akcyjnych¹. Prawo to wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1929 roku na całym terenie Polski z wyjątkiem województwa śląskiego, gdzie nabywa mocy obowiązującej po udzieleniu zgody Sejmu Śląskiego, od którego, na mocy art. 1 ustawy konstytucyjnej z dn. 8 marca 1921 roku, zależą wszelkie zmiany ustaw dotyczących górnictwa, handlu, przemysłu i rękodzielnictwa².

Nowe prawo o spółkach akcyjnych nie tylko dokonywuje unifikacji prawa akcyjnego, lecz wprowadza szereg zmian przy założycielstwie, następnie surowsze przepisy

¹ Dz. Ust. R. P. r. 1928 Nr 39, poz. 383.

² Dz. Ust. R. P. r. 1921 Nr 26, poz. 146.